

De Rechtspraak

Jaarverslag 2012

de Rechtspraak

De Rechtspraak

Jaarverslag Rechtspraak 2012

Inhoudsopgave

Leeswijzer	4
Voorwoord	5
Pleidooi voor professionele standaarden in de Rechtspraak	6
1. Samenvatting	11
2. Agenda van de Rechtspraak 2011-2014	17
2.1 De Rechtspraak draagt bij aan versterking van de rechtsstaat	18
2.2 De Rechtspraak versterkt de kernwaarden onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit	18
2.3 De Rechtspraak sluit aan bij behoeften in de samenleving	31
2.4 De Rechtspraak implementeert de nieuwe gerechtelijke kaart	41
2.5 De Rechtspraak professionaliseert organisatie en bedrijfsvoering	43
3. Onderzoek en wetgevingsadvisering	47
4. Instroom, productie en financiën	51
5. Financiën	65
6. Cijfers	87
Bijlagen	111

Leeswijzer

De Rechtspraak maakt dit Jaarverslag op basis van artikel 104 van de Wet op de rechterlijke organisatie en het wordt aan de minister van Veiligheid en Justitie aangeboden die het onverwijld verstuurt aan de leden van de Staten-Generaal.

Wij bieden u op www.jaarverslagrechtspraak.nl bovendien de mogelijkheid snel en eenvoudig door het jaarverslag te navigeren, te zoeken naar onderwerpen die voor u van bijzonder belang zijn en een eigen selectie te maken van de onderdelen die u wilt lezen of bewaren.

Deze gedrukte versie bevat een opiniërend stuk dat geen integraal onderdeel is van het jaarverslag. Daarnaast vindt u in hoofdstuk 2 een aantal interviews. Op de website www.jaarverslagrechtspraak.nl staan deze onderdelen in aparte pijlers.

Voorwoord

Hartelijk dank voor uw belangstelling voor het Jaarverslag van de Rechtspraak over het jaar 2012. De Raad voor de rechtspraak en de gerechten vinden het belangrijk goed inzicht te verschaffen in de resultaten van de Rechtspraak. Dankzij de grote inzet en loyaliteit van rechters en andere medewerkers stemmen die resultaten tot tevredenheid. Binnen de budgettaire kaders – niet onbelangrijk in tijden van economische stagnatie – is een bijna onverminderd grote stroom van zaken verwerkt. De wijze waarop in Nederland recht wordt gesproken oogst internationaal erkenning. De Nederlandse rechtspraak behoort tot de wereldtop en zowel de klanttevredenheid als het vertrouwen in de rechter zijn onverminderd hoog te noemen. Iedereen die bij de Rechtspraak werkt, draagt daaraan zijn of haar steentje bij en mag mede trots zijn op de behaalde resultaten.

Een jaarverslag bevat onvermijdelijk veel cijfers en grafieken. Getracht is echter juist het verhaal bij en achter de cijfers te schetsen. Ik nodig u van harte uit daarvan kennis te nemen en u een eigen oordeel over de prestaties van de derde staatsmacht te vormen.

mr. F.C. Bakker
waarnemend voorzitter Raad voor de rechtspraak

Pleidooi voor professionele standaarden in de Rechtspraak

Een van de grote opgaven voor de rechtspraak is het formuleren van algemeen gedeelde professionele standaarden. Natuurlijk is er onder rechters wel een vorm van basisovereenstemming over de te leveren kwaliteit, maar er zijn ook behoorlijk grote – soms ook lokale – verschillen in opvatting en waar de opvattingen gedeeld worden, zijn zij toch nog lang niet altijd voldoende expliciet gemaakt. De vraag ‘wat is goede rechtspraak?’ is daarmee tot op heden onvoldoende beantwoord. Dit lijkt haaks te staan op de kwaliteit en de reputatie van de Nederlandse rechtspraak. Die staan onder druk, maar zijn tegelijkertijd hoog en goed. Hoe is de actuele discussie over de kwaliteit van het werk van de rechter dan ontstaan?

Reputatie van de Nederlandse rechtspraak

In 2012 heeft de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) een rapport uitgebracht over de reputatie van de rechtspraak. Centraal daarin staat de vraag of de reputatie van de rechtspraak onder druk staat en hoe die versterkt kan worden.

Dit vraagstuk onderzocht de NSOB door aan belangrijke politieke en bestuurlijke beslissers en opinieleiders in diepte-interviews te vragen hoe zij de Rechtspraak¹ zien. Dit onderzoek vond plaats in aanvulling op het reguliere onderzoek naar de tevredenheid van rechtzoekenden en naar het vertrouwen onder burgers in instituties waaronder de Rechtspraak. Het ging in het onderzoek om de volgende vragen:

- welke kernfuncties heeft de Rechtspraak en hoe waardevol zijn deze;
- in welke mate slaagt de Rechtspraak erin de kernfuncties *effectief* te vervullen;
- wat is het institutionele draagvlak van de Rechtspraak (het algemene kwaliteitsoordeel, de *legitimiteit*).

In algemene zin kan reputatie gezien worden als een combinatie van de *legitimiteit* en *effectiviteit* van een organisatie. Daarbij gaat het bij *legitimiteit* om het aanwezige draagvlak bij het geheel aan stakeholders. *Effectiviteit* betreft de mate waarin de organisatie haar maatschappelijke opgave vervult. De reputatie van een organisatie kan op basis van de mate van effectiviteit en legitimiteit in het volgende schema worden geplaatst.

¹ Onder de Rechtspraak wordt verstaan het verband van Raad voor de rechtspraak en de gerechten, excl. de Hoge Raad der Nederlanden

	Effectiviteit - laag	Effectiviteit - hoog
Legitimiteit - laag	Reputatiecrisis: permanent falende organisatie	Reputatiegat: ondergewaardeerde parel
Legitimiteit - hoog	Reputatieballon: keizer zonder kleren	Rotsvaste reputatie: publieke institutie

Uit het onderzoek komt naar voren dat de toepassing van de kernwaarden van de rechtspraak: onafhankelijkheid, integriteit, onpartijdigheid, professionaliteit en deskundigheid, hoog wordt aangeslagen. De deelnemers aan het onderzoek zijn tegelijk vaak kritisch over de bedrijfsvoering, de onbegrijpelijk grote variatie tussen rechters en rechtbanken in uitspraken, sommige vormen van bejegening, de externe communicatie en het schijnbaar beperkte zelfreflectieve vermogen. Dat laatste zou blijken uit de omgang met wrakingen en al dan niet vermeende rechterlijke dwalingen. Een groot deel van de geïnterviewden meent tevens dat de Rechtspraak zich meer zorgen zou mogen maken over onderbelichting van haar reputatie. De Rechtspraak laat onvoldoende zien hoe goed zij functioneert. Daarnaast bestaan er volgens enkele geïnterviewden ook redenen voor de Rechtspraak om zich zorgen te maken over de vraag of zij haar goede reputatie kan blijven waarmaken, gegeven het soms tekortschietende functioneren van de organisatie. De publieke beeldvorming die aan deze zorg ten grondslag ligt wordt bepaald door een aantal mediagenieke, omstreden grote strafzaken en gebeurtenissen waarbij het rechterlijk optreden zelf onderwerp van kritiek is.

De onderzoekers geven advies over hoe kan worden omgegaan met de kwetsbaar geworden reputatie. De reputatie van de Rechtspraak kan versterkt worden door enerzijds ‘het werk goed te doen’ (de stille dimensie van reputatie) en anderzijds te ‘tonen hoe je dat doet’ (de zichtbare dimensie van reputatie). Er dient een balans te worden gezocht in ‘stil presteren’ en het verkrijgen van bekendheid en waardering. De prestaties van de rechtspraak, die een belangrijke rol spelen in de vorming van een oordeel over rechtspraak, komen, de opinies van de deelnemers aan het onderzoek volgend, tot uiting in de volgende elementen:

- Toegankelijkheid/betaalbaarheid
- Snelheid, efficiëntie
- Responsiviteit/respect/bejegening
- Deskundigheid, bewust bekwame uitoefening van het beroep
- Onpartijdigheid, neutraliteit
- Motivatie, organisatiecultuur
- Omgang binnen de organisatie met eigen fouten cq klachten

In de discussie over het onderzoek, die in september plaatsvond in het kader van de activiteiten ter versterking van de verbinding van Rechtspraak en samenleving², is geconcludeerd dat de uitkomsten in overeenstemming zijn met hoe de Rechtspraak zichzelf ziet. Veel gaat goed, maar er zijn ook belangrijke verbeteringen van de prestaties nodig en mogelijk. En de communicatie kan beter.

De actuele discussie: kwaliteit onder druk

In december 2012 werd een *manifest* openbaar gemaakt waarin rechters en raadsheren aangeven dat veel rechtszaken niet de aandacht krijgen die ze verdienen en dat daarin onverantwoorde keuzes gemaakt moeten worden om aan productie-eisen tegemoet te komen. De oorzaak zou zijn dat gerechtsbestuurders en managers op basis van het systeem van outputfinanciering de nadruk leggen op productie. In de daarop volgende discussie in de media en ook in de bezoeken van de Raad aan alle gerechten blijkt dit standpunt de nodige weerklank te vinden onder rechters. De Raad constateert dat de productiedruk vooral wordt ervaren bij straf-, familie- en jeugdzaken. De rechter doet veel zaken in korte tijd en tegelijkertijd willen rechters de kwaliteit van het werk overeind houden en de rechtzoekenden niet laten wachten. Dit leidt echter tot onacceptabel lange werktijden en gebrek aan tijd voor reflectie, opleiding, collegiaal- en jurisprudentieoverleg.

² In 2011 is gestart met het Programma Rechtspraak en Samenleving. Het Programma omvat projecten die verschillende veranderingen moeten verwezenlijken om te komen tot een betere aansluiting tussen Rechtspraak en samenleving. Enerzijds door een betere oriëntatie van de Rechtspraak op de samenleving, anderzijds door meer kennis van en begrip voor het werk van de Rechtspraak in die samenleving te realiseren.

Door de ervaren productiedruk is de in het eerder genoemde onderzoek aan de orde zijnde *effectiviteit* en het leveren van goede rechtspraak in het geding. De professionals menen dat zij de vereiste effectiviteit op basis van de huidige werkwijzen niet in de praktijk kunnen brengen. In de termen van de NSOB zou er recentelijk een reputatieballon kunnen zijn ontstaan (de reputatie is groter dan feitelijk kan worden waar gemaakt). Als er een ballon was, dan is die nu door rechters lek geprikt. Het manifest heeft tot een belangrijke discussie in het publieke domein geleid, waarbij ook de hoogste rechter de noodklok luidde over de al jaren toenemende werklast. Inmiddels heeft de Raad verschillende maatregelen aangekondigd die onder andere inhouden dat in de toekomst minder eenzijdig op productie gestuurd gaat worden.

De vraag is wel wat deze discussie betekent voor rechtzoekenden. Is er reden te twijfelen aan de kwaliteit van de rechtspraak in Nederland? Kan de rechtzoekende zijn geschil met een gerust hart aan de rechter voorleggen? In de visie van de Raad hoeft er op dit moment niet getwijfeld te worden aan de goede kwaliteit van de rechtspraak in Nederland. Hoge productie- en werkdruk kunnen echter op termijn de kwaliteit van de rechtspraak ondermijnen. De discussie die is ontstaan biedt de mogelijkheid ongewenste ontwikkelingen tijdig bij te sturen. Hoe dan?

Ontwikkelen van professionele standaarden

Het is noodzakelijk dat rechters een breed gedeelde en expliciete opvatting ontwikkelen over wat nodig is om zaken naar behoren te behandelen. Professionele standaarden zijn nodig.

Het in de rechtspraak al bestaande kwaliteitssysteem zorgt weliswaar voor borging en versterking van de kwaliteit van rechtspraak maar dit systeem is erg gericht op de interne organisatie en niet op verantwoording van de concrete diensten die de rechtspraak aan de maatschappij levert. Er bestaat bij rechters en raadsheren nog geen, of in ieder geval geen volledige consensus over wat in concrete situaties goede rechtspraak is, ofwel op welke wijze een goed proces wordt vormgegeven. Daardoor is het voor de rechtzoekende ook niet altijd duidelijk wat hij van de Rechtspraak mag en kan verwachten.

Om 1) het werk goed te doen en 2) dat te communiceren zouden er professionele standaarden moeten worden afgesproken die enerzijds houvast bieden voor de professional en anderzijds aan de samenleving uitleggen wat goede rechtspraak is en wat van de rechter mag worden verwacht. Het doel daarvan is het vertrouwen van de samenleving in de rechtspraak te vergroten. Deze standaarden kunnen dat doel bereiken door antwoord te geven op de vraag 'wat is goede rechtspraak?'. De standaarden bieden tevens houvast voor de professionals zelf en begrenzen de inzet die management en bestuur redelijkerwijs van hen mogen verwachten.

De noodzaak hiertoe wordt ondersteund door het NSOB-onderzoek, waarin wordt beschreven dat er kritiek bestaat over de niet-uitlegbare grote variatie tussen rechters en rechtbanken in uitspraken, bejegeningpraktijken en externe communicatie. Professionele standaarden kunnen de Rechtspraak helpen op een meer uniforme manier te werken, waardoor zij haar eigen prestaties kan verbeteren en tegelijk aan de samenleving kan laten zien hoe zij haar werk uitvoert.

Cruciaal is dat rechters en raadsheren zelf consensus bereiken over wat in concrete situaties goede rechtspraak is. Dergelijke professionele standaarden zijn nu, afgezien van de bestaande kwaliteitsnormen, grotendeels impliciet en onuitgesproken. Door standaarden kan de Rechtspraak de genoemde evenwichtsoefening tussen 'goede rechtspraak

bedrijven' en dit ook laten zien, verrichten. Ook de interne discussie over de kwaliteit van rechtspraak is daarmee geholpen. Het opstellen van de standaarden vormt voor de komende tijd een van de belangrijkste ambities van de Rechtspraak.

Vernieuwing van de rechtspraak

Gewoon meer tijd uittrekken voor zaken is een oplossing, maar niet per se de beste oplossing voor de samenleving. Vereenvoudiging van procedures, strakke regie door de rechter, nadruk op mondelinge behandeling bij verder digitale procedures en, waar mogelijk, mondelinge uitspraak bieden kansen voor rechtspraak die beter aansluit bij de wensen van rechtzoekenden en de samenleving in den brede.

De Rechtspraak spant zich in om haar kwaliteit en effectiviteit te versterken. Zij wil daarbij inspelen op de behoeften van de samenleving die verlangt dat rechtszaken op deskundige, snelle en digitale wijze kunnen verlopen. Op basis van een kwaliteitssysteem zijn verschillende activiteiten opgezet waarmee de kwaliteit van zowel de organisatie als het rechterlijk functioneren wordt verbeterd. Het gaat bijvoorbeeld om het hanteren van kwaliteitsnormen op het gebied van de snelheid van rechterlijke procedures, opleiding van rechters, het begrijpelijk maken van vonnissen en het toepassen van intervisiemethoden. De afgelopen jaren heeft binnen de Rechtspraak de nadruk gelegen op verkorting van de doorlooptijden en verhoging van de productiviteit en efficiency. Binnen de organisatie bestaat de wens dat de inhoudelijke kwaliteit meer nadruk krijgt. Naast de onverminderde aandacht voor onder meer doorlooptijden, bejegening en organisatorische kwaliteit gaat de aandacht daarom nu vooral uit naar de inhoudelijke kwaliteit. Centraal staan deskundigheidsbevordering, bevordering van rechtseenheid en verbetering van de motivering van vonnissen.

De inspanningen om de kwaliteit te verbeteren zijn zichtbaar; de Nederlandse Rechtspraak doet goed werk. Dit blijkt uit internationale vergelijkingen waarin zij voortdurend sterk scoort. Het World Economic Forum zet Nederland op de derde plaats van 144 landen wat onafhankelijkheid van rechtspraak betreft. Ook uit andere onderzoeken blijken positieve oordelen.³

3 Visitatiecommissie gerechten 2010, klantwaarderingsonderzoek 2011 (81% rechtzoekenden en 73% professionals is tevreden over de rechtspraak)

1

Samenvatting

In deze samenvatting komen de hoofdpunten van 2012 aan de orde die onder andere zijn gebaseerd op de geformuleerde speerpunten uit het Jaarplan 2012:

- Instroom en afhandeling van zaken
- Herziening van de gerechtelijke kaart
- Aansluiten bij behoeften in de samenleving
- Voorbereiding op het inmiddels ingetrokken voorstel tot invoering van de verhoging van griffierechten
- Oprichting van een Landelijk Dienstencentrum en invoering van een nieuw financieel informatiesysteem

In de laatste maand van 2012 werd een manifest openbaar gemaakt, waarin raadsheren de werkdruk aan de orde stellen en de rol die de gerechtsbesturen en de Raad voor de rechtspraak daarin spelen. Ook stellen zij zich niet vertegenwoordigd te voelen door de Raad voor de rechtspraak. Hoewel de activiteiten die daarop volgden in 2013 werden uitgevoerd, is het manifest een van de belangrijkste gebeurtenissen van het afgelopen jaar.

1.1 Instroom en afhandeling van zaken

In 2012 werden ruim 1,7 miljoen zaken bij de gerechten aangebracht en werden er bijna evenveel afgedaan. Daarmee is de zaaksstroom ten opzichte van 2011 gedaald, in werklast uitgedrukt met ongeveer 2%. Vooral het aantal zaken bij de kantonrechter nam sterk af, voor een deel nog onder invloed van de in 2010 en in 2011 verhoogde griffierechten. Ook nam het aantal civiele handelszaken (niet kanton) af, vooral als gevolg van de verhoging van het financiële belang dat bepaalt of een zaak door de kantonrechter wordt behandeld of niet. Het aantal familierechtelijke zaken rond bewindvoering bij de kantonrechter blijft sterk toenemen, evenals de faillissementsrekeningen.

Omdat het totale personeelsbestand in 2012 iets sterker terugliep dan de werklust, is de arbeidsproductiviteit in 2012 licht, met 1%, toegenomen. In 2012 was de totale personele omvang bij de Rechtspraak na jaren van stijging weer terug op het niveau van 2007. In de periode 2007 – 2012 is het aantal rechters en raadsheren nog wel toegenomen met circa 5%. Door de toename van het zaaksvolume in de afgelopen vijf jaar en het gelijk blijven van de totale personeelsovang, is de arbeidsproductiviteit in die periode met circa 7% toegenomen.

1.2 Herziening van de gerechtelijke kaart

In 2012 is de wet Herziening gerechtelijke kaart (HGK) aangenomen door het parlement. Als gevolg van de inwerkingtreding van de wet HGK is de rechterlijke indeling in Nederland gewijzigd. De 19 rechtbanken zijn per 1 januari 2013 samengevoegd tot 10 en het aantal gerechtshoven is van 5 naar 4 gegaan. Daarnaast zijn er twee bijzondere appelcolleges, het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) en de Centrale Raad van Beroep (CRvB). De wet zorgt er ook voor dat er minder bestuurders zijn: 48 voor in totaal 16 gerechten. Op grond van de in de Eerste Kamer aangenomen motie Beuving c.s. heeft de regering de wet Splitsing Oost-Nederland ingediend, die in december 2012 door het parlement is aanvaard. Het arrondissement Oost-Nederland wordt gesplitst in twee arrondissementen: Gelderland en Overijssel. Deze splitswet is op 1 april 2013 in werking getreden. De voorbereiding daarvoor vond plaats in de laatste maanden van 2012 en het eerste kwartaal van 2013. Vanaf 1 april 2013 zijn er 11 rechtbanken.

Tijdens het wetgevingstraject heeft de Rechtspraak zich intensief en zorgvuldig voorbereid op de implementatie van de wet. De gerechten hebben daarvoor plannen en reglementen opgesteld, er zijn bestuursleden geworven en het IT-bedrijf van de Rechtspraak – spir-it – heeft alle benodigde IT wijzigingen voorbereid.

1.3 Aansluiten bij behoeften in de samenleving: start Programma Kwaliteit en Innovatie

De samenleving verandert en daardoor veranderen ook de eisen die de samenleving aan rechtspraak stelt. Omslachtige formele procedures die veel tijd en geld kosten, zijn niet meer van deze tijd. Papieren communicatie en stukkenwisseling zijn dat ook niet meer. Het in 2012 ontwikkelde Programma Kwaliteit en Innovatie (KEI) richt zich op het voldoen aan eisen op het gebied van efficiënte en servicegerichte zaaksbehandeling. Dit Programma speelt daar op in door in samenwerking met relevante actoren te werken aan eenvoudige, gedigitaliseerde en geüniformeerde procedures en werkprocessen voor de rechtsgebieden civiel recht, bestuurs-, belasting- en strafrecht. Dit sluit aan op de ambities van het Regeerakkoord 2012.

Het programma zal onderdelen van doelstellingen drie (de Rechtspraak sluit aan bij behoeften in de samenleving) en vijf (de Rechtspraak professionaliseert organisatie en bedrijfsvoering) uit de Agenda van de Rechtspraak gaan realiseren zodat rechtspraak sneller wordt en de digitale dienstverlening wordt uitgebreid. Doelstelling drie betreft het aansluiten bij behoeften in de samenleving en KEI zal daartoe voor civiele zaken in eerste aanleg een snelle, eenvoudige standaard (bodem)procedure ontwikkelen. De procedure zal in de visie van de Rechtspraak korte termijnen voor inbreng van partijen kennen, beperkte ruimte voor bewijslevering bieden, uitgaan van een mondelinge behandeling, sterke regiebevoegdheden aan de rechter geven en een vonnis met een heldere motivering als resultaat hebben. Daarbij zal het vervolg in hoger beroep worden betrokken. In civiel- en bestuursrecht kunnen zaken digitaal worden aangebracht door procesvertegen-

woordigers en rechtzoekenden. In bepaalde zaken zal digitaal kunnen worden geprocedeerd. Daarnaast wordt in de strafrechtspraak een versnellings- en digitaliseringsbeweging gemaakt. Doelstelling vijf betreft het professionaliseren van de organisatie en bedrijfsvoering en dit wordt gerealiseerd door de organisatie aan te passen aan de digitalisering van de rechtspraak. Dit betreft in ieder geval de griffies, archieven en bibliotheken.

De activiteiten in 2012 bestonden uit het definiëren van het programma en het uitvoeren van onderzoek naar de kosten en opbrengsten.

1.4 Voorbereiding op het inmiddels ingetrokken voorstel tot invoering van de verhoging van griffierechten

In 2011 is door de minister van Veiligheid en Justitie het wetsvoorstel Verhoging Griffierechten ingediend bij de Tweede Kamer. De Rechtspraak bracht over dit voorstel kritische adviezen uit. De toegankelijkheid van de rechter dreigde in het geding te komen. Dit liet onverlet dat de Rechtspraak zich in 2012 heeft voorbereid op de mogelijke invoering van de wet, in het volle bewustzijn dat het onzeker was of en zo ja in welke vorm het wetsontwerp zou worden aangenomen.

Tijdens deze voorbereidingen heeft het kabinet in 2012 afgezien van zijn plannen en het wetsvoorstel verhoging griffierechten ingetrokken. De voorbereidingen zijn als gevolg daarvan beëindigd.

1.5 Oprichting van een Landelijk Dienstencentrum en invoering van een nieuw financieel informatiesysteem

De Rechtspraak heeft een Landelijk Dienstencentrum (LDCR) ingericht om de bedrijfsvoering efficiënter in te richten en om in te spelen op de bezuinigingen en concentratie van bedrijfsvoeringstaken die op het niveau van de Rijksoverheid worden ingezet. In dit dienstencentrum is een aantal bedrijfsvoeringstaken voor de gerechten geconcentreerd. Het LDCR is verantwoordelijk voor onder andere de financiële administraties van de gerechten en de Raad voor de rechtspraak, de inkoop en het gebouwbeheer en diensten op het gebied van HRM-advies. Ook ondersteunende taken die voorheen bij de Raad waren belegd, zijn overgegaan naar het Landelijk Dienstencentrum. De feitelijke overheveling van taken en personeel vanuit gerechten en Raad naar het LDCR heeft afgelopen jaar plaatsgevonden en is niet in alle gevallen even soepel verlopen. De overdracht is in 2012 uiteindelijk afgerond en er wordt verder geïnvesteerd in het optimaliseren van de werkprocessen.

De implementatie van het nieuwe financiële- en inkoopstelsel Leonardo ter ondersteuning van de centralisatie van deze processen verliep, door ontwikkelingen buiten de Rechtspraak, zeer moeizaam. Inmiddels zijn de aanloopproblemen voor het grootste deel onderkend en worden ze opgelost.

1.6 Manifest

In december van 2012 werd een manifest, opgesteld door raadsheren in Leeuwarden, openbaar gemaakt. In het manifest schrijven deze raadsheren dat zij zich niet vertegenwoordigd voelen door de Raad en dat zij de tijdelijke benoemingsprocedure voor nieuwe gerechtsbestuurders als uitermate gebrekkig hebben ervaren. Daarnaast geven zij uitdrukking aan hun zorg dat de Rechtspraak steeds meer gaat lijken op een groot bedrijf,

waarin productiecijfers leidend zijn. Volgens de opstellers hebben 700 rechters en raads-heren hun steun betuigd aan dit manifest; met bijna 30% van de rechters en raads-heren een aanzienlijke groep. Er volgde veel aandacht in de media over het manifest en de werkdruk in de rechtspraak.

Het manifest en de reacties daarop hebben indruk gemaakt op de Raad en hij is daarom in gesprek gegaan met rechters en raads-heren in de gerechten. Dit vond in de eerste vijf weken van 2013 plaats. Tijdens de gesprekken bij de gerechten kwamen de zorgen over de productiedruk, de benoemingsprocedure van bestuursleden, de afstand tussen bestuurders, rechters en raads-heren en de vertegenwoordiging van de Rechtspraak door de Raad in de relatie tussen de drie staatsmachten het meest prominent naar voren.

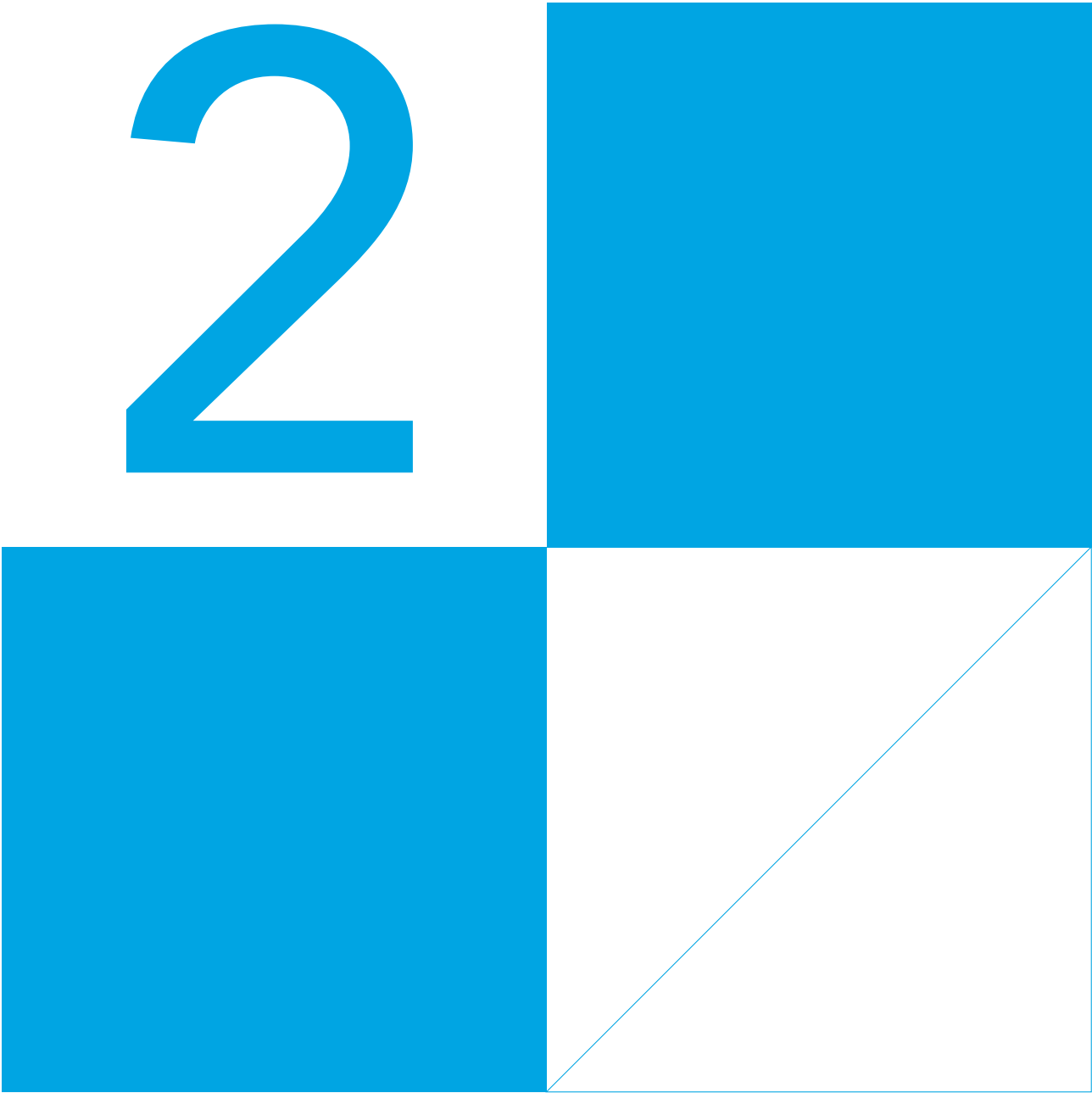
Op basis van de gesprekken heeft de Raad een brief aan alle medewerkers van de Rechtspraak verstuurd, waarin hij aangeeft welke indrukken zijn opgedaan en welke oplossingsrichtingen hij ziet.

In een tweede serie gesprekken halverwege 2013 wordt er nader over de voorgestelde oplossingsrichtingen gepraat.

2

Agenda van de Rechtspraak 2011-2014

De Agenda van de Rechtspraak 2011-2014 is richtinggevend voor de activiteiten die de organisatie uitvoert. In dit hoofdstuk wordt de uitvoering van de Agenda 2011-2014 in 2012 in kaart gebracht. Beschreven wordt welke activiteiten zijn ondernomen en welke resultaten zijn bereikt. De Agenda 2011-2014 bestaat uit vijf brede doelstellingen die achtereenvolgens worden besproken:

1. De Rechtspraak draagt bij aan versterking van de rechtsstaat.
2. De Rechtspraak versterkt de kernwaarden onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit.
3. De Rechtspraak sluit aan bij behoeften in de samenleving.
4. De Rechtspraak implementeert de gerechtelijke kaart.
5. De Rechtspraak professionaliseert organisatie en bedrijfsvoering.

2.1 De Rechtspraak draagt bij aan versterking van de rechtsstaat

2.1.1 Inleiding

De Rechtspraak neemt een essentiële plaats binnen de rechtsstaat in. Zij moet bijdragen aan de instandhouding en versterking daarvan. De Rechtspraak streeft naar een geloofwaardige en herkenbare balans tussen rechterlijke macht aan de ene en wetgevende en uitvoerende macht aan de andere kant.

Diverse activiteiten die aan deze doelstelling bijdragen, zijn in 2012 door de Raad en de gerechten ondernomen.

2.1.2 Betekenis van de rechtspraak in het staatsbestel

De Raad voor de rechtspraak is zichtbaar geweest in het debat over het wetsvoorstel verhoging griffierechten. In 2011 werd twee keer een kritisch advies over dit wetsvoorstel uitgebracht. Het wetsvoorstel beoogde een forse verhoging van de tarieven in civiele zaken en bestuurszaken. De toegankelijkheid van de rechter dreigde ernstig in het geding te komen. De adviezen van de Raad, de kritische artikelen van het bureau van de Raad in vaktijdschriften en ook de inspanningen van andere organisaties leidden ertoe dat de minister van Veiligheid en Justitie in 2012 afzag van zijn plannen. Het wetsvoorstel werd ingetrokken.

De Raad nam ook duidelijk stelling tegen het wetsvoorstel minimumstraffen voor recidive bij zware misdrijven. Hiermee zou de beslisruimte voor de rechter om een passende straf op te leggen, worden ingeperkt. De Raad uitte hiertegen meermalen in wetgevingsadviezen en andere communicatie-uitingen ernstige bezwaren. Eind 2012 werd bekend dat het kabinet het wetsvoorstel intrekt.

Ook de gerechten droegen in 2012 bij aan het uitdragen van de betekenis van de rechtsstaat. Zij deden dit door het belang van onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak uit te dragen via communicatie-uitingen, bijdragen aan onderwijs en ontmoetingen met burgers. Een voorbeeld is de participatie van rechters in oefenrechtbanken van universiteitsfaculteiten.

In 2012 is een magazine voor relaties van de Rechtspraak en bezoekers van de gerechten voorbereid. Dit magazine, dat vier keer per jaar zal uitkomen en gratis is te verkrijgen op alle rechtspraaklocaties en beschikbaar is op rechtspraak.nl, zal inzicht geven in de achtergronden bij rechtspraak.

In september 2012 is in Den Haag de Dag van de Rechtspraak georganiseerd. De dag bood een podium voor de presentatie van de Rechtspraak als derde staatsmacht en voor discussie over onderwerpen die de Rechtspraak en de samenleving raken. De Dag van de rechtspraak wordt een jaarlijkse traditie gecombineerd met een week van publieks-activiteiten van de gerechten.

2.2 De Rechtspraak versterkt de kernwaarden onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit

2.2.1 Inleiding

De aandacht van media en politiek voor het functioneren van de rechtspraak is groter geworden. Dit is onderdeel van een algemene maatschappelijke tendens, maar wordt ook in de hand gewerkt door al dan niet vermeende rechterlijke dwalingen en andere incidenten. Omdat burgers mogen verwachten dat de rechter werkelijk boven de partijen

staat, vragen de kernwaarden onafhankelijkheid en onpartijdigheid meer aandacht. Omdat integriteit in de maatschappij geen vanzelfsprekendheid meer is, geeft de Rechtspraak ook deze kernwaarde een meer expliciete borging. Aan professionaliteit worden steeds hogere eisen gesteld. De Rechtspraak heeft zich ingezet om de deskundigheid en communicatieve vaardigheden van de rechter te versterken.

2.2.2 Onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit

Onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit zijn de kernwaarden van de Rechtspraak. Alle medewerkers zijn zich hiervan bewust. Burgers, media en politiek hebben in toenemende mate aandacht voor deze waarden en vragen ook steeds meer om zichtbaarheid daarvan. Integriteit is van grote invloed op het vertrouwen in de Rechtspraak. De Rechtspraak onderschrijft daarom het grote belang van een goede borging van deze waarden in de organisatie.

De Raad heeft de gerechten eind 2012 geïnformeerd over het feit dat het aantal gegevens over nevenbetrekkingen dat moet worden vastgelegd en openbaar moet worden gemaakt, wordt uitgebreid door inwerkingtreding van de wet nevenbetrekkingen. De gerechten is verzocht het nevenfunctieregister te actualiseren. Naar aanleiding van de wet nevenbetrekkingen en tevens naar aanleiding van de herziening van de gerechtelijke kaart, herzagen verscheidene gerechten het beleid ten aanzien van rechter-plaatsvervangers. Het aantal gerechten met een integriteitscommissie nam in 2012 toe. Deze integriteitscommissies adviseren gevraagd en ongevraagd het gerechtsbestuur. Verscheidene gerechten boden nieuwe medewerkers training in de omgang met morele dilemma's aan.

Diverse interne werkgroepen zijn opgericht om regelingen te actualiseren en integreren. De Leidraden onpartijdigheid en nevenfuncties zijn geïntegreerd en geactualiseerd en er zijn adviezen over zaakstoedeling en wraking geformuleerd. De Leidraad wordt in 2013 vastgesteld en de adviezen van de werkgroepen worden opgepakt. In 2012 ontving de Rechtspraak de commissie 'Group of States against Corruption' van de Europese Commissie en voorzag haar van gevraagde informatie. Samen met de NVvR werd een landelijke bijeenkomst over integriteit georganiseerd, waar gedebatteerd werd over wraking, nevenbetrekkingen, veiligheidsonderzoeken en toedeling van zaken.

In 2012 is geïnvesteerd in de ontwikkeling van 'handvatten' voor landelijk integraal integriteitsbeleid. Dit beleid wordt naar verwachting begin 2013 vastgesteld. De 'handvatten' zijn bedoeld om gerechten te ondersteunen in de ontwikkeling van lokaal integriteitsbeleid. Voorts is een speciale intranetsite over integriteit ontwikkeld. Deze site ondersteunt en stimuleert de gerechten en landelijke diensten. Op de site worden 'best practices' en ervaringen met morele dilemma's beschikbaar gesteld. De site biedt tevens toegankelijke praktische informatie voor medewerkers, brengt hen op een interactieve manier met elkaar in discussie over integriteit en stelt prikkelende vragen. Hiermee wordt het besef versterkt van het belang van integer handelen. In 2012 zijn voorbereidingen getroffen voor een onderzoek naar de activiteiten op het gebied van integriteit van rechterlijke organisaties in het buitenland.

Wraking

In de onderstaande tabel is weergegeven hoeveel wrakingsverzoeken er zijn ingediend en hoeveel verzoeken daarvan zijn gehonoreerd. Als het aantal gegronde wrakingen afgezet wordt tegen de totale zaaksstroom van circa 1,3 miljoen per jaar (exclusief verstekzaken) gaat het om een betrekkelijk gering aantal. Slechts een klein deel van de verzoeken wordt daadwerkelijk toegewezen: in 2009 15 keer (3,6%), in 2010 21 keer (4,0%), in 2011 waren het er 36 (6,1%), en in 2012 42 (6,4%) waarvan 38 bij de

rechtbanken en 4 bij de gerechtshoven. Voor toekenning is niet vereist dat de afwezigheid van onpartijdigheid daadwerkelijk is komen vast te staan. Voldoende is dat in een bepaalde zaak voor een partij de ‘schijn van partijdigheid’ is gewekt.

Wrakingsverzoeken, 2006-2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal ingediende wrakingsverzoeken	-	-	-	418	529	587	659
- rechtbanken	-	-	-	283	388	450	518
- gerechtshoven	-	-	-	85	107	107	121
- CRvB	-	-	-	50	34	30	20
- CBb	-	-	-	0	0	0	0
Aantal gehonoreerde wrakingsverzoeken	16	17	39	15	21	36	42
- rechtbanken	15	16	35	15	16	33	38
- gerechtshoven	1	1	4	0	5	3	4
- CRvB	0	0	0	0	0	0	0
- CBb	0	0	0	0	0	0	0

De conclusie is dat rechters de laatste jaren steeds meer worden gewraakt. Omdat deze groei lijkt samen te hangen met een aantal maatschappelijke trends met gevolgen voor de opstelling van partijen en hun advocaten, mag worden verwacht dat het einde van deze ontwikkeling nog niet in zicht is. Bij verdere toename zullen de negatieve gevolgen voor de Rechtspraak, zoals de vertraging van procedures, dominantier worden. Met het oog hierop heeft de Raad voor de rechtspraak opdracht gegeven tot onderzoeken naar alternatieven voor de huidige wrakingsprocedure waarmee bedoelde negatieve gevolgen kunnen worden beperkt. Deze onderzoeken zijn in 2012 afgerond, waarbij onder meer is gekeken naar de stelsels in andere landen (zie ook ‘Onderzoek en wetgevingsadvisering’).

Disciplinaire maatregelen

De Raad voor de rechtspraak publiceert sinds 2011 in het jaarverslag informatie over de aan de rechters en raadsheren opgelegde disciplinaire maatregelen en ontslag op eigen verzoek voor zover het integriteitsgerelateerde kwesties betreft. In 2012 zijn geen besluiten genomen waarbij een disciplinaire maatregel is opgelegd. Eenmaal is een rechterlijk ambtenaar op eigen verzoek (vervroegd pensioen) ontslagen¹. Het ging hier om een combinatie van werk- en privé gerelateerde factoren.

Klachtenregeling

Elk gerecht heeft een klachtenregeling. Klachten kunnen worden ingediend over een gedraging – een handelen maar ook niet-handelen – van een medewerker of over de bedrijfsvoering. Over een uitspraak of beslissing van een rechter kan niet worden geklaagd: daar kan alleen een hogere rechter over oordelen.

In 2012 zijn in totaal 1.392 klachten ingediend. In 2011 waren dat er 1.412, in 2010 1.208.

De klachten betreffen zowel rechters als gerechtsambtenaren. Bij rechters gaat het bijvoorbeeld over de inhoud van een uitspraak en de wijze waarop een zaak of een klager op zitting is behandeld. Bij medewerkers gaan de klachten bijvoorbeeld over gebruik van onjuiste naam- of adresgegevens, niet tijdig reageren op informatieverzoeken en de hoogte van het geheven griffierecht. Ook kan worden geklaagd over de tijdsduur van de procedure.

¹ Artikel 46h Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.

Arbeidszaken

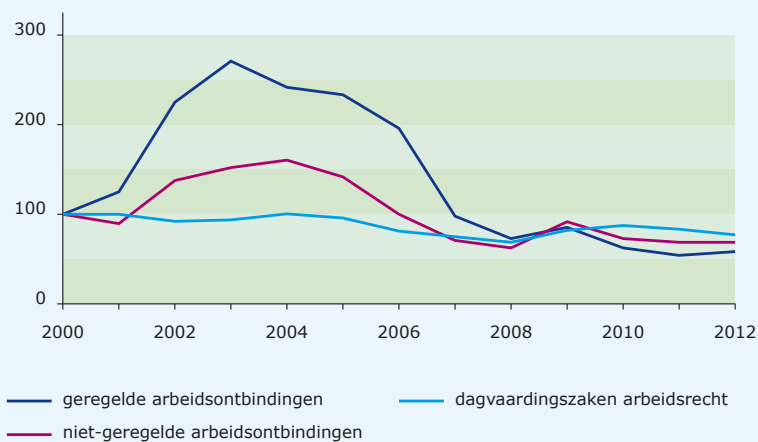
Hans Zuurmond, kantonrechter rechtbank Zeeland-West-Brabant, zittingslocatie Tilburg, over arbeidszaken.

Grote belangen

“Het is crisistijd, maar dat is niet terug te zien in een stijging van het aantal ontbindingsverzoeken. Dat komt doordat werknemers en werkgevers afspraken kunnen maken over beëindiging van de arbeidsovereenkomst, zonder dat dit gevolgen heeft voor de WW-uitkering. Vroeger moest je verweer voeren bij de rechter, anders kreeg je geen uitkering. Alles waarvoor nu een zogenoemde vaststellingsovereenkomst tussen werkgever en werknemer is gesloten, zien wij niet meer. Ook zaken die via het UWV Werkbedrijf lopen, zien wij niet. Bij de inhoudelijke arbeidszaken zie je dat de belangen heel groot zijn geworden. Oudere mensen hechten in deze crisistijd erg aan behoud van hun arbeidsovereenkomst. ‘Met het einde van die overeenkomst is ook mijn arbeidzame leven voorbij’, is nu veelal het verweer. Je voelt die spanning wel in de rechtszaal. Ik snap dat. Ik weet hoe soms gesproken wordt over oudere werknemers. Een timmerman die wordt ontslagen bij een bouwbedrijf heeft het erg moeilijk. Dat geldt ook voor de bouwondernemer die hem ontslaat. Zeker bij kleine bedrijven doet dat net zo veel pijn. Het is altijd van belang om alle emoties recht te doen.”

Arbeidszaken, indices, 2000-2012, 2000=100

2000=100

Aantallen in 2012:

14.000 eindbeschikkingen geregelde arbeidsontbindingen; 4.700 eindbeschikkingen niet-geregelde arbeidsontbindingen; 9.400 ingestroomde dagvaardingszaken arbeidsrecht.

Van de 1.360 in 2012 afgehandelde klachten, werd ongeveer de helft niet in behandeling genomen omdat ze over rechterlijke of procedurele beslissingen gingen. Dat aandeel bleef in de afgelopen jaren vrijwel gelijk. Van de wel inhoudelijk behandelde klachten, is 40% (264 klachten) gegrond verklaard, 19% van het totale aantal afgehandelde klachten. Ook deze aandelen zijn het afgelopen jaar gelijk gebleven.

Waar nodig hebben de gegrond verklaarde klachten geleid tot verbetermaatregelen, zoals het bespreken van de klachten met de betrokken medewerkers om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen en het aanpassen van werkinstructies voor de griffies over het behandelen van post en het registreren van zaken en zaaksgegevens.

De behandeling van klachten is geëvalueerd. De evaluatie heeft ertoe geleid dat mensen met een klacht vaker de mogelijkheid krijgen hun klacht mondeling toe te lichten. Bij de behandeling van een klacht wordt zo min mogelijk gebruikgemaakt van moeilijke, juridische termen. Afsproken is ook dat elk gerecht een permanente klachtadviescommissie instelt met een externe voorzitter. Elke klacht over het gedrag van een rechter wordt aan de voorzitter van deze commissie voorgelegd. Ook zullen klachten en de beslissingen daarop geanonimiseerd en vormvrij op Rechtspraak.nl worden gepubliceerd. De afspraken worden in 2013 van kracht.

In 2012 ingediende klachten naar onderwerp

Onderwerp	aantal	%
Bejegening	161	11,5%
Rechterlijke beslissingen	485	35%
Tijdsduur procedures	175	12,5%
Administratieve fouten	239	17%
Overige	338	24%
Totaal	1.398	100%

In 2012 afgehandelde klachten naar soort afdoening

Soort afdoening	aantal	%	%
<i>Niet inhoudelijk behandeld</i>	704	51%	100%
Niet bevoegd (ex art. 2 Klachtenregeling)	123	9%	18%
Niet-ontvankelijk (ex art. 2 Klachtenregeling)	313	23%	44%
Niet-ontvankelijk (overig)	159	11%	23%
Buiten behandeling gelaten (ex art. 7 Klachtenregeling)	37	3%	5%
Schikking of intrekking	72	5%	10%
<i>Inhoudelijk behandeld</i>	670	49%	100%
Ongegrond	324	24%	48%
Gegrond	266	19%	40%
Geen oordeel	80	6%	12%
Totaal	1.374	100%	

2.2.3 Professionaliteit/deskundigheid

Realisering doelstellingen kwaliteit

In 2011 zijn de normen voor kwaliteit geëvalueerd. Dit heeft tot een aanpassing van een aantal kwaliteitsnormen geleid. Deze zijn in 2012 toegepast. Binnen de Rechtspraak gelden kwaliteitsnormen voor:

- Permanente educatie. De norm is gemiddeld 30 opleidingsuren per jaar, c.q. een minimum van 90 uren verspreid over een termijn van drie jaar. Dit geldt voor iedere raadsheer, rechter en juridisch medewerker.
- Goede bewijsmotivering (Promis). De norm is dat minimaal 50% van de meervoudige uitspraken in strafzaken, inclusief megazaken, volgens de Promismethode wordt afgedaan. De norm is van toepassing in de (sectoren straf van de) rechtbanken en gerechtshoven.
- Doorlooptijden. Er zijn termijnen vastgesteld per sector per zaakstype waarbinnen een normpercentage van het totaal aantal zaken moet zijn afgedaan.
- Aantal meervoudig afdoeningen (MK). Er zijn per sector minimumpercentages vastgesteld voor de meervoudige afdoening van zaken (verhouding EK/MK).
- Reflectie. Iedere raadsheer en rechter neemt volgens de norm jaarlijks deel aan een intervisie- en/of reflectietraject. De norm is ook van toepassing op de juridische medewerker in de rechtbanken.

De Rechtspraak heeft prioriteit gegeven aan permanente educatie, verbetering van de begrijpelijkheid en motivering van rechterlijke uitspraken en verkorting van de doorlooptijden. Met dit laatste is gehoor gegeven aan kritiek uit het landelijke klantwaarderingsonderzoek op de lengte van een aantal procedures. De organisatie-veranderingen, de toenemende productiedruk en bezuinigingen hebben de realisatie van de kwaliteitsnormen onder druk gezet. Dit geldt vooral voor de norm voor permanente educatie en reflectie. Daarnaast zijn in het afgelopen jaar verschillende complicaties opgetreden in het registratieproces. In paragraaf 2.3.3 wordt de stand van zaken over de doorlooptijden beschreven.

Hieronder wordt een overzicht van de realisatie op de normen weergegeven:

Permanente educatie

	Realisatie	Norm
Rechtbanken		
Permanente educatie rechters	73%	100%
Permanente educatie juridisch medewerkers	62%	100%
Hoven		
Permanente educatie raadsheren	60%	100%
Permanente educatie juridisch medewerkers	55%	100%
Bijzondere colleges		
Permanente educatie raadsheren	88%	100%
Permanente educatie juridisch medewerkers	91%	100%

De norm voor permanente educatie (PE) waarborgt aandacht en tijd voor het verbreden en verdiepen van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Rechters, raadsheren en juridische medewerkers volgen cursussen bij het opleidingscentrum SSR, incompany-opleidingen, vakinhoudelijke seminars, stages en werkbezoeken. De gerealiseerde percentages voor PE zijn lager dan de percentages in 2011. Door organisatieveranderingen hebben professionals minder tijd kunnen investeren in opleiding. De norm voor PE is daarnaast gewijzigd. In plaats van 30 uren per jaar is de norm nu gericht op een minimum van 90 uren verspreid over een termijn van drie jaar. De wijzigingen in norm en registratiesysteem hebben een aantal registratieproblemen veroorzaakt.

Dit heeft een drukkend en vertekend effect op de realisatiecijfers gehad. Niet alle opleidingsinspanningen zijn (juist) geregistreerd. De registratieproblemen worden in 2013 opgelost.

Faillissementen en schuldsaneringen

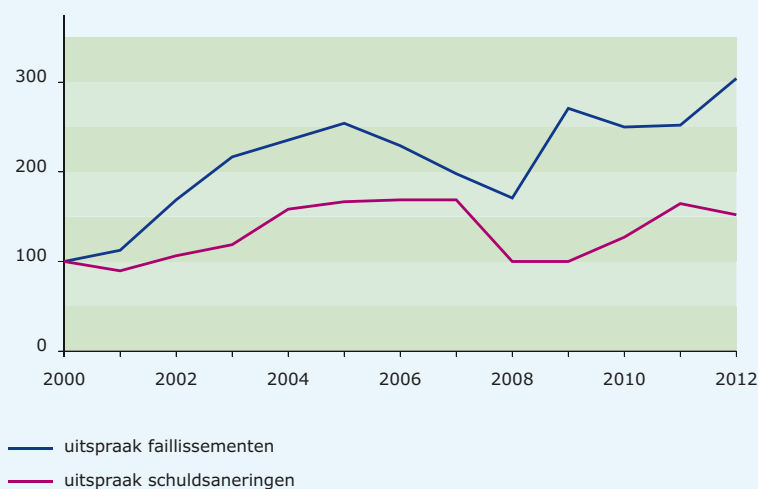
Daniëlla Hulskes, insolventierechter bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant, zittingslocatie Breda, over faillissementen en schuldsaneringen.

Recessie over de vloer

“Het aantal zaken is vorig jaar enorm toegenomen en in 2013 gaat het nog harder. Bij de schuldsaneringen is de instroom ook hoog. Ik ben eind 2009 hier begonnen, dus de tijd van een paar faillissementen per week heb ik niet meegemaakt. Maar als ik terugblik, dan is er al heel veel veranderd. Niet alleen het aantal faillissementen is gestegen, ook de zwaarte van de zaken. Vorig jaar was het helemaal raak met grote faillissementen die heel Brabant en Zeeland raken. Afgelopen dinsdag heb ik de faillissementsrol met dertig zaken gedaan. De rol hebben we wekelijks, dus kun je nagaan. We krijgen de recessie hier echt over de vloer, en dat is soms hartverscheurend. Het is niet zo dat je afstompt. Het is triest wat er gebeurt, vooral in de bouw. Bedrijven die zijn overgegaan van vader op zoon. Nooit in de problemen geweest en altijd alles netjes betaald. Families die een hechte band hebben met het personeel dat wordt ontslagen. Zij zitten hier met tranen in hun ogen in de rechtszaal. Je kijkt er natuurlijk altijd met een juridische bril naar en je kunt en moet de narijgheid als rechter snel van je afzetten, maar je mag best empathie tonen.”

Faillissementen en schuldsaneringen, indices, 2000-2012, 2000=100

2000=100

Aantallen in 2012:
12.300 uitgesproken faillissementen; 13.800 uitgesproken schuldsaneringen.

Aantallen in 2012:
12.300 uitgesproken faillissementen; 13.800 uitgesproken schuldsaneringen

Promis (goede bewijsmotivering)

	Realisatie	Norm
Rechtbanken	67%	50%
Hoven	27%	50%

Promis zorgt voor betere kwaliteit van het strafrechtelijk vonnis. De wijze waarop het vonnis is opgebouwd geeft meer inzicht in de redenering achter de rechterlijke uitspraak. De norm in de rechtbanken wordt ruimschoots gehaald. Promis was in 2012 één van de belangrijkste aandachtspunten van de gerechtshoven. In vergelijking met 2011 (7%) is er sprake van een forse stijging (27%) en de verwachting is dat de norm van 50% in 2013 ook bij de hoven wordt gehaald.

Aantal MK

	Percentage MK zaken	Realisatie	Norm
Rechtbanken	MK straf	15%	15%
	MK civiel handel	7%	10%
	MK civiel familie	1%	3%
	MK bestuur algemeen	11%	10%
	MK vreemdelingenkamer	2%	5%
	MK belasting rijk	36%	25%
Hoven	MK straf	95%	85%
	MK belasting	94%	90%

Rechters en raadsheren moeten de ruimte hebben om een zaak meervoudig (met drie personen) af te doen. Dit bevordert de juridische kwaliteit van een uitspraak. Voorkomen moet worden dat zaken die geschikt zijn voor meervoudig afdoen, uit efficiencyoverwegingen enkelvoudig worden afgedaan. Om deze reden zijn per rechtsgebied streefpercentages afgesproken voor meervoudige afdoening.

In de civiele sector en in de vreemdelingenkamer worden de streefpercentages niet gehaald. Een oorzaak hiervoor is dat in beide sectoren relatief weinig zaken zich lenen voor meervoudige behandeling. Twee rechtbanken geven aan dat capaciteitsproblemen ook een rol spelen.

Reflectie

Nieuw in 2012 was de norm voor reflectie. Deze norm zorgt er voor dat structureel tijd wordt ingeruimd voor (vakinhoudelijke) feedback en reflectie. Invoering van de norm vergt een aanzienlijke investering, omdat het gaat om alle raadsheren en alle rechters en juridische medewerkers van de rechtbanken. Deze norm wordt ingevuld door het meelesen van enkelvoudige vonnissen door een collega-rechter/raadsheer. Daarnaast worden er intervisietrajecten – één op één of in een groep – gevolgd. Ook reflecteren professionals op concrete zaken: bij grote verschillen in uitspraken gaan rechtbank en hof met elkaar in gesprek. Voornoemde activiteiten deden de gerechten al voor 2012. Met de invoering van de norm wordt beoogd de activiteiten structureel en breed in de organisatie in te bedden. De realisatie op de norm wordt gemonitord. De norm moet zich nog nader uitkristalliseren. Met name de invulling van de norm voor juridisch medewerkers stuit op praktische (plannings)problemen. Daarnaast is er nog een aantal definitie- en registratieproblemen. Het is daarom voor 2012 niet mogelijk om percentages te geven op deze norm. In 2013 wordt de norm verder uitgewerkt.

Rechter-commissaris in strafzaken

Per 1 januari 2013 is wetgeving in werking getreden die beoogt de positie van de rechter-commissaris (RC) in strafzaken te versterken. De RC krijgt hiermee een sturende en controlerende rol in het opsporingsonderzoek. De bedoeling hiervan is dat meer strafzaken kant en klaar op zitting komen en dat op onderzoeksverzoeken van de verdediging in een eerder stadium dan tijdens de zitting kan worden besloten. Ter voorbereiding op deze wetgeving hebben de gerechten zich – begeleid door een projectgroep – in 2012 ingespannen om uitvoering te geven aan het rapport Tussen Accusatoir en Inquisiteur - Naar een regievoerende rechter-commissaris. De aanbevelingen zien onder meer op de te stellen eisen bij de werving en selectie van RC's, op de opleiding en minimale aanstellingsperiode en op de formatie. Er is onder meer afgesproken dat 25% van alle strafrechters RC moet zijn om de taakverzwaring die voortvloeit uit de nieuwe wetgeving te kunnen opvangen. Dit doel is in 2012 nog niet gehaald. In 2012 bestond de bezetting RC uit 90 fte, wat neerkomt op 19% van het totaal aantal strafrechters. Ten opzichte van 2011 is hier sprake van een lichte toename van 1%.

De inzet van een raadsheer-commissaris (RhC's) in strafzaken steeg van 922 zaken in 2011 naar 1109 zaken in 2012. De hoven zetten in op een verdere structurele inbedding van de inzet van de RhC met als doel te komen tot een meer structurele en frequente inzet van de RhC. De resultaten van 2012 laten een positieve lijn in deze inzet en frequentie zien. Er wordt, mede door tekorten in financiering, in 2012 nog ten dele gebruikgemaakt van de RC's van de rechtbanken. De hoven zullen in 2013 extra middelen ontvangen voor de inzet van de RhC.

Toetsing inhoudelijke kwaliteit vonnissen

De Rechtspraak is bezig een toetsingsmethode en -proces te ontwikkelen waarmee de ambachtelijke kwaliteit van rechterlijke uitspraken systematisch kan worden getoetst. Onder de ambachtelijke kwaliteit van een vonnis wordt verstaan de mate waarin een vonnis vaktechnisch goed in elkaar steekt, leesbaar en helder is, niet te lang, consistent, en procedureel en materieelrechtelijk voldoet aan de ambtelijke eisen. De methode die wordt toegepast is 'peer review': aan de hand van een toetsingformulier wordt de kwaliteit van een vonnis van de ene rechter door twee andere rechters beoordeeld. Met deze vorm van kwaliteitstoetsing is een begin gemaakt in de handelssector.

In 2012 is een pilot gehouden in de gerechtshoven Amsterdam en 's-Hertogenbosch. Bij de behandeling van een lopende zaak toetsen de raadsheren van de gerechtshoven het onderliggende vonnis op een aantal ambachtelijke kwaliteitscriteria. De criteria hebben bijvoorbeeld betrekking op het vaststellen van de feiten en het toepassen van de rechtsregels. Het invullen van het ontwikkelde toetsingsinstrument kost een raadsheer tussen de 5 en 10 minuten. Deze manier van toetsen maakt het mogelijk een groot aantal vonnissen te toetsen. De pilot was een succes en in 2013 wordt deze uitgebreid. Het doel is een landelijk representatief aantal handelsvonnissen te laten toetsen door de gerechtshoven. Dat komt neer op het toetsen van minimaal 240 vonnissen.

Kennismanagement

In afwachting van de invoering van de nieuwe gerechtelijke kaart, is het afgelopen jaar de ontwikkeling van het kennismanagement enigszins stil komen te staan. Bespreking van en besluitvorming over nieuwe voorstellen is uitgesteld tot het aantreden van de nieuwe gerechtsbesturen. De maatschappelijke en bestuurlijke urgentie voor een inzichtelijke en adequate organisatie van kennis is er echter niet minder op geworden, getuige ook de toenemende Kamervragen over de deskundigheid van rechters en de interne signalen over de werkdruk mede door de toenemende complexiteit van zaken. In 2013 staat kennismanagement dan ook op de bestuurlijke agenda. Daarbij is aan de orde hoe de mogelijkheden die de nieuwe schaalgrootte biedt voor de opbouw en onderhoud van specialisaties optimaal benut kunnen worden.

Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing

Wendy Verveijzer, jeugdrechter rechtbank Gelderland, zittingslocatie Arnhem, over ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing.

Meer strijd

“Ik kan wel bedenken waarom het aantal zaken met name op het gebied van uithuisplaatsing de afgelopen jaren is gestegen, maar het blijft speculatief. Er zijn meer samengestelde gezinnen. Dat levert ook complicaties op, zeker als een kind ook nog in de problemen zit. De combinatie maakt dat er sneller uit huis wordt geplaatst. Kinderen worden sneller langs de meetlat gelegd, en dus eerder geoordeeld dat hulpverlening nodig is. Als ouders daar niet aan willen meewerken, beland je al snel bij Bureau Jeugdzorg. Wat ik ervaar, is dat mensen mondiger worden. Ze maken ook meer ruzie met de gezinsvoogd. Die wordt veel meer op de proef gesteld. Ik zie de verharding ook in de rechtszaal. Voorheen kwamen er mensen gewoon langs voor de verlenging van een ondertoezichtstelling. Dat zie ik bijna niet meer. Er is meer strijd.”

Eindbeschikkingen in verzoeken tot ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing, 2000-2012, indices, 2000=100

— verzoeken tot ondertoezichtstelling

— verzoeken tot uithuisplaatsing

2000=100

Aantallen in 2012:

betreffen 12.900 verzoeken tot ondertoezichtstelling en 6.600 verzoeken tot uithuisplaatsing.

Vernieuwing werving, selectie en opleiding van rechters

Om te verzekeren dat ook in de toekomst voldoende goed gekwalificeerde rechters in de Rechtspraak werkzaam zijn, vernieuwt de Rechtspraak de werving, selectie en opleiding van rechters. Als basis voor de vernieuwing geldt een gedeeld beeld van wat van de rechter wordt verwacht om aan te sluiten bij de behoeften in de samenleving.

Onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit zijn de centrale waarden. Daarnaast zijn voor rechters onder andere maatschappelijke oriëntatie en communicatie van toenemend belang.

In 2011 is de werving, selectie en opleiding van rechters geëvalueerd. Uit deze evaluaties is de noodzaak voor vernieuwing gebleken. Er was met name behoefte aan meer zelfstandigheid en maatwerk in de opleiding. In 2012 is een nieuw ontwerp voor de initiële opleiding van rechters opgesteld. De opleiding is modulair opgebouwd en biedt maatwerk voor zowel de ervaren als de minder ervaren rechter in opleiding. Duaal leren blijft het uitgangspunt en ook de samenhang met het Openbaar Ministerie wordt gewaarborgd. Nieuw is de leerfilosofie waarin de rechter in opleiding meer regie krijgt over zijn opleiding. In aansluiting op het nieuwe rechtersprofiel komt er in de opleiding meer aandacht voor onder andere samenwerking en communicatieve vaardigheden. Vanwege het belang van maatschappelijke oriëntatie, dienen rechters in opleiding minimaal twee jaar relevante juridische werkervaring elders te hebben opgedaan en aantoonbare maatschappelijke ervaring te hebben.

Ook is er een nieuw ontwerp voor de selectieprocedure van rechters. Mede op basis van een wetenschappelijk onderzoek naar de voorspellende waarde van het selectie-instrumentarium zijn verbetervoorstellen opgesteld. Een van de aanbevelingen leidt ertoe dat de wijze waarop de selectiecommissie rechterlijk macht wordt samengesteld, transparanter zal worden.

2.2.4 Communicatie en openbaarheid

De ontwikkeling dat de Rechtspraak meer dan voorheen in de belangstelling staat van de media en het publiek, heeft zich voortgezet. Omdat de Rechtspraak veel waarde hecht aan de aansluiting met de samenleving, is in 2012 een begin gemaakt met de versterking van de communicatie. Dit moet bijdragen aan een betere oriëntatie van de Rechtspraak op de samenleving, en aan meer kennis van en begrip voor het werk van de Rechtspraak in die samenleving.

De Rechtspraak heeft een basisverhaal opgesteld, getiteld 'Rechtspraak maakt samen leven mogelijk'. Hierin is in toegankelijke taal weergegeven waar de Rechtspraak voor staat. Met het basisverhaal kan de Rechtspraak communiceren wat het publiek van de Rechtspraak mag verwachten en wat niet tot zijn taak hoort. Dit basisverhaal wordt verder uitgewerkt aan de hand van actuele discussies over rechtszaken en maatschappelijke ontwikkelingen.

Versterking nieuwsvoorziening

De rechter spreekt in de eerste plaats door zijn vonnis. In 2012 zijn 23.225 uitspraken gepubliceerd op rechtspraak.nl, waarvan 55% uitspraken over rechtszaken in eerste aanleg, 24% uitspraken door gerechtshoven en 20% uitspraken van de bijzondere colleges. Ten opzichte van 2011 is het aantal gepubliceerde uitspraken weliswaar afgenomen met 3,6%, maar de publicatiegraad nam wel iets toe doordat het aantal (voor publicatie relevante) uitspraken nog meer daalde. De nieuwsvoorziening van de Rechtspraak via de eigen media is in 2012 versterkt. De interne nieuwsvoorziening via het landelijke intranet is in een jaar toegenomen van 45 naar 210 nieuwsberichten. Het aantal nieuwsberichten op Rechtspraak.nl over rechtszaken en ontwikkelingen binnen de Rechtspraak is in een jaar vervijfvoudigd naar 359. De voornaamste actualiteiten worden

opgenomen in de wekelijkse, digitale Nieuwsbrief Rechtspraak, die in het begin van 2012 werd gelanceerd en aan het eind van het jaar 4.645 abonnees had. De gerechten en de Raad voor de rechtspraak begonnen met het gebruik van twitter om de nieuwsberichten verder onder de aandacht te brengen.

Persvoorlichting

Een aantal zaken ondervond in 2012 grote publieke belangstelling: de zaak ‘Westenberg-Kalbfleisch’, waarin twee oud-rechters voor de rechter stonden over vermeende meened in de rechtbank Utrecht; de ‘Amsterdamse zedenzaak’; en de zaak ‘Winsie’ (Facebook-moord) bij de rechtbank Arnhem. Hoewel de laatste een zaak met minderjarige verdachten betrof, die zich gewoonlijk achter gesloten deuren afspeelt, besloten de rechters vanwege het maatschappelijk belang tot een openbaar proces.

Bij deze zaken werd veel aandacht besteed aan het faciliteren van media bij en rond het proces. De rechtbank Amsterdam koos daarbij voor een projectmatige aanpak. Een multidisciplinair team van persrechters, een vaste communicatieadviseur en persvoorlichters, hebben vanaf de voorbereidingen tot en met de nazorg de communicatie begeleid.

Over zaken die de Rechtspraak als geheel betreffen, zijn vanuit de Raad voor de rechtspraak 363 persvragen beantwoord. Voor meer inzicht in de relatie met de media zijn door persrechters en communicatieadviseurs uit de Rechtspraak bezoeken gebracht aan de redacties van het Algemeen Dagblad, De Telegraaf, Het Financieel Dagblad en RTL Nieuws.

Public affairs

De Rechtspraak is in 2012 systematisch in gesprek gegaan met de politiek om te bewerkstelligen dat debatten rond de rechtsgang worden gevoerd op basis van feiten en cijfers. Daarbij is de focus gelegd op vier actuele politieke dossiers, namelijk de herziening van de gerechtelijke kaart, griffierechten, toezicht advocatuur en het strafrechtelijk domein. Na de val van het kabinet Rutte I heeft de Rechtspraak contact gehad met de politieke partijen over de onderwerpen die speelden rond de verkiezingsprogramma's.

Oriëntatie op de samenleving

De Rechtspraak heeft zich ingezet om de uitwisseling van informatie en ideeën met belangrijke doelgroepen en belanghebbenden te versterken. In 2012 werden tal van activiteiten georganiseerd die de aansluiting van de Rechtspraak op de samenleving verbeteren:

- Publieksvoorlichting: groepsonvangsten, medewerking aan televisieopnamen op rechtbanken, naspelen van zittingen, publieksversies jaarverslagen, lezersjury's, klantenpanels, maatschappelijke klankbordgroepen, spiegelbijeenkomsten, blogs in regionale media, voorlichtingsfilms en nieuwsvideo's, informatievoorziening op schermen in wachtruimtes voor bezoekers;
- Ketenvoorlichting: introductiebijeenkomsten voor startende advocaten, professionele ontmoetingen;
- Onderwijs / doelgroep jeugd: scholenproject, gastcolleges, uitwisselingsstages, jongerendebatten, bliksemstages voor scholieren van 12 t/m 16 jaar, masterclasses, college tour, voorlichtingsbijeenkomsten voor jeugd.

Echtscheidingsverzoeken

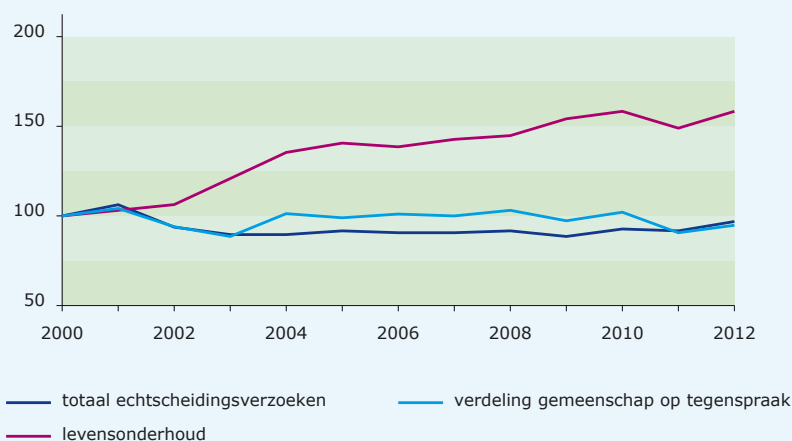
Patricia van Reijssen, senior rechter en plaatsvervangend teamvoorzitter familie- en jeugdrecht bij de rechtbank Oost-Brabant, zittingslocatie 's-Hertogenbosch, over echtscheidingsverzoeken.

Niets leuks te verdelen

“Misschien is het een typisch Brabants verschijnsel, maar bij ons is de instroom van echtscheidingszaken juist enorm afgenomen. Hadden we voorheen acht voorlopige voorzieningenzaken op één zitting, nu zijn dat er vier, vijf. In het oosten en zuiden scheiden we traditioneel minder driftig dan in de Randstad. De daling zette vorig jaar al in. Dat heeft denk ik hoofdzakelijk te maken met de belabberde toestand op de huizenmarkt. Als mensen hun huis niet kunnen verkopen, wordt scheiden lastig en zoeken ze andere oplossingen. Ik herken wel de landelijke stijging van zaken rond levensonderhoud. Er is immers geen overwaarde meer op huizen. Er is niets leuks meer te verdelen. De betrekkingen tussen de partijen zijn daardoor mogelijk verhard. Het lijkt erop dat mensen elkaar geen duimbreed meer toegeven. Een andere tendens is de emancipatie van de vrouw én man. Alimentatie is immers geen permanente levensvoorziening meer. Van een vrouw met een parttime baan van wie de kinderen al wat ouder zijn, wordt vaker verwacht dat zij haar betaalde werkzaamheden uitbreidt. Vaders kregen vroeger veelal een weekendregeling, nu gebeurt het veel vaker dat de kinderen ook een dag of een avond in de week naar hun vader gaan.”

Echtscheidingsverzoeken en gerelateerde zaken, 2000-2012, indices, 2000=100

2000=100

Aantallen in 2012:

36.300 echtscheidingsverzoeken; 10.200 zaken rond levensonderhoud; 1.400 zaken rond verdeling gemeenschap op tegenspraak.

In samenwerking met ProDemos is een aantal pilots in de publieksvoorlichting ingezet, zoals de pilot Avondopenstelling van rechtbank 's Hertogenbosch en project Shadowing bij rechtbank Arnhem, waarin vanuit het perspectief van de rechtszoekende is meegekeken hoe de rechtsgang verloopt. Een goede informatievoorziening voor, tijdens en na de zitting evenals de rol van de advocaat hierin, is hierbij van groot belang voor de beleving van de rechtszoekende.

2.3 De Rechtspraak sluit aan bij behoeften in de samenleving

2.3.1 Inleiding

De Rechtspraak wil nauw aansluiten bij behoeften en problemen in de samenleving. Kortere procedures en digitale dienstverlening krijgen gestalte in het in 2012 gestarte programma Kwaliteit en innovatie (KEI). Er wordt ingezet op differentiatie van afdoeningswijze, effectiviteit van het recht en de bevordering van rechtseenheid.

2.3.2. Dienstverlening

Voor het verbeteren van de dienstverlening is externe feedback onmisbaar. In een aantal gerechten zijn daarom Raden van Advies opgericht. Een Raad van Advies is een klankbord, een sparringpartner, een denktank. Een Raad van Advies signaleert externe ontwikkelingen en adviseert het gerechtshof over belangrijke organisatiethema's vanuit een brede expertise, die aanvullend is ten opzichte van de in het gerechtshof aanwezige expertise. De gerechten hebben ook op andere manieren informatie over hun dienstverlening vergaard. In een aantal gerechten is geëxperimenteerd met 'feedbackzuilen'. Bij deze zuilen kunnen rechtzoekenden direct na de zitting feedback geven op de gang van zaken. In de meeste gerechten zijn klantenpanels gehouden. Daarbij gaat een rechtbank of hof in gesprek met vertegenwoordigers van organisaties die vaak met de Rechtspraak van doen hebben (advocatuur, OM etc.).

In 2012 zijn aanbevelingen uit het klantwaarderingsonderzoek, zoals het verkorten van de doorlooptijden en het informeren van burgers over wachttijden, lokaal geïmplementeerd. Een aantal gerechten heeft verbeteringen aangebracht in de telefonische bereikbaarheid en klantvriendelijkheid (bijvoorbeeld bij het te woord staan van burgers aan de telefoon). Daarnaast zijn ook maatregelen genomen tot verbeteringen in de correspondentie (begrijpelijke taal), het verstrekken van actuele informatie over de aanvang van zittingen (het plaatsen van informatieschermen) en de ontvangst- en wachtruimtes (meer comfort).

2.3.3 Tijdigheid

Het beheersen en zo kort mogelijk houden van de tijd die een rechtszaak duurt, binnen de Rechtspraak aangeduid als doorlooptijd, is maatschappelijk en economisch relevant. Uit onderzoek blijkt dat een goed functionerende rechtspraak, waaronder tijdige rechtspraak, substantieel bijdraagt aan een gezond economisch klimaat.

Vooraf voor betrokkenen zelf, de partijen in gerechtelijke procedures, is de doorlooptijd van de zaak belangrijk. Uit een analyse van de klantwaarderingsonderzoeken blijkt de tevredenheid over de duur van een rechtszaak samen te hangen met de algemene tevredenheid over het gerecht waar die zaak diende. Veel professionele partijen en burgers vinden de huidige doorlooptijden bij de Rechtspraak te lang. Verkorting ervan kwam in de klantwaarderingsonderzoeken op de tweede plaats van de door professionals genoemde verbeterpunten. Ook vanuit het oogpunt van uniforme rechtstoepassing is het nastrevenswaardig ervoor te zorgen dat de doorlooptijden bij verschillende gerechten minder uiteenlopen dan nu het geval is.

Om genoemde redenen hanteert de Rechtspraak normen voor de lengte van rechterlijke procedures, kortweg aangeduid als doorlooptijdnormen. Rapportage van de uitkomsten voor de rechtspraak als geheel vindt plaats in dit jaarverslag. In de jaarlijkse kengetallenpublicatie worden de uitkomsten per gerecht opgenomen en geanalyseerd.

In 2011 zijn de normen geëvalueerd en waar mogelijk voor 2012 en volgende jaren verscherpt. Bij het stellen van de normen is gebruikgemaakt van de gerealiseerde doorlooptijden tot en met 2011. Voor de rechtbanken vormden de derde en vierde best presterende rechtbank het referentiepunt voor de norm. Bij de hoven was dit het best presterende hof. Ook is rekening gehouden met wettelijke termijnen en procesreglementen.

De norm bestaat uit twee elementen:

- 1) de **termijn** waarbinnen een zaak afgehandeld dient te zijn, en
- 2) het **percentage zaken** waarvoor dat moet gelden.

Het uitgangspunt bij de normstelling is dat het overgrote deel van de zaken binnen een bepaalde tijd moet worden afgehandeld en dat rekening gehouden wordt met een groep procedures die extra lang duren door niet te vermijden complicaties. Bij een norm van 85% is er ruimte voor 15% extra lang durende zaken. De formulering van de norm op deze wijze, heeft het voordeel dat ruimte aanwezig blijft om in incidentele zaken bewust meer tijd te nemen voor de afdoening. Het weergeven en normeren van gemiddelde doorlooptijden geeft minder inzicht in de procesduur dan de gekozen systematiek. Wel zijn aanvullend op de genormeerde doorlooptijden in hoofdstuk 6 gemiddelden gepresenteerd.

De rechtszaken die de Rechtspraak te behandelen krijgt, zijn opgedeeld in 45 verschillende proceduretypen met ieder een eigen doorlooptijdnormering. Dat zijn er tien meer dan in 2011 en eerder. Nog niet alle proceduresoorten waren al in 2012 meetbaar.

Algemeen beeld procesduur

De afgelopen drie jaar is door gerechten extra tijd en capaciteit besteed aan het verkorten van doorlooptijden. Daartoe zijn werkprocessen aangepast en is de aansturing verbeterd. De doorlooptijden zijn daardoor in de periode 2009 - 2012 verbeterd. In 2012 was de verbetering echter beperkt, verschillend per rechtsgebied en in enkele gevallen was zelfs sprake van een langere duur dan in 2011. In 2012, het eerste jaar van de nieuwe normen, voldeden nog maar 24 van de 45 verschillende proceduresoorten aan de normen voor de duur ervan.

De uitkomsten zijn samen te vatten in de volgende punten. Een uitgebreidere beschrijving is hierna te vinden.

- Bij de rechtbanken voldoen de familierechtzaken en rechtszaken bij de kantonrechter al geruime tijd (vrijwel) aan de norm.
- Handelszaken bij de civiele rechter van de rechtbanken voldoen over het algemeen nog niet aan de doorlooptijdnorm en zijn in 2012 langer gaan duren omdat door de competentiewijziging lastigere zaken zijn overgebleven.
- In het strafrecht zijn de gerechtelijke procedures bij de rechtbanken over het algemeen korter geworden en deze voldoen daarmee vrijwel aan de norm, behalve bij de behandeling van strafzaken door de meervoudige kamer.
- De trend dat bestuursrechtelijke procedures bij de rechtbanken korter worden, zette in 2012 door, maar nog niet voldoende om binnen de norm uit te komen.
- Bij de gerechtshoven verbeterde in 2012 de duur van familierechtelijke procedures en van handelszaken verder.
- Strafrechtprocedures bij de gerechtshoven zijn langer gaan duren en voldoen nog niet aan normen voor de procesduur.

Bewind, curatele, mentorschap, BOPZ

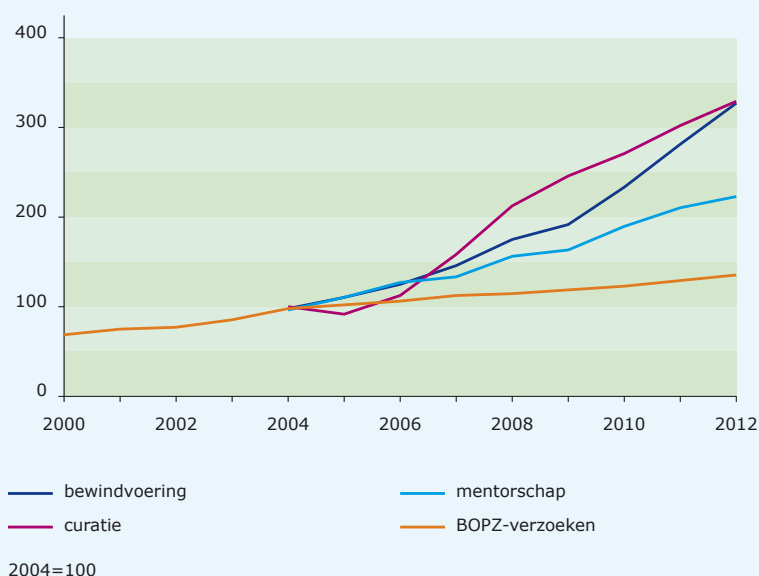
Dirk de Loor, voorzitter van de Expertgroep Curatele, Bewind en Mentorschap en kantonrechter bij de rechtbank Den Haag, zittingslocaties Leiden en Alphen a/d Rijn, over bewind, curatele en mentorschap.

Het moet kloppen

“Het aantal zaken steeg de afgelopen tien jaar explosief. Een deel wordt verklaard door de vergrijzing. Bejaarden gaan dementerend het verzorgingshuis in, kinderen willen de financiën gaan regelen en optreden namens vader of moeder. Bank of notaris willen vaak dat de kinderen bewindvoerder of curator worden. Verder zie je dat zorginstellingen die informeel overlegden met de familie, vaker vinden dat het formeel moet kloppen. Dus sturen zij erop aan dat de familieleden een mentorschap aanvragen. Ook schuldenproblemen bij mensen zorgen ervoor dat er explosief meer beroep wordt gedaan op bewind. Dat heeft met de crisis te maken, maar ook met lange wachttijden bij de gemeentelijke schuldhulpverlening. Bewindvoering wordt als alternatief gezien. Of de schuldhulpverlener eist het om te voorkomen dat nieuwe schulden ontstaan. Je zou zeggen dat de crisis toch een keer ophoudt, maar het is niet alleen de crisis die maakt dat mensen in de schulden terechtkomen. De vergrijzing houdt ook nog wel enige tijd aan. Kantonrechters klagen nu al dat bewind en curatele een steeds grotere aanslag op de werklust leggen. Uiteindelijk zal er dus meer capaciteit moeten komen.”

Zaken rond bewind, curatele, mentorschap en BOPZ (Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen) 2000-2012, indices, 2004=100

Instroom verzoeken in 2012:

41.100 rond bewindvoering; 3.500 rond curatele, 7.800 rond mentorschap en 23.500 rond BOPZ.

Alleen bij BOPZ betrouwbare cijfers vóór 2004 beschikbaar.

Doorlooptijden kantonzaken

De kantonrechtzaken voldeden in 2012, evenals in voorgaande jaren, aan de gestelde doorlooptijdnormen. Dit was alleen niet het geval bij handelsrekestes die niet het arbeidsrecht betroffen, zoals huurzaken. Van deze rechtzaken werd 88% binnen zes maanden afgehandeld, waar de norm 95% is.

Kantonzaken	Norm	2011	2012
Handelszaken met verweer - norm 1	90% ≤ 1 jaar	95%	95%
Handelszaken met verweer - norm 2	75% ≤ 6 mnd.	80%	80%
Arbeidsontbindingen op tegenspraak	95% ≤ 3 mnd.	93%	97%
Handelsrekestes, niet-arbeidszaken	95% ≤ 6 mnd.	85%	86%
Handelszaken zonder verweer (verstek)	90% ≤ 6 wkn.	98%	97%
Geregelde arbeidsontbindingen	90% ≤ 15 dgn.	87%	87%
Kort gedingen / vovo's	95% ≤ 3 mnd.	96%	97%
Overtredingszaken	85% ≤ 1 mnd.	87%	90%
Mulderzaken	80% ≤ 3 mnd.	79%	86%

Doorlooptijden handelszaken en familiezaken

De behandeling van kort gedingen voldeed vrijwel aan de norm van 95% binnen drie maanden. De overige civielrechtelijke procedures duurden nog te lang. Zo nam de behandeling van handelsrekestes in 83% van de gevallen 3 maanden of minder in beslag, waar dat 90% moet worden. Van de faillissementen werd 81% binnen drie jaar afgehandeld, bij een norm van 90%.

De procesduur van dagvaardingszaken in eerste aanleg nam in 2012 toe. Dit werd al verwacht als een gevolg van de wijziging van de competentiegrens. De competentiegrens is per 1 juli 2011 verhoogd van 5.000 euro tot 25.000 euro. Deze financiële grens bepaalt of een zaak door de kantonrechter (geldelijk belang onder die grens) wordt behandeld of door de civiele rechter. Dit heeft tot gevolg dat vanaf 1 juli 2011 de relatief zware en langer durende rechtzaken bij de civiele rechter zijn gebleven. Om de duur te bekorten, is in 2012 het procesreglement voor dagvaardingszaken aangepast.

In 2012 werden dagvaardingszaken in hoger beroep iets sneller afgehandeld dan het jaar ervoor. Het lukte echter niet om 70% van de procedures binnen een jaar af te ronden. De normering van 80% binnen twee jaar is wel gehaald. Handelsrekestes in hoger beroep zijn eveneens sneller afgehandeld, maar ook in deze zaken is nog niet voldaan aan de nieuwe normen die voorschrijven dat 90% van de insolventierekestes binnen twee maanden is afgehandeld en van de overige handelsrekestes 90% binnen zes maanden.

Civiel - handelszaken rechtbanken	Norm	2011	2012
Handelszaken met verweer - norm 1	90% ≤ 2 jaar	87%	84%
Handelszaken met verweer - norm 2	70% ≤ 1 jaar	61%	54%
Handelszaken zonder verweer (verstek)	90% ≤ 6 wkn.	84%	78%
Beëindigde faillissementen	90% ≤ 3 jaar	80%	80%
Handelsrekestes (vooral insolventie)	90% ≤ 3 mnd.	82%	82%
Kort gedingen / vovo's (inclusief familierecht)	95% ≤ 3 mnd.	92%	93%

Civiel - handelszaken hoven

Handelszaken dagvaardingen - norm 1	80% ≤ 2 jaar	79%	80%
Handelszaken dagvaardingen - norm 2	70% ≤ 1 jaar	43%	46%
Insolventierekestes	90% ≤ 2 mnd.	49%	51%
Handelsrekestes, niet insolventie	90% ≤ 6 mnd.	53%	56%

De duur van familierechtelijke procedures voldeed, ondanks de werkdruk geheel of vrijwel geheel aan de normen.

Civiel - familiezaken rechtbanken	Norm	2011	2012
Scheidingszaken totaal (exclusief vovo's)	95% ≤ 1 jaar	93%	94%
- waarvan op gemeenschappelijk verzoek	95% ≤ 2 mnd.	94%	92%
Alimentatiezaken, bijstandsverhaal	90% ≤ 1 jaar	93%	93%
Omgang- en gezagzaken	85% ≤ 1 jaar	83%	83%
Jeugdbeschermingszaken kinderrechter	90% ≤ 3 mnd.	92%	91%
- waarvan eerste verzoeken tot OTS	80% ≤ 3 wkn.	81%	81%
Civiel - familiezaken hoven			
Familierekestes	90% ≤ 1 jaar	89%	91%
- waarvan Jeugdbeschermingszaken	90% ≤ 4 mnd.	84%	89%

Doorlooptijden bestuursrecht

In de sectoren bestuursrecht van de rechtbanken is de tijdigheid van de afhandeling van zaken in eerste aanleg, evenals in voorgaande jaren, verbeterd. De normen komen nu in zicht. De invoering van de nieuwe zaaksbehandeling speelt hierbij een rol. Alleen de afhandeling van lokale belastingzaken is nog tamelijk ver verwijderd van de norm: 57% van de zaken werd afgehandeld binnen negen maanden. De norm is dat 90% van de zaken binnen negen maanden klaar is. De oorzaken van het stagneren van de versnelling zijn divers en verschillen van rechtbank tot rechtbank. Het gaat om incidentele capaciteitstekorten, invoering van de nieuwe zaaksbehandeling en organisatiegevolgen door de invoering van de nieuwe gerechtelijke indeling.

De procesduur van belastingzaken in hoger beroep is in 2012 niet verkort en bleef daarmee onder de norm 90% binnen anderhalf jaar.

Bestuursrechtelijke zaken rechtbanken	Norm	2011	2012
Reguliere bestuurszaken, bodemzaken - norm 1	90% ≤ 1 jaar	74%	81%
Reguliere bestuurszaken, bodemzaken - norm 2	70% ≤ 9 mnd.	58%	68%
Voorlopige voorzieningen bestuur regulier	90% ≤ 3 mnd.	93%	92%
Vreemdelingenzaken, bodemzaken	90% ≤ 9 mnd.	73%	80%
Belastingzaken lokaal, bodemzaken	90% ≤ 9 mnd.	55%	57%
Rijksbelastingzaken, bodemzaken - norm 1	90% ≤ 18 mnd.	79%	80%
Rijksbelastingzaken, bodemzaken - norm 2	70% ≤ 1 jaar	61%	66%
Belastingzaken gerechtshoven			
Belastingzaken - norm 1	90% ≤ 18 mnd.	74%	73%
Belastingzaken - norm 2	70% ≤ 1 jaar	46%	44%

Bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) en het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) worden de doorlooptijden weergegeven in het gemiddelde aantal weken dat een zaak duurt (zie tabel 9a in hoofdstuk 6).

In 2012 bedroeg de doorlooptijd bij de CRvB gemiddeld 66 weken. In 2011 was dat weliswaar veel langer, maar dat kwam door de afhandeling van een groep zaken die moest wachten op een prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie. De doorlooptijd is in algemene zin verlengd doordat de CRvB het geschil vaker dan vroeger definitief beslecht (finale geschilbeslechting). In 2011 en in 2012 kwam het

in 15% van de gevallen niet meteen na de zitting tot een (eind)uitspraak, maar was een (in)formele bestuurlijke lus nodig om de zaak definitief te kunnen afdoen. Dat verkort de totale duur van de definitieve beslechting van het geschil, maar de zaak blijft daardoor wel (wat) langer ‘onder de rechter’. En dat laatste is gemeten als doorlooptijd bij de rechtspraak.

De gemiddelde duur van zaken bij het CBb nam in 2012 licht toe, van 59 weken naar 63 weken. De in 2011 en 2012 doorgevoerde verbeteringen hebben in 2012 nog niet tot kortere doorlooptijden geleid, voornamelijk doordat in 2012 prioriteit is gegeven aan het wegwerken van de oudste zaken.

Doorlooptijden strafrecht

De afhandelingsduur van strafzaken in eerste aanleg is in 2012 over het algemeen verkort en is (vrijwel) in overeenstemming met de normering, uitgezonderd de afhandeling van zaken door de meervoudige kamer. Van de meervoudige kamerzaken werd 83% binnen zes maanden afgedaan, terwijl de norm 90% is.

De strafzaken behandeld door de kinderrechter duurden in 2012 korter dan in 2011: 82% kon binnen vijf weken worden afgedaan. De norm is 85%. Zaken bij de politierechter werden in 88% van de gevallen binnen vijf weken afgehandeld. Ook dit is dicht bij de norm van 90%.

Wanneer van een strafzaak in hoger beroep wordt gegaan, dienen het vonnis en proces-verbaal ter zitting uitgewerkt te worden. Afsproken is om de tijd die het duurt van het vonnis tot het verzenden van het dossier naar het gerechtshof te meten en te normeren. Meting daarvan kon in 2012 nog niet worden gerealiseerd.

De doorlooptijd van strafzaken in hoger beroep blijft nog steeds ver van de norm verwijderd en is in 2012 over het algemeen verslechterd. Dit was evenals in 2011 bij alle gerechtshoven het geval. Specifieke uitkomsten zijn in onderstaande tabel te vinden.

Strafzaken rechtbanken	Norm	2011	2012
Strafzaken MK (= meervoudig behandeld)	90% ≤ 6 mnd.	83%	83%
Politierechterzaken (incl. economische)	90% ≤ 5 wkn.	85%	88%
Strafzaken bij de kinderrechter (enkelvoudig)	85% ≤ 5 wkn.	77%	82%
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	100% ≤ 2 wkn.	100%	100%
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	85% ≤ 4 mnd.	84%	86%
<hr/>			
Uitwerken strafzaken (EK+MK) ivm hoger beroep, jeugd	100% ≤ 4 wkn.	nog niet meetbaar	
Uitwerken strafzaken (EK+MK) ivm hoger beroep, niet jeugd	100% ≤ 16 wkn.	nog niet meetbaar	
- waarvan gedetineerdenzaken	100% ≤ 3 mnd.	nog niet meetbaar	
<hr/>			
Strafzaken hoven			
Meervoudige Kamer-zaken	85% ≤ 9 mnd.	56%	59%
EK-strafzaken, niet kantonappellen	85% ≤ 6 mnd.	30%	22%
EK-strafzaken, kantonappellen	85% ≤ 6 mnd.	70%	49%
Raadkamer m.b.t. Voorlopige Hechtenis	90% ≤ 2 wkn.	50%	50%
Raadkamer niet m.b.t. Voorlopige Hechtenis	80% ≤ 4 mnd.	34%	36%
Klachten niet vervolgen (12 Sv)	85% ≤ 6 mnd.	53%	46%
Uitwerken (MK) strafzaak i.v.m. cassatie	100% ≤ 6 mnd.	68%	64%

Sociale zekerheidszaken

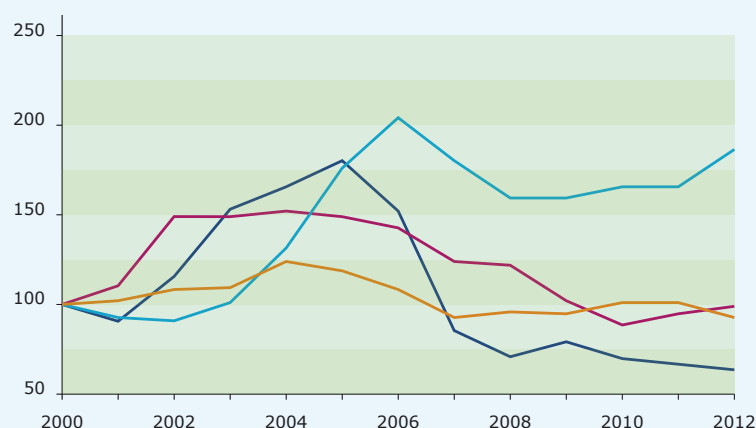
Jos van Es, bestuursrechter rechtbank Midden-Nederland, zittingslocatie Utrecht, over sociale zekerheidszaken.

Discussie in de rechtszaal

"Ik zie dat het aantal zaken over bijstands- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen het afgelopen jaar is gestegen. Waarom, dat blijft speculatie. Wij werken met individuele zaken en niet met aantallen. Ik doe als rechter sinds 1999 sociale zekerheidszaken. De inhoud en de zwaarte van de arbeidsongeschiktheidszaken is de laatste jaren niet zozeer veranderd. Wel zie ik de laatste jaren, naast zaken van ex-werknemers, meer beroepen over loonsancties, dat zijn verplichtingen om loon door te betalen, van ex-werkgevers. Wat ik duidelijk zie in arbeidsongeschiktheidszaken, en dat heeft mogelijk ook te maken met de veranderende wet- en regelgeving, is dat de discussie in arbeidsongeschiktheidszaken vroeger veelal draaide om de vraag of die uitkering beëindigd mocht worden. Vandaag de dag gaat het er vooral om of iemand überhaupt wel aanspraak kan maken op een uitkering. De duur van de uitkering is inmiddels gerelateerd aan het opgebouwde arbeidsverleden. Vroeger was dat bij arbeidsongeschiktheid niet zo. Als je zo'n uitkering had, kon je die uitkering jarenlang houden. Dat is nu nog maar in een beperkt aantal gevallen mogelijk. Die discussie over het recht op een arbeidsongeschiktheidsuitkering wordt zeker ook in de rechtszaal gevoerd."

Sociale zekerheidszaken, indices, 2000-2012, 2000=100

werkloosheid
arbeidsongeschiktheid
bijstand
overige sociale zekerheid

2000=100

Instroom van zaken, inclusief voorlopige voorzieningen.

Aantallen in 2012:

arbeidsongeschiktheid: 6.800, werkloosheid: 1.700, bijstand: 9.000, overige sociale zekerheid: 5.400.

Versnelling strafzaken

De Rechtspraak werkt in diverse programma's samen met de ketenpartijen aan een snellere behandeling van strafzaken, waaronder het programma Versterking Prestaties in de Strafrechtketen (VPS) en KEI. Desgevraagd bieden de rechtbanken bijzondere voorzieningen aan als snelrecht (behandeling binnen zeventien dagen) en supersnelrecht (behandeling binnen drie dagen). Deze voorzieningen zal de Rechtspraak blijven aanbieden, ook al is de ervaring in de praktijk tot nu toe dat de uiteindelijke vraag naar deze voorzieningen vaak achterblijft bij eerder gewekte verwachtingen. Los van het belang van het verkorten van doorlooptijden, moet worden benadrukt dat dit niet ten koste mag gaan van een zorgvuldige strafrechtspleging.

2.3.4 Differentiatie en maatwerk

In 2012 is de nieuwe zaaksbehandeling (NZB) in het bestuursrecht verder geïmplementeerd. Deze werkwijze houdt in dat een zaak, zodra het beroepschrift en het verweerschrift zijn ontvangen, wordt geagendeerd voor behandeling op een zitting. Tijdens de zitting, die binnen drie maanden plaatsvindt, bespreekt de rechter of raadsheer met de partijen de geschilpunten. Daarbij is van belang dat elke zaak de behandeling krijgt die het beste bij die zaak past. De tevredenheid over de nieuwe werkwijze wordt op verschillende manieren onderzocht. De eerste resultaten hiervan worden in 2013 verwacht.

Diverse gerechten zijn ook bezig met eigen initiatieven op het terrein van differentiatie en maatwerk. Een voorbeeld hiervan is de implementatie van het zogenoemde vierstromenbeleid door het CBb. Daarbij worden de zaken bij binnenkomst verdeeld in vier categorieën: eenvoudige zaken; normale zaken; zware zaken; buitencategorie (met name zaken op het gebied van mededinging, energie en telecommunicatie). Hierdoor kan de behandeling en aandacht die een zaak krijgt, in een zo vroeg mogelijk stadium worden bepaald.

E-Kantonrechter

In het project e-kantonrechter wordt het mogelijk om een geschil digitaal voor te leggen aan de kantonrechter. Er wordt daartoe een digitale procedure ingericht die partijen in de gelegenheid stelt gezamenlijk hun geschil in een beveiligde elektronische omgeving aan te brengen. Stukken kunnen digitaal worden toegezonden en ingezien en de communicatie verloopt elektronisch. De kantonrechter doet binnen 6 weken uitspraak, die digitaal aan partijen wordt bericht. Partijen behouden de mogelijkheid om hun zaak mondeling bij de kantonrechter toe te lichten. De doorlooptijd bedraagt dan 8 weken. Beide partijen moeten instemmen met digitale afhandeling van hun zaak door de kantonrechter. De procedure wordt ontwikkeld door de gerechten Rotterdam en Oost-Brabant. In 2012 is gewerkt aan de totstandkoming van deze digitale procedure, die najaar 2013 een eerste oplevering kent.

2.3.5 Mediation

Bij mediation proberen partijen onder begeleiding van een onafhankelijke bemiddelaar gezamenlijk het conflict op te lossen. Deze mediator helpt partijen de belangen en standpunten helder te krijgen. Mediation naast rechtspraak betekent dat de rechtbank of het gerechtshof de rechtzoekende wijst op de mogelijkheid te kiezen voor mediation.

In 2012 is het aantal verwijzingen naar mediation en het aantal gestarte mediations opnieuw gedaald, met 11%. De daling was het grootst in de sectoren Bestuur algemeen (-44%) en Bestuur belasting (-62%). Alleen in de sector Kanton werd iets meer naar mediation verwezen dan vorig jaar (+3%). Voorts waren er positieve uitschieters in het aantal verwijzingen bij enkele gerechten. Het percentage van het aantal mediations, dat met volledige of gedeeltelijke overeenstemming werd afgesloten, is met 2,4% gedaald en ligt nu voor alle sectoren samen op 53,7%.

Een belangrijke oorzaak voor de sterke daling bij de bestuursrechtspraak is de invoering van de nieuwe zaaksbehandeling (zie paragraaf 2.3.4), aangezien daardoor geen schriftelijk mediationaanbod meer wordt gedaan.

Andere mogelijke oorzaken voor de verdere daling van het aantal verwijzingen zijn:

- Het vervallen van de stimuleringsbijdrage (eerste 2,5 uur gratis voor betalende partijen) per 2011.
- Steeds vaker wordt in het voortraject gekozen voor mediation. Indien die mediation is gelukt, blijven slechts juridische punten over waarover de rechter eventueel zal beslissen (denk bijvoorbeeld aan een gezamenlijk verzoek tot echtscheiding of een deellovereenkomst). Indien de mediation niet is gelukt, is het moeilijk partijen nogmaals te motiveren voor mediation.
- Via andere instanties (maatschappelijk werk of jeugdzorg) wordt vaker een traject doorlopen om op een andere wijze tot een oplossing van het conflict te komen.
- Naarmate rechters en raadsheren meer bedreven zijn geworden in conflictdiagnose, komen partijen daardoor sneller tot een schikking, zonder gebruik te hoeven maken van mediation.

In 2012 is een aantal initiatieven genomen om mediation te bevorderen, bijvoorbeeld door de pilot 'Mediation en de nieuwe zaaksbehandeling' bij de rechtbank Oost-Brabant. Doel hiervan is het onderzoeken van de mogelijkheid om verwijzing voorafgaand aan de zitting met de nieuwe zaaksbehandeling te verenigen. In 2013 worden de effecten daarvan geëvalueerd. Tevens is de Expertgroep maatwerk conflictoplossing nauw betrokken bij het in overleg met SSR implementeren van een leerlijn (nieuwe) zittingsvaardigheden in de opleiding van rechters en raadsheren.

Mediation naast strafrecht

Uit diverse onderzoeken blijkt dat mediation of bemiddeling ook in het strafrecht positieve effecten kan hebben, te weten een daling van het recidivepercentage, reductie van kosten en meer tevredenheid bij slachtoffers. Herstellende gesprekken kunnen daarnaast de sociale cohesie bevorderen. Formele regelgeving leidt ook tot de noodzaak mediation een zelfstandige plek te geven binnen het scala van strafrechtelijke afdoeningen. De Rechtspraak vindt het daarom de moeite waard om – in samenwerking met het OM – in vervolg op een eerdere pilot, die op bescheiden schaal bij de rechtbank Amsterdam heeft plaatsgevonden, te verkennen in welke gevallen en op welke wijze mediation naast strafrecht van toegevoegde waarde kan zijn. Ook wordt gekeken op welke wijze met het resultaat daarvan rekening kan worden gehouden in het strafrechtelijke traject. Hiertoe zijn in 2012 voorbereidingen gestart.

2.3.6 Digitale toegang

Digitale toegang van burgers, procespartijen en ketenpartners tot de Rechtspraak is een belangrijk aandachtspunt. Sinds 2012 kunnen burgers hun beroepsschrift bij de belastingkamers van de gerechtshoven digitaal indienen. Hiermee is het voor de burger mogelijk om bij alle beroepsinstanties in het bestuursrecht (rechtbank, belastingkamers gerechtshoven, CRvB en CBb) digitaal het beroepsschrift in te dienen. In 2012 werd het hernieuwde centraal gezagsregister in gebruik genomen. Hierdoor hoeft de burger zich niet meer tot het arrondissement van geboorte te wenden voor een uittreksel uit dit gezagsregister. Een eerste pilot met het digitaal insolventiedossier waarbij curatoren en gerechten overgaan op volledig digitale communicatie, heeft in 2012 succesvol plaatsgevonden.

Er zijn verschillende projecten geïnitieerd in 2012 die een doorloop in 2013 hebben. Zo komt dan een uniforme werkwijze en digitaal indieningsformulier in verdel-en-verrekeningszaken beschikbaar. Het Hofjournaal in handelszaken waarmee de advocatuur zijn zaaksverloop kan raadplegen, wordt uitgebreid met rekestzaken.

Strafzaken

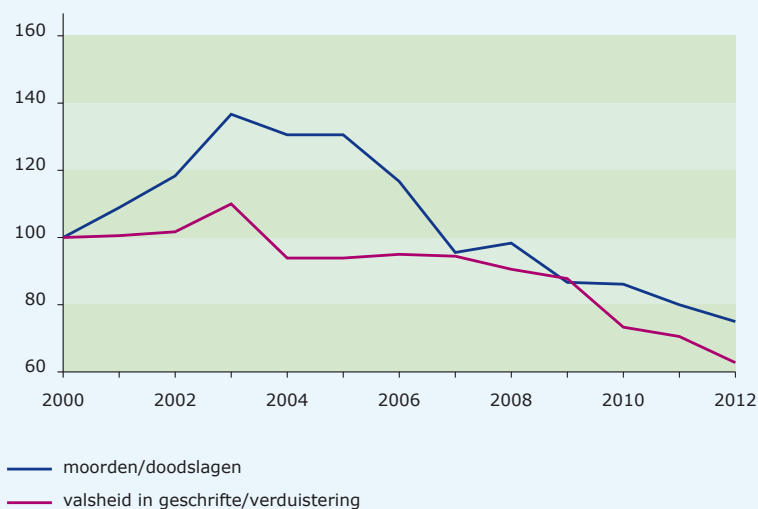
Yolande Wijnnobel, strafrechter en teamvoorzitter van het kabinet Rechter-Commissaris, rechtbank Den Haag, over strafzaken.

Winst voor de samenleving

“Nederland veiliger, ik zou het echt niet durven zeggen. Als ik in de rechtszaal zie welke heftige zaken wij moeten behandelen, dan weet ik het nog niet. Ik doe dit werk sinds 1998 en er staan niet minder zaken op zitting. Mijn ervaring is dat het aantal zaken de laatste jaren zelfs is opgelopen. Dat betreft van alles. Het percentage moord en doodslag is landelijk gezien dan minder, maar dat geldt bijvoorbeeld niet voor de openlijke geweldzaken. Ik denk dat Nederland veiliger aan het worden is op grond van de steeds snellere, meer efficiënte en steeds slimmere reactie op de misdaad, net zoals bij de aanpak van fraude. We zien minder witteboordencriminaliteit omdat het parket zich specifiek richt op de opsporing van dit soort zaken. Het supersnelrecht bijvoorbeeld, is een enorme winst voor de samenleving; de dader staat de volgende dag voor de rechter en dient direct zijn straf uit te zitten. Ook de vernieuwde DNA-technieken en de steeds meer verfijnde forensische onderzoeksmethodes maken dat een potentiële dader wel heel erg slim moet zijn om ermee weg te komen.”

Specifieke typen strafzaken, 2000-2012

Primaire tenlasteleggingen in 2012:

1.690 moorden/doodslagen (inclusief pogingen) en 5.010 gevallen van valsheid in geschrifte/verduistering.

2.3.7 Vergroten materiële en formele rechtseenheid

De gerechtshoven nemen, binnen de kaders die de Hoge Raad stelt, de leiding bij de vergroting van de materiële rechtseenheid.

Artikel 80a van de wet op de Rechtelijke Organisatie (RO) geeft de Hoge Raad sinds 1 juli 2012 de mogelijkheid een cassatieberoep zonder motivering niet ontvankelijk te verklaren. De Hoge Raad kan dit doen als de klachten niet tot cassatie kunnen leiden, wanneer de partij die het beroep instelt te weinig belang heeft of als rechtbank of hof op basis van eerdere uitspraken van de Hoge Raad juist heeft beslist.

De gevolgen van de invoering van artikel 80a RO per 1 juli 2012 zijn in kaart gebracht in het project Innoverende gerechtshoven. Een van de uitkomsten van dit project is dat de gerechtshoven (nog) meer dan voorheen vorm zullen geven aan het bevorderen van rechtseenheid. Het project Innoverende Hoven gaf in 2012 een nieuwe impuls aan de onderlinge samenwerking van de hoven. Tal van activiteiten werden georganiseerd ter voorbereiding op het slotcongres dat eind maart 2013 plaatsvindt. Tijdens dat congres wordt de 'Innovatieve Agenda Hoven 2020' gepresenteerd, die verder richting moet geven aan de samenwerking van de hoven.

Hoewel het vergroten van de materiële rechtseenheid primair de verantwoordelijkheid is van de gerechtshoven, hebben ook de rechtbanken zich in 2012 ingespannen voor deze doelstelling. Dit hebben de rechtbanken onder meer gedaan door jurisprudentie-overleggen te organiseren in de sectoren, specifieke thema's binnen kennisgroepen te bespreken en door professionele ontmoetingen met hoger beroepsrechters te organiseren.

2.3.8 Positie slachtoffer in het strafproces

Op 1 januari 2011 is de Wet versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces in werking getreden. De implementatie van deze wetgeving is niet van de ene op de andere dag gerealiseerd. De positie van het slachtoffer heeft daarom ook in 2012 de Rechtspraak nadrukkelijke aandacht gekregen. Zo is er een Modelregeling vastgesteld die alle gerechtshoven als uitgangspunt gebruiken. Deze regeling schrijft voor hoe bodes bij rechtbanken en gerechtshoven slachtoffers een goede opvang kunnen bieden, dat ongewenste confrontatie met de verdachte wordt vermeden en dat het slachtoffer gebruik kan maken van een vooraf vastgestelde plek in de zittingszaal. Daarnaast heeft in 2012 tussen de rechters nadere gedachte-uitwisseling plaatsgevonden over aspecten als hoe concreet invulling te geven aan het voorschrift van een correcte bejegening van het slachtoffer en de inhoudelijke beoordeling van een vordering die door de benadeelde partij wordt ingediend. Dit laatste gelet op het nieuwe wettelijke criterium waarmee wordt beoogd dat meer vorderingen dan voorheen in de strafzaak worden behandeld. Deze gedachte-uitwisseling leidt tot best practices die op een handzame manier ter ondersteuning voor rechters beschikbaar zullen worden gesteld. Uitgangspunt is dat de wettelijke positie van het slachtoffer in de praktijk van het strafproces volledig is ingebed en daarmee zowel volwaardig als vanzelfsprekend is.

2.4 De Rechtspraak implementeert de nieuwe gerechtelijke kaart

2.4.1 Inleiding

Rechtszaken vragen steeds meer om specifieke kennis en stellen hogere eisen aan de professionaliteit van rechters. De deskundigheid van rechters dient veilig gesteld te worden en er dient ruimte te zijn om specialismen op te bouwen en te versterken. Ook moet overal in het land de continuïteit van de zaaksbehandeling gegarandeerd kunnen worden. Dat wil zeggen dat er binnen een gerecht genoeg rechters voor genoeg zaken zijn en dat rechtszaken goed verdeeld worden over het personeel. Gerechten willen beter in staat zijn fluctuaties in het kwalitatieve en kwantitatieve aanbod van zaken op te vangen.

Deze ontwikkelingen hebben het noodzakelijk gemaakt de inrichting van de rechterlijke organisatie te veranderen.

In de bestaande organisatie kon aan de bovengenoemde opgaven onvoldoende worden tegemoetgekomen. Gerechten beschikten daarvoor over te kleine volumes aan zaken, mensen en middelen. Om kwaliteit en continuïteit ook in de toekomst te kunnen garanderen, te versterken en daarvoor de noodzakelijke organisatieveranderingen te realiseren, is de gerechtelijke kaart herzien. Daarvoor is in 2012 de wet Herziening gerechtelijke kaart (HGK) aangenomen door het parlement. Als gevolg van de inwerkingtreding van de wet HGK is de rechterlijke indeling in Nederland gewijzigd. De 19 rechtbanken zijn per 1 januari 2013 samengevoegd tot 10 en het aantal gerechtshoven is van 5 naar 4 gegaan. De twee bijzondere appelcolleges, het CBb en CRvB, blijven bestaan. De wet zorgt er ook voor dat het aantal bestuurders is afgenomen: 48 voor in totaal 16 gerechten.

Door de herziening is het mogelijk om eenheden van voldoende omvang te realiseren, zodanig dat het binnen elk gerecht mogelijk is de benodigde deskundigheid en specialisaties op te bouwen en te onderhouden.

Rechterlijke indeling Nederland

Rechtsgebied gerechtshof Amsterdam

- 1 arrondissement Amsterdam
- 2 arrondissement Noord-Holland

Rechtsgebied gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

- 3 arrondissement Gelderland
- 4 arrondissement Midden-Nederland
- 5 arrondissement Noord-Nederland
- 6 arrondissement Overijssel

Rechtsgebied gerechtshof Den Haag

- 7 arrondissement Den Haag
- 8 arrondissement Rotterdam

Rechtsgebied gerechtshof 's-Hertogenbosch

- 9 arrondissement Limburg
- 10 arrondissement Oost-Brabant
- 11 arrondissement Zeeland-West-Brabant

— Ressortsgrens

— Arrondissementsgrens

2 Motie Beuving c.s.,
Eerste Kamer der Staten-Generaal,
vergaderjaar 2011-2012, 32 891, G.

De Eerste Kamer heeft verzocht² tot een meer gematigde vorm van schaalvergroting in Oost-Nederland en hiertoe de wet HGK te wijzigen. Op grond van de aangenomen motie Beuving c.s. heeft de regering de wet Splitsing Oost-Nederland opgesteld, die in december 2012 door het parlement is aanvaard. Het arrondissement Oost-Nederland wordt gesplitst in twee arrondissementen: Gelderland en Overijssel. Deze splitswet is per 1 april 2013 in werking getreden en de voorbereiding daarvoor vond plaats in de laatste maanden van 2012 en het eerste kwartaal van 2013. Vanaf 1 april zijn er dus 11 rechtbanken. De rechterlijke indeling van Nederland ziet er dan als hiernaast uit.

2.4.2 Voorbereiding inwerkingtreding wet HGK

Lokaal hebben de gerechten de uit de wet HGK volgende reorganisatie voorbereid door het opstellen van lokale reorganisatieplannen, het opstellen van concept zaaksverdelingsreglementen, concept bestuursreglementen en concept huishoudelijke reglementen en het afstemmen van deze activiteiten met de lokale medezeggenschap. Al deze voorbereidingen waren nodig om vanaf 1 januari 2013 op basis van de nieuwe indeling te kunnen werken.

De wet HGK versterkt de bestuurlijke inrichting van de rechtbanken en gerechtshoven. De wet heeft de weg vrijgemaakt voor krachtigere en kleinere gerechtshoven. De nieuwe besturen bestaan uit drie leden: een president, een rechterlijk lid en een niet-rechterlijk lid. Voor alle (nieuw te vormen) gerechten zijn op basis van profielen en de 'Tijdelijke procedure aanbeveling tot benoeming leden gerechtshoven' in het afgelopen jaar bestuursleden geworven en aanbevolen.

De tijdelijke benoemingsprocedure bestond uit een landelijk deel en een lokaal deel. Voor elk gerecht was een landelijke adviescommissie (LAC) ingericht die bij de presidentsbenoemingen bestond uit twee leden van de Raad en twee vertegenwoordigers van het gerecht. Bij de benoeming van de overige bestuursleden maakten twee leden van de Raad en de president deel uit van de LAC. Na gesprekken van de LAC met de kandidaten werd een lokale procedure doorlopen waarin een gerechtelijke adviescommissie, de ondernemingsraad en in sommige gevallen de gerechtshovenvergadering over de kandidaten advies uitbracht. De lokale adviezen zijn uitgebreid besproken in de LAC's en in alle gevallen is door de LAC unaniem advies uitgebracht aan de Raad. De aanbeveling van de Raad is vervolgens in alle gevallen conform advisering van de LAC geweest.

De voorbereidingen en gevolgen van de herziening van de gerechtelijke kaart hadden een belangrijke plaats in de interne en externe communicatie. Hieraan is invulling gegeven door gezamenlijke projectmatige communicatie door middel van nieuwsberichten, een online themadossier, evenementen, bijeenkomsten, videojournaals en het delen van best practices.

Het IT-bedrijf van de Rechtspraak – spir-it – trof in 2012 voorbereidingen voor alle wijzigingen die getroffen moesten worden voor de HGK. Het ging daarbij om de aanpassingen in systemen die het rechtspreken ondersteunen en die omgezet werden naar de nieuwe rechterlijke indeling. Reeds is duidelijk dat deze enorme taak – in 2012 vergde deze taak 77.000 uren – met succes is uitgevoerd. Ook bij de gerechten is veel goed werk geleverd ten behoeve van het aanpassen van de IT-systemen.

2.5 De Rechtspraak professionaliseert organisatie en bedrijfsvoering

2.5.1 Inleiding

De organisatie en de bedrijfsvoering van de Rechtspraak dienen zodanig te zijn ingericht dat deze een kwalitatief hoogwaardige Rechtspraak zo efficiënt mogelijk ondersteunen. In 2012 leidde de herziening van de gerechtelijke kaart tot een samenvoeging van bedrijfsvoeringafdelingen van de gerechten. Daarnaast kreeg de inrichting van het Landelijk Dienstencentrum Rechtspraak als eigenstandig 'shared service center' voor de Rechtspraak verder vorm. Deze professionalisering was ook gericht op verbetering van de bekostiging, digitalisering, duurzaamheid en de start van Ons Nieuwe Werken (ONW). Een belangrijke mijlpaal vormt het ontwerp van de nieuwe initiële opleiding en selectie voor rechters.

2.5.3 Gemeenschappelijke bedrijfsvoering

Voorafgaand aan de samenvoeging van de bedrijfsvoeringafdelingen in het kader van de herziening van de gerechtelijke kaart zijn de bedrijfsvoeringfuncties bij de gerechten geüniformeerd met behulp van de functieprofielen van het Functie Gebouw Rijk.

Om de kwaliteit en efficiency van de gemeenschappelijke bedrijfsvoering te verbeteren, is een aantal bedrijfsvoeringstaken voor de gerechten geconcentreerd en gecentraliseerd in het Landelijk Dienstencentrum Rechtspraak (LDCR). De hiermee samenhangende overheveling van taken en personeel vanuit gerechten en Raad naar het LDCR heeft in 2012 plaatsgevonden en is uiteindelijk ook afgerond. Deze overheveling van taken en dan met name de financiële administratieve taken is niet zonder horten of stoten gegaan. De grote diversiteit in de kwaliteit van de overgedragen administraties heeft onder meer gezorgd voor een moeilijke start van het LDCR. Een oorzaak van de problemen bij de start van het LDCR was gelegen in het feit dat tegelijkertijd met de centralisatie van de bedrijfsvoering ook de uitrol van een nieuw systeem voor financiën en inkoop met de naam Leonardo heeft plaatsgevonden. De functionaliteiten van Leonardo ondersteunen de centralisatie van processen. Echter, de implementatie daarvan in 2012 verliep door ontwikkelingen buiten de Rechtspraak niet gemakkelijk. Inmiddels is na een moeizame ontsluiting een deel van de aanloopp problemen opgelost.

Voor de gerechten zijn producten- en dienstencatalogi beschikbaar voor diensten van het LDCR op het gebied van Financiën, Personeelszaken (HRM), Informatievoorziening, Inkoop en Gebouwbeheer. In 2012 zijn met behulp van bedrijfsbezoeken aan en in samenspraak met de gerechten en de Raad, stappen gezet die nader invulling geven aan een klantgerichte dienstverlening.

2.5.4 Strategische personeelsplanning

Strategische personeelsplanning (SPP) maakt het mogelijk om een inschatting te maken van de toekomstige meerjarige kwantitatieve en kwalitatieve behoefte op het gebied van personeel. De meerjarige organisatiedoelstellingen dienen daarbij als uitgangspunt. Gezien het feit dat een aantal grote veranderingen op de Rechtspraak afkomt, is het van belang om zowel landelijk als lokaal goed na te denken over de toekomstige kwaliteit en kwantiteit van het personeel.

De activiteiten van de gerechten zijn in 2012 vooral gericht op het opzetten van loopbaanplanning en –trajecten en de daarmee gepaard gaande verhoging van de interne doorstroming en de flexibiliteit van het personeel. Daarnaast zijn de meeste gerechten begonnen met het in kaart brengen van de huidige bezetting en de gewenste formatie.

2.5.5. Het bekostigingssysteem

De gerechten worden gefinancierd op basis van het aantal zaken dat zij jaarlijks behandelen. Hierbij wordt rekening gehouden met het soort zaken en de werklust ervan. Er bestaan echter teveel factoren die van invloed zijn op het vaststellen van een vergoeding voor zaken waardoor het bekostigingssysteem ingewikkeld is geworden. De Raad onderzoekt of het mogelijk is de bekostiging van de gerechten te vereenvoudigen. In samenwerking met de gerechten is een alternatieve wijze van bekostiging ontworpen met de naam PROFI (Procesfinanciering). Op basis van de ervaringen in deze pilot is de Raad voornemens om in 2014 een aanvullende pilot te houden.

2.5.6. Ons Nieuwe Werken

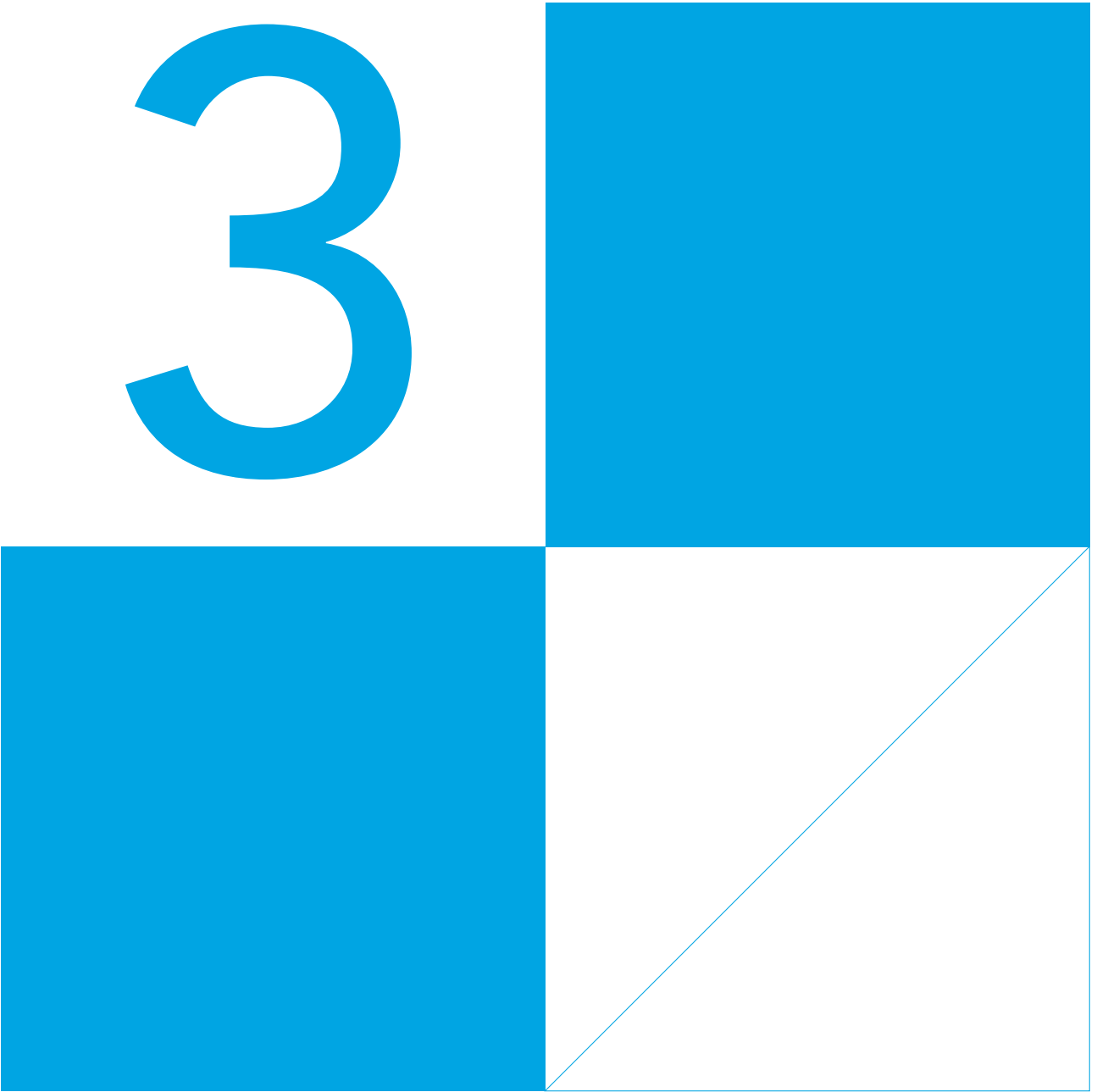
Door middel van het invoeren van Het Nieuwe Werken (HNW) probeert de Rechtspraak beter aan te sluiten bij de wensen van de rechtzoekenden en de medewerkers. Voor de rechtzoekenden is een betere toegankelijkheid van de Rechtspraak van belang. Rechtbanken Noord-Holland en 's-Hertogenbosch experimenteerden daarom met avond- en weekendopenstelling. Voor de medewerkers maken de digitale voorzieningen plaats- en tijdonafhankelijk werken mogelijk. In 2012 zijn daar vorderingen mee gemaakt. Dit biedt voordelen voor de combinatie werk en privé, maar leidt ook tot minder reisbewegingen en minder papierverbruik. Ten slotte wordt door invoering van HNW huisvesting efficiënter georganiseerd.

De Rechtspraak kiest ervoor HNW geleidelijk in te voeren, gebruikmakend van pilots die in de gerechten worden uitgevoerd. In 2012 heeft het landelijke project Ons Nieuwe Werken kennisdeling en uitwisseling van ervaringen en expertise georganiseerd door verschillende activiteiten, zoals inrichting van een Introsite en landelijke bijeenkomsten. Het project heeft *OnsNieuweWerkboek* opgeleverd met daarin middelen en tips over de lokale vormgeving van ONW. In 2012 is onder meer op basis van de lokale initiatieven bij de gerechten, een rechtspraakbrede visie op ONW opgesteld.

2.5.7 Duurzaamheid

De Rechtspraak koopt 100% duurzaam in. De Raad hanteert daarnaast bij recente specifieke aanbestedingen aanvullende eisen. Zo worden bij aanbestedingen op het terrein van dienstverlening, bijvoorbeeld schoonmaak, ook eisen gesteld volgens de zogenaamde 'social return'. Dat houdt in dat mensen met minder kansen op de arbeidsmarkt toch een plek krijgen.

3

Onderzoek en wetgevings- advisering

3.1 Onderzoek

De Raad laat wetenschappelijk onderzoek doen om zijn wettelijke taken goed te kunnen uitvoeren en om strategische keuzes te kunnen onderbouwen. In 2012 werden zeven onderzoeksprojecten afgerond, waarvan er vijf zijn gepubliceerd als Research Memorandum. Er zijn daarnaast drie nieuwe onderzoeksprojecten gestart:

- Onderzoek naar de motieven van partijen om in hoger beroep te gaan;
- Onderzoek naar hoe de kantoncomparitie (dat betreft de behandeling van de zaak en de afdoening daarvan) het beste vorm gegeven kan worden, zowel wat betreft effectiviteit als efficiency;
- Een evaluatie van de nieuwe wet rond heffing van griffierecht aan de poort en verhoging van het griffierecht.

In de loop van 2013 worden de resultaten gepubliceerd. Relatief veel tijd is besteed aan onderzoek en advisering over het te verwachten effect van de invoering van minimumstraffen.

Er zijn in 2012 zeventig (in 2011: 87) verzoeken ingediend door externen om medewerking van de Rechtspraak aan extern geïnitieerd onderzoek. Deze zijn bij de Raad beoordeeld op kwaliteit, maatschappelijke relevantie en werklast voor de gerechten. In de meeste gevallen is besloten medewerking aan de onderzoeken te verlenen. Hiermee levert de Rechtspraak een bijdrage aan onderzoeksbehoeften in de samenleving.

De jaargang van de periodiek Rechtstreeks omvatte de gebruikelijke vier nummers. Daarnaast verscheen de uitgave van de Rechtspraaklezing 2012 *Reputatie op afstand*,

gehouden door professor dr. P.H.A. Frissen. Hij gaat in op de reputatie van de Rechtspraak onder de opinion leaders van Nederland. De essentie van dat onderzoek is dat de reputatie van de rechtspraak kwetsbaar is geworden. Het ‘merk’ rechtspraak kan versterkt worden door enerzijds ‘het werk goed doen’ (de stille dimensie van reputatie) en anderzijds ‘tonen hoe je dat doet’ (de zichtbare dimensie van reputatie). Het vinden van een goede balans daarin is de opdracht die de onderzoekers aan de Rechtspraak meegeven.

Zie bijlage 1 voor een lijst van publicaties.

Belangrijke onderzoeksbevindingen

- Uit onderzoek in opdracht van de Raad naar de te verwachten effecten van de eventuele invoering van het – inmiddels ingetrokken – wetsvoorstel voor minimumstraffen blijkt, dat de voorgestelde maatregelen zouden leiden tot een sterke verhoging van straffen bij zeer specifieke delicten. Dit zou de consistentie in de straftoemeting niet ten goede komen.
- Uit onderzoek in opdracht van de Raad naar de maatschappelijke behoefte aan aanvullende specialistische rechtspraak voorzieningen blijkt dat die behoefte vooral bestaat op het terrein van het aanbestedingsrecht, het bouwrecht en het informaticarecht. De onderzoekers suggereren landelijke concentratie als mogelijke oplossing.
- Internationaal vergelijkend onderzoek naar de wrakingspraktijk en empirisch onderzoek naar de ervaringen en meningen van partijen en advocaten en de bevolking, beide in opdracht van de Raad, hebben concrete adviezen opgeleverd om de Nederlandse wrakingsprocedure beter af te stemmen op de behoeften van de samenleving. Dit met verbetering van de bescherming van de onpartijdigheid en onafhankelijkheid die de wrakingsprocedure biedt.
- Uit onderzoek in opdracht van de Raad naar de kwaliteit van de beslissing door eenlingen versus groepen blijkt dat meervoudige behandeling van rechtszaken leidt tot minder fouten in moeilijke zaken, maar ook in een breed scala van eenvoudige zaken.

3.2 Wetgevingsadvisering

De Raad heeft de wettelijke taak de regering en de Staten-Generaal te adviseren over voorstellen voor nieuwe wetgeving of nieuw beleid die gevolgen hebben voor het functioneren van de Rechtspraak. In zijn adviezen gaat de Raad onder andere in op de uitvoerbaarheid van voorgestelde wetgeving en mogelijke strijdigheid met grondrechten, internationale regelgeving of beginselen van effectieve toegang tot de rechter. De wetgevingsadviezen komen tot stand in nauw overleg met betrokken sectoren uit de gerechten.

Veel wets- en beleidsvoorstellen hebben gevolgen voor de bedrijfsvoering en de werkbelasting van de Rechtspraak. De inschatting van deze gevolgen is een essentieel onderdeel van de wetgevingsadvisering. Bij de werklastinschatting wordt onder andere aandacht besteed aan de gevolgen van het voorstel voor de personeelsbezetting, de belasting van de administratie van gerechten, het aantal te behandelen zaken, de gemiddelde behandeltijd per zaak, de IT-systemen en de opleiding van rechters en griffiers. Waar mogelijk bevatten de adviezen suggesties om ongewenste gevolgen te voorkomen.

In 2012 heeft de Raad 48 adviezen uitgebracht over wets- en beleidsvoorstellen. De volgende adviezen springen daarbij in het oog³:

[Advies invoering flexibel cameratoezicht \(26 september 2012\)](#)

Het wetsvoorstel maakt tijdelijk en flexibel cameratoezicht mogelijk indien dit noodzakelijk is in het belang van de handhaving van de openbare orde ten behoeve van het toezicht op een openbare plaats. Anders dan de huidige regeling, vereist het wetsvoorstel geen specifiek plaatsingsbesluit waarin de plaatsing van iedere afzonderlijke camera wordt vastgelegd. In de plaats daarvan komt een gebiedsaanwijzing (door middel van een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, genomen door de burgemeester) waarin wordt bepaald binnen welk gebied de flexibele camera's geplaatst en verplaatst mogen worden. De Raad heeft erop gewezen dat het onvoldoende duidelijk is wat het bereik is van deze wettelijke regeling en vraagt op een aantal punten verduidelijking. Dit betreft bijvoorbeeld de duur van de gebiedsaanwijzing, het soort camera's die onder de regeling kunnen vallen (vallen bijvoorbeeld ook handcamera's onder de regeling) en de motivering van de gebiedsaanwijzing.

[Advies conceptwetsvoorstel tot Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de invoering van adolescentenstrafrecht \(23 maart 2012\) en aanvullend advies \(20 september 2012\)](#)

De Raad heeft een kritisch advies uitgebracht over het wetsvoorstel tot invoering van adolescentenstrafrecht. De Raad heeft daarin de strekking om indringender aandacht te geven aan adolescenten tussen 15 en 23 jaar onderschreven, maar aangegeven zich op essentiële onderdelen niet te kunnen vinden in de gekozen oplossingsrichting. Dat gold in het bijzonder voor het voorstel dat de rechter bij alle 18 tot 23-jarige verdachten bij alle delicten in zijn uitspraak zou moeten motiveren waarom hij geen aanleiding ziet tot toepassing van het jeugdstrafrecht. Deze motiveringsplicht schiet volgens de Raad het doel voorbij en veroorzaakt bovendien allerlei voor de strafrechtspleging onbedoelde negatieve bijeffecten, terwijl daardoor ook de uitvoeringskosten aanzienlijk zijn. In het bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstel is dit onderdeel niet gehandhaafd. Verder heeft de Raad geadviseerd om het mogelijk te maken dat verdachten gelijktijdig voor de kinderrechter worden berecht voor feiten die zij tijdens minderjarigheid hebben begaan en feiten die zij daarna tijdens meerderjarigheid hebben begaan. In het ingediende wetsvoorstel is dit overgenomen.

[Advies conceptwetsvoorstel Wet houdende regels voor een gemeentelijke verantwoordelijkheid voor ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij psychische, psychosociale of gedragsproblemen van de jeugdige en opvoedingsproblemen \(Jeugdwet\) \(8 september 2012\)](#)

Dit wetsvoorstel voorziet in een decentralisatie van de verantwoordelijkheid – zowel bestuurlijk als financieel – voor alle vrijwillige en gedwongen zorg voor jeugd naar gemeenten, opdat gemeenten in staat zijn een integraal jeugdbeleid te voeren. De decentralisatie biedt kansen voor een betere afstemming van vrijwillige hulp en meer aandacht voor preventie. Het wetsvoorstel bevat echter volgens de Raad onvoldoende waarborgen voor een goede tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Dit levert risico's op voor de acceptatie van deze beslissingen, het gezag van de rechter en de rechtseenheid en rechtszekerheid. De Raad heeft verder geadviseerd de Jeugdwet beter af te stemmen met de bestaande systematiek van het wettelijk stelsel van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de rechtsbescherming beter te regelen.

³ Een volledig overzicht van alle in 2012 uitgebrachte adviezen treft u in de bijlage 2 aan.

4

Instroom, productie en kosten

Samenvatting

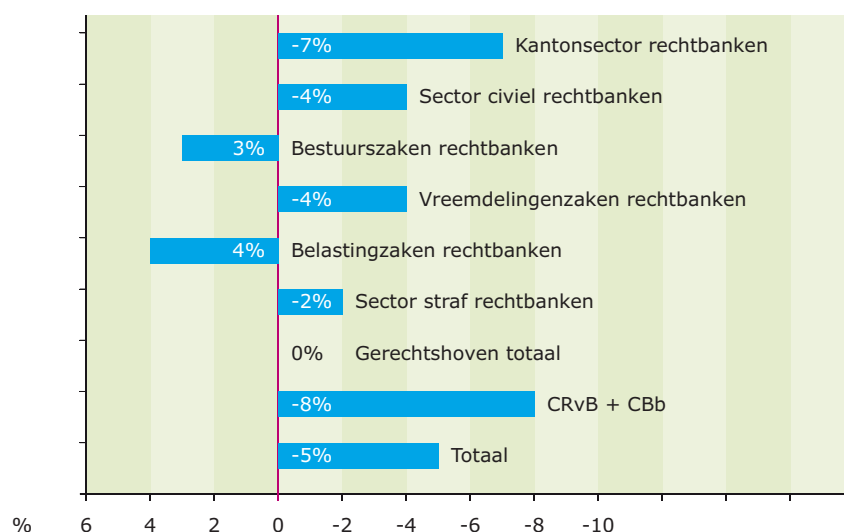
- In 2012 stroomden ruim 1,7 miljoen zaken in bij de gerechten; dit betekent een sterke daling van de **instroom** van circa 5% ten opzichte van 2011. Sectoraal waren er duidelijke verschillen.
  - De instroom handelszaken in eerste aanleg nam voor het tweede jaar achtereen sterk af, met uitzondering van de sterke toename van faillissementsrekenen. Het aantal hoger beroepen handelszaken nam slechts in lichte mate af.
  - Het aantal familierechtelijke zaken rond bewindvoering bij de kantonrechter blijft sterk toenemen. De totale instroom andere familierechtelijke zaken die in eerste aanleg worden behandeld, stabiliseerde ten opzichte van 2011.
  - De hoeveelheid overtredingszaken dat voor de kantonrechter kwam, nam sterk af en het aantal misdrijfzaken bij de rechtbank nam slechts in geringe mate af, terwijl de instroom bij de strafrechter in hoger beroep stabiliseerde.
  - De hoeveelheid belastingzaken in eerste aanleg nam evenals in 2011 toe.
  - Na een sterke instroomgroei in 2011 werden er bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) in 2012 veel minder zaken aangebracht.
- Het totaal aantal in 2012 **afgehandelde zaken** lag 7%, dat wil zeggen circa 129 duizend zaken, lager dan het jaar daarvoor. Gewogen naar werklust betrof het een afname van slechts 2%. Bijna driekwart van de volumedaling betrof kantonzaken, die gemiddeld lichter zijn dan de andere zaaksgroepen.
  - De helft van de werklust bij de Rechtspraak betrof de afhandeling van civielrechtelijke zaken, ruim een kwart de afhandeling van strafzaken en minder dan een kwart van de capaciteit werd besteed aan zaken betreffende het bestuursrecht (inclusief vreemdelingen- en belastingzaken). Dit is vergelijkbaar met de voorgaande jaren.

- De werkvoorraad is in 2012 in zeer lichte mate opgelopen met nog geen procent van het instroomvolume. De werkvoorraad belastingzaken nam duidelijk toe. Een afname was te zien bij de civielrechtelijke procedures in hoger beroep, en bij de bijzondere colleges, met name het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb).
- De gemiddelde personele omvang (fte) is in 2012 afgenomen met 3%. Dit is het gevolg van een personeelsstop/vacaturestop en van natuurlijk verloop. Aangezien de werklast met slechts 2% afnam, is de arbeidsproductiviteit in zeer lichte mate, met 1%, toegenomen. In 2012 was de personele omvang bij de Rechtspraak weer terug op het niveau van 2007, waarbij het aantal rechters en raadsheren in die periode nog wel is toegenomen met circa 5%. In de afgelopen vijf jaar is de arbeidsproductiviteit met circa 7% toegenomen.
- De totale kosten die de Rechtspraak heeft gemaakt, gecorrigeerd voor inflatie, zijn in 2012 gedaald met 2%. Aangezien de werklast iets minder sterk afnam, zijn de kosten voor een vergelijkbare hoeveelheid zaken in 2012 in zeer lichte mate, met 1%, afgenomen. In de afgelopen vijf jaar zijn de kosten in verhouding tot het zaaksvolume met zeker 6% afgenomen.
- Er werden minder zaken afgedaan dan in de begroting opgenomen en gefinancierd was. Onder andere hierdoor zal de Rechtspraak over 2012 een bedrag van 32,6 miljoen euro (circa 3% van de bijdrage) storten in de egalisatierekening.
- De Rechtspraak behaalde in 2012 een resultaat van 10,3 miljoen euro. Daardoor is het eigen vermogen van 38,4 miljoen op 1-1-2012 toegenomen tot 48,7 miljoen euro op 31-12-2012.

4.1 Instroomontwikkeling

Uit tabel 1 in hoofdstuk 6 blijkt dat in 2012 ruim 1,7 miljoen zaken instroomden bij de gerechten⁴. Voor het tweede jaar op rij is de instroom⁵ sterk gedaald: in 2011 met 8% en in 2012 met 5%. De afname deed zich vooral voor bij procedures in eerste aanleg met een daling van vijf%, waar in hoger beroep de daling slechts 1% was. De instroomontwikkelingen verschilden nogal per sector, zoals hieronder wordt beschreven en bijgaande figuur laat zien.

Procentuele ontwikkelingen zaakinstroom 2012 t.o.v. 2011

4 Een klein deel van de instroom en productie valt buiten de gepresenteerde overzichten. Het betreft de bijzondere kamers, megazaken, commissies van toezicht en tuchtrecht en het werk van de rechter-commissaris strafzaken.

5 Vanaf 2011 tellen de zogenaamde akten en verklaringen bij de sector kanton niet meer mee. In de tabellen en de analyses zijn daarom de akten en verklaringen in alle jaren niet meer meegenomen.

De kantonrechter

Het aantal bij de kantonrechter aangebrachte zaken nam voor het tweede jaar op rij in totaal sterk af, met 72.000 zaken, wat neerkomt op een daling van 7%. In 2012 lag het instroomvolume bij kanton op ruim 1 miljoen.

Het aantal *familiezaken* bij de kantonrechter nam in totaal met 12% toe. Het zijn zaken rond het bewind over meerderjarigen, dat wil zeggen verzoeken tot bewind, mentorschap en curatele, en het toezicht daarop.

De instroom *handelszaken* (bodenzaken en kort gedingen samen) bij de kantonrechter nam over de gehele linie sterk af met circa 10% tot circa 549.000. De grootste groep zijn de dagvaardingszaken (waaronder veel incassozaken) en het volume daarvan nam met circa 11% sterk af, tot circa 515.000 zaken. Dit ondanks de extra instroom als gevolg van de competentiewijziging⁶, waardoor sinds medio 2011 meer zaken in aanmerking komen voor behandeling bij de kantonrechter in plaats van bij de 'gewone' civiele rechter. Bij deze afname spelen de verhoging van de griffierechten eind 2010 (invoering Wgbz), de indexeringen van griffierechten en de griffierechtenwijziging medio 2011 in samenhang met de competentiegrenswijziging een belangrijke rol.

Binnen de groep handelszaken nam het aantal verzoekschriften (over onder andere huur en arbeidsontbinding) toe; de toename van rekestes arbeidsontbinding tot ruim 21.000 is vermoedelijk het gevolg van de voortdurende economische crisis.

De instroom *overtredingzaken* nam zeer sterk af (-38%). Het aantal Mulderzaken nam toen opzichte van 2011 (8%). Dit zijn zaken die gaan over lichte verkeersovertredingen met een opgelegde boete en ook over opgelegde dwangmiddelen en gijzelingen⁷.

De civiele sector van de rechtbanken

Bij de civiele sector van de rechtbanken nam het aantal aangebrachte zaken in totaal af met circa 4%, van circa 324.000 tot circa 310.000. Dit gaat dus om civiele procedures (familiezaken, handelszaken inclusief insolventies en presidentrekestes) in eerste aanleg, exclusief de zaken die door de kantonrechter worden behandeld.

Het aantal *familierechtelijke procedures* bleef gelijk aan 2011, rond de 190.000. De instroom van scheidingszaken, levensonderhoud en BOPZ-zaken vertoonde een groei van rond de 5%, waar verzoeken tot ondertoezichtstelling met 3% afnamen en rekestes over uithuisplaatsing zelfs met 11% afnamen. De afschaffing van rechterlijke tussenkomst bij het aangaan of wijzigen van huwelijksvoorwaarden heeft gezorgd voor een beperking van het aantal familierechtelijke zaken. Deze categorie zaken is van ongeveer 5.000 zaken in 2010 nagenoeg tot nul teruggebracht.

Het aantal *handelszaken* (bodenzaken en kort gedingen), in de civiele sector nam met 10% sterk af. Met handelszaken worden niet-familierechtelijke civiele procedures bedoeld, zoals over koop of letselschade. Deels is de afname nog het gevolg van de wijziging van de competentiegrens. Met de verhoging van de grens komen immers meer zaken in aanmerking voor behandeling bij de kantonrechter en als gevolg daarvan behandelt de sector civiel minder zaken.

De gevolgen van de economische crisis zijn in 2012 opnieuw zichtbaar in de toename van het aantal faillissementen, met 20%, tot 12.260. In 2012 werden 13.780 wettelijke schuldsaneringen uitgesproken, wat een daling inhoudt ten opzichte van het recordjaar 2011. Het aantal dwangakkoorden en moratoria schuldsanering nam wel sterk toe. Deze zaken vormen een onderdeel van het minnelijke traject voorafgaand aan een eventuele WSNP (Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen) en komen voor sinds wetswijziging per 1 januari 2008. Ook het afgelopen jaar nam hun zaaksomvang sterk toe; sinds 2008 is het aantal bijna verdrievoudigd.

6 De competentiegrens is per 1 juli 2011 verhoogd van 5.000 euro tot 25.000 euro. Deze financiële grens bepaalt of een zaak door de kantonrechter (geldelijk belang van de zaak onder de grens) of een rechter van de sector civiel (geldelijk belang boven de grens) wordt behandeld.

7 Procedures over verkeersboetes vallen niet allemaal onder Mulderzaken. Wanneer ze gefiscaliseerd zijn, zijn het belastingzaken. Onder dwangmiddelen wordt verstaan het in beslag nemen van het rijbewijs of voertuig van de betrokkene of het gijzelen van de persoon zelf.

Een sterke afname was ook te zien bij de zogenaamde *presidentrekestes*, de instroom hiervan liep met 12% terug ten opzichte van 2011, tot ruim 21.000.

De bestuurssectoren van de rechtbanken

De instroom van bijna 114.000 zaken bij de bestuurssectoren van de rechtbanken was vrijwel gelijk aan die in 2011. Een afname van vreemdelingenzaken met 4% stond tegenover een toename van belastingzaken met 4% en een toename van reguliere bestuurszaken met 3%.

De instroom *reguliere bestuurszaken* was hoger dan in 2011: die nam met 3% toe van 44.400 naar 45.700. Binnen deze groep zaken is het beeld wisselend; de instroom van vooral ambtenarenzaken (+12%) en bouwgerelateerde zaken (+6%), is duidelijk meer toegenomen dan de instroom bij bijstandzaken en sociale verzekeringszaken. Deze hadden een gematigde groei. Het aantal voorlopige voorzieningen Wet werk en bijstand is zeer sterk toegenomen (+38%). Verder is een verschuiving zichtbaar van (oude wetgeving) Wet op de Ruimtelijke Ordening naar (nieuwe wetgeving) WABO.

Het aantal voor de rechter gebrachte *vreemdelingenzaken* nam met 4% af tot circa 40.400. Reguliere vreemdelingenzaken namen toe, bewaringszaken namen af.

Bij *belastingzaken* was bij de rechtbank in 2012 sprake van een instroomtoename met 4% tot circa 27.700 zaken. Rijksbelastingzaken namen in aantal toe en belastingzaken van lagere overheden namen af.

De toename was geconcentreerd bij zaken over transport- en vervoergerelateerde belastingen⁸ (+174%, +2.000 zaken) en over inkomstenbelasting (+16%, + 800 zaken). Zaken die te maken hadden met de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) bleven nagenoeg constant.

De strafsectoren van de rechtbanken

De instroom misdrijfzaken bij de strafsectoren van de rechtbanken is in 2012 in lichte mate (bijna 2%) afgenomen tot bijna 200.000. De verzoeken raadkamer die niet de voorlopige hechtenis betreffen, namen licht toe. De enkelvoudige strafzaken (politierechter en kinderrechter) namen af. Het aantal meervoudige strafzaken bleef redelijk constant.

De gerechtshoven en appelcolleges

Het aantal bij de **gerechtshoven** aangebrachte zaken stabiliseerde in 2012 op circa 58.600. Het aantal *civiele zaken* in hoger beroep was lager dan in 2011. Daarbinnen nam het aantal handelszaken licht af met 2% tot 9.900, evenals het aantal familiezaken met 3% tot 5.900. De stroom strafzaken in hoger beroep is tamelijk stabiel. In 2012 ging het om 38.700 strafgerelateerde zaken bij de gerechtshoven.

Na de grote instroomtoename in 2011 stabiliseerde de *belastinginstroom* in hoger beroep op 4.000 zaken. Groei was zichtbaar bij hoger beroepen op het gebied van vermogensbelasting, overdrachtsbelasting en inkomstenbelasting. Afname in zaaksinstroom is er bij omzetbelasting, vennootschapsbelasting en de lokale belastingen in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ).

De **Centrale Raad van Beroep** (CRvB) oordeelt in hoger beroep over geschillen op het terrein van de sociale verzekeringen, de sociale voorzieningen en ambtenarenzaken. Daarnaast is de CRvB rechter in eerste en enige aanleg in geschillen over de uitvoering van wetten voor oorlogs- en vervolgingsgetroffenen, enkele bijzondere pensioenen en voor beroepen van rechterlijke ambtenaren.

⁸ Belasting personenauto's en motorrijwielen.

De instroom aan rechtszaken daalde er in 2012 met 9% tot 7.000. Daling van de zaaksinstroom komt voor bij pensioenzaken, arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, en werkloosheid. Toenemende instroom ziet de CRvB bij ambtenarenzaken en zaken over de ziektekostenverzekering.

Het **College van Beroep voor het bedrijfsleven** (CBb) oordeelt over geschillen op het terrein van het sociaaleconomisch bestuursrecht. Dat betekent dat er vaak kwesties van Europees recht spelen. Daarnaast is het College hogerberoepsinstantie voor uitspraken betreffende een aantal specifieke wetten, zoals de Mededingingswet en de Telecommunicatiewet.

In 2012 was de instroom aan rechtszaken bij het CBb 2% lager dan in 2011, en kwam uit op 1.168 zaken. Dit houdt een stabilisatie in, na de piekinstroom in 2009 en 2010. Zaken over energiewetgeving en gezondheidszorg zijn, na twee jaren van hogere instroom, weer op het niveau van 2009. De instroom aan milieuwetgevingszaken neemt voor het derde jaar op rij af.

4.2 Afgehandelde zaken en werkvoorraad

Van de 1,7 miljoen zaken die jaarlijks instromen bij de gerechten, krijgen strafzaken in de media en het publiek verreweg de meeste aandacht. Echter, slechts ongeveer een kwart van de afgehandelde zaken betreft strafzaken. Tweederde van de zaken is civielrechtelijk van aard (inclusief de kantonrechter) en deze maken de helft van de werklust bij de Rechtspraak uit.

Het aantal afgehandelde zaken nam in 2012 met 7% (circa 129.000) af tot bijna 1,7 miljoen zaken. Gewogen naar werklust bedroeg de afname slechts 2%. Bijna driekwart van de daling betrof namelijk kantonzaken en die zijn gemiddeld lichter dan de andere zaaks groepen.

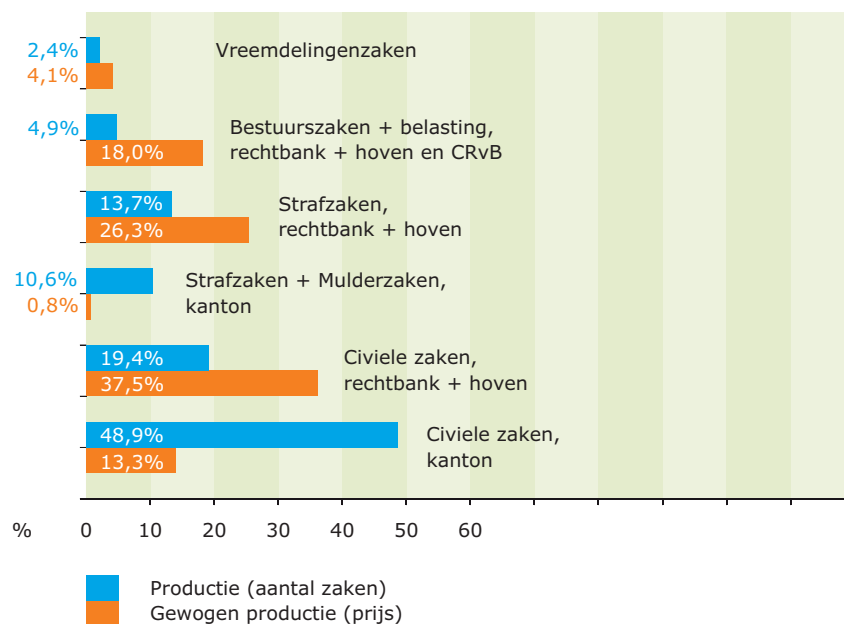
4.2.1 Productieverdeling

Ingestroomde zaken worden behandeld en afgedaan. Alvorens in te gaan op de ontwikkeling in 2012 van de productie ten opzichte van vorig jaar, totaal en per sector, wordt de verdeling van de productie over de verschillende rechtsgebieden aangegeven. In de volgende figuur is naast de verdeling van de absolute productieaantallen in de linkerkolommen, ook de verdeling van de werklust over de verschillende sectoren (in de rechterkolommen) weergegeven. In absolute productieaantallen gerekend geldt dat kanton de hoogste staaf op de linker kolommen heeft (het grootste aandeel). Het feit dat voor kantonzaken het aandeel in werklust in minuten (de rechterkolommen) zoveel kleiner is, geeft aan dat dit relatief lichte (weinig bewerkelijke) zaken zijn. Zijn de rechterkolommen echter groter dan die op de linkerkolommen, zoals bij de sectoren civiel, straf en bestuur, dan betekent dit dat relatief zware (bewerkelijkere) zaken zijn behandeld.

Hoewel strafzaken in de media en bij het publiek meestal meer aandacht krijgen, blijkt dat in 2012 ruim tweederde (68,3%) van de zaken in de gerechten civielrechtelijk van aard is. Dit zijn handelsgeschillen en familiezaken (inclusief kantonzaken). De sector straf is verantwoordelijk voor 24,3% en de resterende 7,3% betreft bestuurszaken, vreemdelingenzaken en belastingzaken.

De behandeling van civiele zaken zorgt voor de helft (50,8%) van de werklust, de behandeling van strafzaken voor ruim een kwart (27,1%) en de behandeling van bestuurszaken inclusief belastingzaken en vreemdelingenzaken voor ruim een vijfde (22,1%). Dit beeld is, zowel voor de absolute productie als voor de werklust, redelijk stabiel over de laatste jaren. In 2012 is het aandeel straf licht toegenomen ten koste van bestuur. Binnen de rechtsgebieden kunnen ook verschuivingen plaatsvinden. Zo nemen bijvoorbeeld de familiezaken toe, waar de handelszaken afnemen. Bij bestuur neemt het belang van bestuur- en belastingzaken toe, terwijl vreemdelingenzaken afnemen.

Aandeel sector in productie en werklust 2012

4.2.2 Productie- en voorraadontwikkeling

De totale hoeveelheid afgedane zaken door de Rechtspraak nam in 2012 met 7% af, tot circa 1,7 miljoen zaken. Dit is voor het tweede jaar op rij dat de totale productie een afname vertoont.

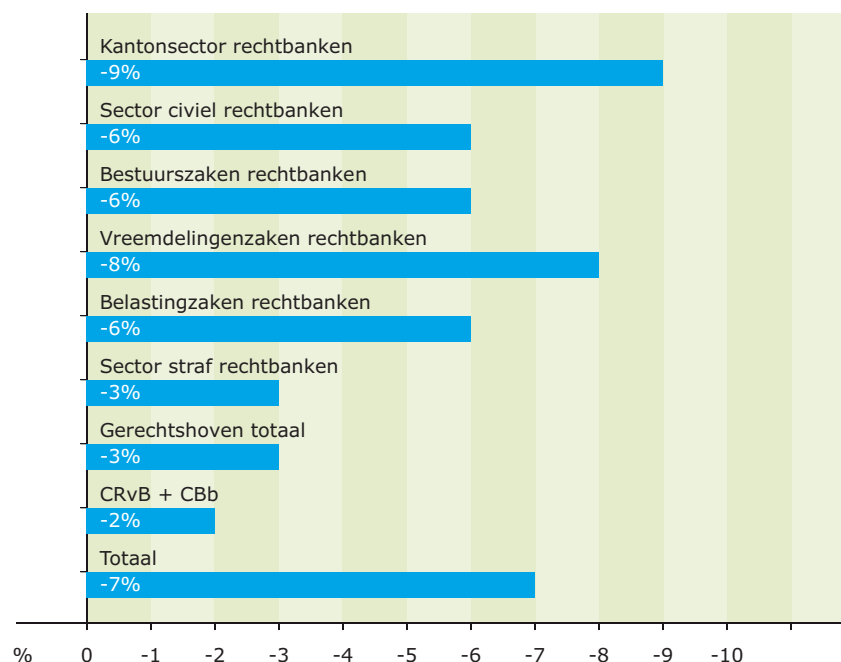
Hoewel het totaal aantal in 2012 afgehandelde zaken met 7% afnam, is vertaald naar werklust, het gewogen volume afgehandelde zaken slechts met 2% afgenomen. Dat de werklust minder afnam dan het ongewogen zaaksvolume, kwam doordat de productieafname voornamelijk plaatsvond bij relatief lichte zaken. Het aandeel afgehandelde kantonzaken nam bijvoorbeeld sterk af en dat zijn rechtspraakbreed gezien de minder bewerkelijke zaken. Bijna driekwart van de volumedaling was het gevolg van de afname van kantonzaken.

In 2012 is de werkvoorraad in zeer lichte mate opgelopen, met minder dan 1% van het instroomvolume. Er was sprake van een voorraadtoename in de belastingsectoren. De werkvoorraden civiele zaken in hoger beroep namen af, evenals bij de bijzondere colleges CRvB en CBb. Hieronder wordt de ontwikkeling per sector toegelicht.

Productie- en werkvoorraadontwikkeling naar sector

Zoals uit de volgende figuren blijkt, verschilt de ontwikkeling van afgehandelde zaken per sector, evenals de werkvoorraadontwikkeling.

Procentuele ontwikkeling afgehandelde zaken, 2012 t.o.v. 2011

De afname van het aantal afgehandelde **kantonzaken** in 2012 was fors, 9%. Voor het grootste deel was dit het gevolg van de instroomdaling. Op twee terreinen van de kantonrechter nam de werkvoorraad toe. Ten eerste was er een incidentele toename van de voorraad Mulderzaken. Bij één rechtbank nam daarnaast de werkvoorraad rond het beheer van bewind meerderjarigen toe en dat verklaart de landelijke voorraadtoename familiezaken.

Het aantal afgehandelde zaken in de **civiele sector van de rechtbanken** nam 6% af. De werkvoorraad was stabiel.

Bij de **strafsectoren van de rechtbanken** was het aantal afgedane zaken ongeveer gelijk aan dat in 2011.

Het aantal door de **rechtbanken** afgedane **bestuursrechtelijke procedures** nam met 6% af, over de gehele linie. Bij vreemdelingenzaken is dat het gevolg van de instroomdaling. Hoewel bestuurszaken en belastingzaken nog instroomgroei vertonen, liep de productie terug. Bij belastingzaken was in 2012 sprake van een sterk oplopende werkvoorraad. Bij de **gerechtshoven** nam zowel het aantal afgehandelde *handelszaken* als *familiezaken* af. De ontwikkeling bij handelszaken in hoger beroep volgt hiermee de recente dalingen in eerste aanleg. De werkvoorraad nam af.

Bij de **belastingsectoren** van de gerechtshoven nam het aantal afgehandelde zaken fors af, bij een geringe instroomtoename. Daardoor nam de werkvoorraad sterk toe.

Werkvoorraadontwikkeling 2011 en 2012

	voorraadontwikkeling 2011			voorraadontwikkeling 2012			
	werk- voorraad eind 2010	werk- voorraad eind 2011	afgezet tegen instroomvolume	t.o.v. 2010	werk- voorraad eind 2012	afgezet tegen instroomvolume	t.o.v. 2011
Rechtbanken							
Civiel	129.750	131.230	0%	1%	131.590	0%	0%
-Handelszaken	87.470	86.280	-1%	-1%	87.400	1%	1%
-Familiezaken	35.470	37.290	-1%	-3%	38.330	1%	3%
-Beslissing president /civiel algemeen	6.810	7.660	2%	12%	5.860	-5%	-23%
Bestuur	51.720	46.430	-5%	-10%	48.560	2%	5%
-Bestuurszaken	24.990	21.650	-8%	-13%	21.970	1%	1%
-Vreemdelingenzaken	11.340	10.150	-3%	-10%	10.100	0%	0%
-Belastingzaken	15.390	14.630	-3%	-5%	16.490	7%	13%
Strafzaken	46.540	51.680	3%	11%	54.870	2%	6%
Kanton	151.740	141.620	-1%	-7%	151.040	1%	7%
-Handelszaken	57.160	55.010	0%	-4%	51.220	-1%	-7%
-Familiezaken	34.140	45.860	5%	34%	53.070	3%	16%
-Beslissing president /civiel algemeen	1.400	930	-5%	-34%	900	0%	-3%
-Strafzaken + mulderzaken	59.040	39.820	-3%	-12%	45.850	3%	15%
Gerechtshoven							
Civiel	14.930	13.620	-8%	-9%	12.940	-4%	-5%
-Handelszaken	11.690	10.810	-9%	-8%	10.400	-4%	-4%
-Familiezaken	3.240	2.810	-7%	-13%	2.540	-5%	-10%
Belastingzaken	4.090	3.920	-4%	-4%	4.260	8%	9%
Strafzaken	21.400	21.230	0%	-1%	20.800	-1%	-2%
CRvB	8.900	9.100	3%	2%	8.840	-4%	-3%
CBb	1.690	1.580	-9%	-7%	1.450	-11%	-8%
Totaal	430.760	420.410	-1%	-2%	434.350	1%	3%

Bij de **CRvB** was het aantal in 2012 afgedane zaken iets lager (-3%) dan in 2011. De werkvoorraad nam toch af, aangezien de instroom sterk daalde.

Bij het **CBb** was het aantal afgedane zaken nagenoeg constant (+1% ten opzichte van 2011). Omdat de instroom daar afnam, is ook hier de voorraad sterk teruggebracht.

4.3 Productiviteitsontwikkeling en afgehandelde zaken ten opzichte van de afspraken

4.3.1 Personeelsomvang, kosten en productiviteit

De volgende tabel laat zien hoe de gemiddelde personele bezetting en het volume afgehandelde zaken zich sinds 2007 hebben ontwikkeld. Het zaaksvolume is gewogen met behulp van vastgestelde prijzen, waardoor veranderingen in de zaakssamenstelling worden meegewogen. De gemiddelde bezetting betreft voltijdbanen. Voor ultimo-cijfers en aantallen personen zie hoofdstuk 6.

De totale gemiddelde personele bezetting (fte) was in 2012 ongeveer 3% lager dan in 2011. Dit is het gevolg van een personeelsstop/vacaturestop en van natuurlijk verloop.⁹ Het volume afgedane zaken nam met 2% af. Daarmee is het zaaksvolume per arbeidsjaar (arbeidsproductiviteit) in zeer lichte mate, met 1%, toegenomen in vergelijking met 2011.

In de periode 2007 t/m 2012 is de personele omvang eerst toegenomen en de laatste twee jaar weer gedaald tot het niveau van 2007. Het zaaksvolume is in die tijd met 8% toegenomen. Dit betekent dat de arbeidsproductiviteit sinds 2007 met 7% is toegenomen. Het aantal rechters en raadsheren is sinds 2007 met 5% toegenomen, terwijl de bezetting (administratieve en juridische) ondersteuning met 1% afnam. Anders gezegd, het aandeel rechters en raadsheren nam in de periode 2007-2012 toe.

Index personele bezetting, gewogen zaaksvolume en arbeidsproductiviteit Rechtspraak (2007 = 100)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	groei 2012 (%)
Gemiddelde bezetting rechters en raadsheren	100	102	104	107	107	105	-2%
Gemiddelde bezetting ondersteuning	100	102	103	104	102	99	-3%
Gemiddelde bezetting totaal*	100	102	104	105	103	100	-3%
Gewogen zaaksvolume	100	100	104	108	110	108	-2%
Zaaksvolume per arbeidsjaar: arbeidsproductiviteit	100	98	101	103	106	107	1%

De volgende tabel geeft een beeld van de kostenontwikkeling sinds 2007, gecorrigeerd voor inflatie van lonen en prijzen bij de overheid. De totale kosten die de Rechtspraak heeft gemaakt, gecorrigeerd voor inflatie, zijn in 2012 gedaald met 2%. Aangezien de gewogen productie iets minder sterk is afgenomen, zijn de kosten voor een vergelijkbare hoeveelheid zaken in 2012 in zeer lichte mate afgenomen (1% lager dan in 2011).

Over de gehele periode 2007 t/m 2012 zijn de reële kosten voor de Rechtspraak toegenomen met 3%. Het (gewogen) zaaksvolume nam met 8% echter veel sterker toe. Dit betekent dat in de periode 2007-2012, de kosten voor een vergelijkbare zaak zijn afgenomen met 5%. Hierbij speelde een rol dat vanaf 2005 een taakstelling (dat wil zeggen een korting) was opgenomen in de door de Minister vergoede prijzen voor de Rechtspraak, oplopend tot uiteindelijk 6% structureel.

* De gemiddelde bezettingscijfers, waarmee hier wordt gewerkt, laten in 2012 nog geen afname van raio's/rio's zien.

In de periode 2007 t/m 2012 namen de reële personele kosten toe en de overige kosten af. Voor wat betreft die overige kosten namen de huisvestingskosten weliswaar toe, maar de andere kosten, bijvoorbeeld voor IT, namen af.

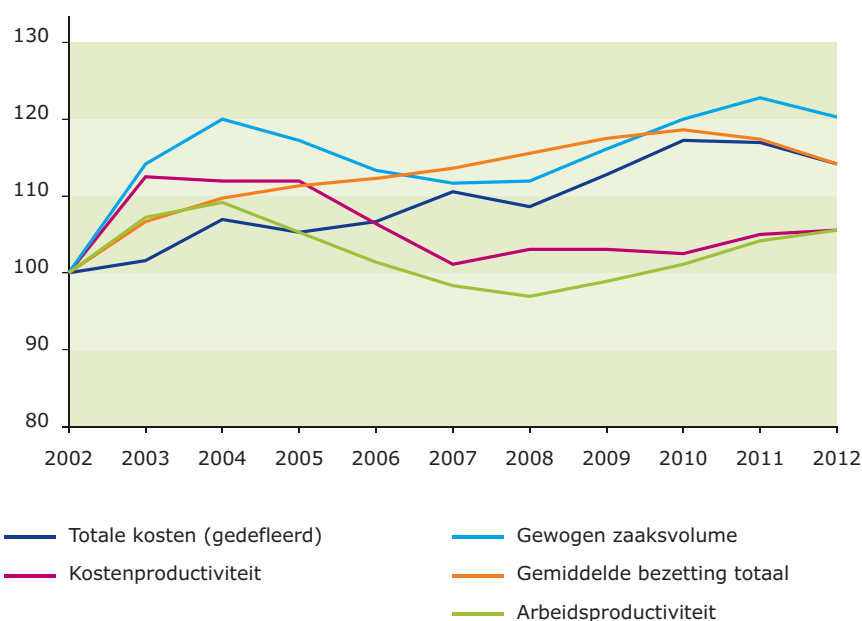
Index reële¹⁰ kosten en zaaksvolume per ingezette euro bij de Rechtspraak (2007 = 100)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	groei 2012 (%)
Personele kosten	100	101	106	113	114	110	-4%
Overige (materiële) kosten	100	92	94	90	88	89	2%
Totale kosten	100	98	102	106	106	103	-2%
Gewogen zaaksvolume	100	100	104	108	110	108	-2%
Zaaksvolume per ingezette euro: kostenproductiviteit	100	102	102	101	104	105	1%

In de volgende figuur zijn de ontwikkelingen op het gebied van het aantal zaken, personele omvang en kosten voor een langere periode te zien: 2002-2012.

- Het gewogen zaaksvolume vertoonde in deze periode een golvende beweging met een opwaartse trend: in 2012 was het zaaksvolume circa 20% groter dan in 2002.
- De personeelsomvang is sinds 2002 toegenomen met circa 16% en bewoog in grote lijnen mee met het zaaksvolume. In de laatste 4 jaar is de personeelsomvang als gevolg van budgettaire druk licht achtergebleven bij de zaaksontwikkeling en daarmee is de arbeidsproductiviteit toegenomen tot ongeveer 6% boven het niveau van 2002.
- De totale reële kosten voor de Rechtspraak zijn vanaf 2002 toegenomen met circa 14%. Maar het (gewogen) zaaksvolume nam in die periode veel sterker toe. Per saldo zijn de kosten voor de afhandeling van een vergelijkbare hoeveelheid zaken sinds 2002 afgenomen met circa 6%. Met andere woorden: de kostenproductiviteit is met 6% toegenomen.

Zaaksvolume, bezetting, kosten en productiviteit Rechtspraak, 2002-2012 (2002 = 100)

¹⁰ Voor de meerjarenvergelijking zijn de nominale bedragen gecorrigeerd voor ontwikkelingen in het prijspeil. Hiervoor zijn cijfers van het Centraal Planbureau (CPB) gebruikt. Voor de personele kosten is gebruik gemaakt van de loonvoet voor de sector overheid (inflatie van 0,6% in 2011 en 2,5% in 2012). Voor de materiële kosten is de prijs 'intermediair verbruik overheid' gebruikt als deflator (inflatie van 1,4% in 2011 en 2,1% in 2012).

In de gebruikte cijfers voor het zaaksvolume blijft een aantal ontwikkelingen die de behandeling van rechtszaken bewerklijker maken, buiten beeld. Zo is de belasting voor rechters en raadsheren toegenomen om de kwaliteit van het rechtspreken te borgen en te verbeteren. Te denken valt aan de explicietere en betere motivering in strafvonnissen.

Ook is het toegenomen beslag van de behandeling van megazaken op de capaciteit, niet in de ontwikkeling van het zaaksvolume terug te vinden. Er zijn daarnaast signalen dat de omvang van de processtukken die gelezen moeten worden, is toegenomen.

Veranderingen in de houding van procespartijen en hun vertegenwoordigers en de invloed daarvan op de werklast is evenmin goed in beeld te brengen. Ook is als gevolg van invoering van de OM-straftbeschikking een sterkere selectie van strafzaken ontstaan, waardoor de gemiddeld arbeidsintensievere zaken overblijven, voordat deze bij de rechter komen. De Raad schat dat daarmee zeker 4% tot 5% van de werklasttoename sinds 2005 buiten beeld blijft: achter de hierboven berekende productiviteitstoename van 6% gaat dus een onderschatting schuil.

4.3.2 Productie, resultaat en eigen vermogensontwikkeling

Met de Minister van Veiligheid en Justitie zijn afspraken gemaakt over de te realiseren hoeveelheid af te handelen zaken. Die afspraken zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op de prognoses van het zaaksaanbod, die worden berekend door het WODC via prognosemodellen.

Het door de Minister toegekende budget (bijdrage) komt vervolgens tot stand door het productievolume te vermenigvuldigen met de voor een periode van drie jaar (2011-2013) vastgelegde prijzen per productgroep. De middelen (opbrengsten) van de Rechtspraak worden voor het overgrote deel verkregen uit de productie van zaken. Na afloop van het jaar wordt op basis van de werkelijk behaalde productie afgerekend.

In de volgende tabel is weergegeven hoe de realisatie van de productie zich in absolute zin verhoudt tot de productieafspraken met de Minister. In 2012 lag het aantal afgehandelde zaken ongeveer 8% lager dan de afspraken met de Minister. Vooral de productie van vreemdelingenzaken, kantonzaken, belastingzaken bij de hoven en de CRvB bleef achter bij de productie-afpraak 2012 met de Minister. Dit was bij kantonzaken en vreemdelingenzaken in hoofdzaak het gevolg van de lager dan verwachte instroom in 2012.

Gewogen is de 'minderproductie' geringer, waardoor 32,6 miljoen euro in de egalisatierekening (3% van de bijdrage 2012) dient te worden gestort.

Productie ten opzichte van de afspraken met de Minister, 2012

	productie t.o.v. afspraken
Rechtbanken	92%
Kantonzaken excl. akten en verklaringen en Mulder adres onbekend*	88%
Civiele zaken exclusief akten en verklaringen*	98%
Reguliere bestuurszaken	94%
Vreemdelingenzaken	77%
Belastingzaken	95%
Strafzaken excl. overtredingen	102%
Gerechtshoven	97%
Civiele zaken	93%
Strafzaken	101%
Belastingzaken	74%
CRvB	93%
CBb (lump-sum gefinancierd)	98%
Totaal Rechtspraak	92%

*) De competentiegrenzaken van kanton (voorheen civiel) worden hier tot de civiele zaken gerekend

De Rechtspraak behaalde in 2012 een resultaat van ca. 10,3 miljoen euro. Daardoor is het eigen vermogen opgelopen van 38,4 miljoen op 1-1-2012 tot 48,7 miljoen euro op 31-12-2012.

5

Financiën

Geconsolideerde balans per 31 december 2012, (na resultaatbestemming)

		31-12-2012		31-12-2011
	(x €1.000)	(x €1.000)	(x €1.000)	(x €1.000)
Activa				
Vaste activa				
[1] Materiële vaste activa				
Grond en gebouwen	15.950		13.888	
Installaties en inventarissen	46.222		45.722	
Overige materiële vaste activa	14.430		16.495	
		76.602		76.105
Financiële vaste activa				
[2] Vordering Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake vakantiegelden		21.059		21.059
Vlottende activa				
Vorderingen				
Overige vorderingen	10.410		5.909	
[3] Overlopende activa	10.710		6.073	
		21.120		11.982
[4] Liquide middelen		206.023		145.216
Totaal activa		324.804		254.362
Passiva				
[5] Eigen vermogen		48.707		38.402
[6] Egalisatierekening		58.205		33.062
[7] Voorzieningen		32.238		32.711
Langlopende schulden				
[8] Leningen bij het Ministerie van Financiën	72.610		60.364	
Overige langlopende schulden	2.249		2.645	
[9] Vooruitontvangen bedragen Openbaar Ministerie	2.492		3.640	
		77.351		66.649
Kortlopende schulden				
Crediteuren	37.366		7.853	
[10] Overlopende passiva	70.937		75.685	
		108.303		83.538
Totaal passiva		324.804		254.362

Geconsolideerde winst- en-verliesrekening over 2012

	Realisatie 2012 (x €1.000)	Begroot 2012 (x €1.000)	Realisatie 2011 (x €1.000)
Opbrengsten			
[11A] Bijdrage kerndepartement Ministerie van Veiligheid en Justitie	995.739	996.932	955.071
[11B] Overige bijdrage van Ministerie van Veiligheid en Justitie	23.681	33.133	26.192
[12] Overige bedrijfsopbrengsten	7.702	12.033	9.405
[13] Bijdrage meer/minder werk	-32.643	0	18.798
Totaal opbrengsten	994.479	1.042.098	1.009.466
Kosten			
[14] Personele kosten	724.526	770.907	739.153
[15] Materiële kosten	230.799	240.248	220.843
[16] Afschrijvingen materiële vaste activa	22.033	23.000	22.851
[17] Rentekosten	2.317	4.000	2.498
[18] Gerechtskosten	4.089	3.943	4.167
Totaal kosten	983.764	1.042.098	989.512
Resultaat	10.715	0	19.954

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2012

	2012		2011	
	(x €1.000)	(x €1.000)	(x €1.000)	(x €1.000)
Beginsaldo liquide middelen		145.216		111.535
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>				
Resultaat	10.715		19.954	
<i>Aanpassingen voor:</i>				
Afschrijvingen op materiële vaste activa	22.957		24.123	
Mutatie voorzieningen	9.907		27.314	
Vrijval vooruitontvangen bedragen OM	-1.071		-893	
<i>Verandering in werkkapitaal</i>				
Mutatie financiële vaste activa en vorderingen	-9.139		17.568	
Mutatie kortlopende schulden (excl. kortlopend deel leningen en vooruitontvangen bedragen OM)	22.274		-3.734	
Mutatie egalisatierekening	25.143		-28.798	
Kasstroom uit operationele activiteiten		80.786		55.534
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>				
Investerings materiële vaste activa	-25.486		-16.749	
Desinvesteringen materiële vaste activa	2.056		659	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-23.430		-16.090
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>				
Aflossingen leningen	-24.856		-23.608	
Aangegane leningen	28.573		16.788	
Mutatie overige langlopende leningen	-396		96	
Toename vooruitontvangen bedragen OM	130		961	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		3.451		-5.763
Eindsaldo liquide middelen		206.023		145.216

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening

Algemene toelichting

Wet herziening gerechtelijke kaart

Op 12 juli 2012 is de Wet herziening gerechtelijke kaart aangenomen en bij Koninklijk Besluit per 1 januari 2013 in werking getreden. Met deze wet zijn de bestaande vijf gerechtshoven en negentien rechtbanken samengevoegd tot vier gerechtshoven en tien rechtbanken. Vooruitlopend op de in werking treding van deze wet per 1 januari 2013 is gelijk met de implementatie van Leonardo (nieuwe financiële administratie) de herziening van de gerechtelijke kaart doorgevoerd in de financiële administratie en jaarrekening 2012.

Oprichting Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak

In 2012 is door de Rechtspraak het Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak (LDCR) opgericht.

Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van de Rechtspraak opgenomen samen met haar publiekrechtelijke entiteiten waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Onderlinge transacties, vorderingen en schulden tussen de entiteiten worden geëlimineerd. De waarderingsgrondslagen van alle in de consolidatie betrokken entiteiten zijn gelijk. De entiteiten zijn voor 100% opgenomen in de consolidatie. De in de consolidatie betrokken organen zijn:

Rechtbanken:

Rechtbank Amsterdam	Amsterdam
Rechtbank Den Haag	Den Haag
Rechtbank Limburg	Maastricht
Rechtbank Midden-Nederland	Utrecht
Rechtbank Noord-Holland	Haarlem
Rechtbank Noord-Nederland	Groningen
Rechtbank Oost-Brabant	's-Hertogenbosch
Rechtbank Oost-Nederland ¹¹	Arnhem
Rechtbank Rotterdam	Rotterdam
Rechtbank Zeeland-West-Brabant	Breda

Vestigingsplaats

Gerechtshoven:

Gerechtshof Amsterdam	Amsterdam
Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	Arnhem
Gerechtshof 's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch
Gerechtshof Den Haag	Den Haag

Bijzondere colleges:

Centrale Raad van Beroep	Utrecht
College van Beroep voor het bedrijfsleven	Den Haag

Overige entiteiten:

Bureau Raad voor de rechtspraak	Den Haag
Spir-it	Utrecht
Studiecentrum Rechtspleging (SSR)	Utrecht
Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak (LDCR)	Utrecht

¹¹ Per 1-4-2013 is rechtbank Oost-Nederland gesplitst in rechtbank Gelderland (Arnhem) en Overijssel (Zwolle).

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening 2012 is door leden van de Raad opgemaakt en vastgesteld op 17 april 2013.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Voor enkele grondslagen wordt afgeweken van deze wettelijke bepalingen en richtlijnen. Deze afwijkingen kunnen worden onderverdeeld in twee soorten. De eerste soort afwijkingen is gebaseerd op specifieke wet- en regelgeving voor de rijksoverheid en de Rechtspraak. Dit betreft de volgende wet- en regelgeving met bijbehorende afwijkingen:

- het eigen vermogen is anders gepresenteerd in aansluiting op het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 (BFR 2005);
- de jaarrekening bevat de post egalisatierekening in aansluiting op het BFR 2005;
- de opbrengstverantwoording is in aansluiting op BFR 2005;
- geen opname van voorzieningen in het kader van jubileumuitkeringen en arbeidsongeschiktheid in aansluiting op de Regeling Baten-lastendiensten 2007.

De tweede soort afwijkingen is tijdens het besluitvormingsproces van het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 tot stand gekomen en vastgelegd in het Handboek Financiële Bedrijfsvoering Rechtspraak:

- geen opname van een reservering voor de verplichting in het kader van vakantiedagen;
- aangekochte software met een jaarlijkse betaalplicht is niet geactiveerd;
- het jaarverslag Rechtspraak aan de Minister, zoals benoemd in de Wet op de rechterlijke organisatie, is vormgegeven middels een geconsolideerde jaarrekening Rechtspraak, zonder enkelvoudige jaarrekening concernbedrijf Rechtspraak.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Afschrijvingen op materiële vaste activa worden berekend volgens een vast percentage van de verkrijgingsprijs op basis van de geschatte toekomstige gebruiksduur van de betreffende materiële vaste activa. Afschrijvingen vinden plaats tot restwaarde. Voor zover niet anders is vermeld, is de restwaarde op nihil gesteld. Op materiële vaste activa in bestelling wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Het groot onderhoud van materiële vaste activa wordt, voor zover voor rekening van de Rechtspraak, als kosten ten laste van het resultaat gebracht.

Financiële vaste activa

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening wegens vermoedelijke oninbaarheid.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De Rechtspraak beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke aanwijzingen aanwezig zijn, wordt het actief afgeboekt naar de realiseerbare waarde mits deze lager is.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening wegens vermoedelijke oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kasgeld en een rekening-courant met het Ministerie van Financiën en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen, zijnde de nominale waarde van de verwachte uitgaven die noodzakelijk zijn, tenzij anders vermeld.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen contante waarde, behoudens de reorganisatievoorziening, deze is tegen nominale waarde. De hierbij gehanteerde disconteringsfactor is afgeleid van het rentepercentage van staatsleningen met een looptijd van 10 jaar.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de ontvangen bijdragen en de kosten en andere lasten over het jaar.

Opbrengstverantwoording

De ontvangen bijdragen in het kader van de productie worden verantwoord in het verslagjaar waar de productie wordt gerealiseerd. Overige bijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenregeling

De werknemers van de Rechtspraak vallen onder de pensioenregeling van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. De Rechtspraak heeft de pensioenregeling verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. De Rechtspraak heeft voor deze pensioenregeling geen andere wettelijke of feitelijke verplichting indien een tekort zich voordoet bij het ABP. Wanneer echter de premiebetaling niet meer kostendekkend is, kan dit bij de Rechtspraak leiden tot ofwel een aanpassing van de premie dan wel een versoering van de pensioenregeling.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

De afschrijvingen op de materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikname afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verkrijgingsprijs en vinden plaats volgens de lineaire methode.

Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Rentelasten

Rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt en toegerekend aan het jaar waarover zij verschuldigd zijn.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De indirecte methode houdt in dat het gerapporteerde resultaat wordt aangepast voor:

- posten van de winst-en-verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in dezelfde periode;
- mutaties in voorzieningen, overlopende posten, handelsdebiteuren en handelscrediteuren. Overigens worden mutaties in investeringscrediteuren hier niet in meegenomen, want de kasstromen uit hoofde van investeringen in materiële vaste activa worden afzonderlijk onder de investeringskasstroom gepresenteerd;
- posten van de winst-en-verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorend tot de operationele activiteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit kasgeld en de rekening-courant met het Ministerie van Financiën.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van de Rechtspraak zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Activa

[1] Materiële vaste activa

		Bedragen x €1.000			
		Grond en gebouwen	Installaties en inventarissen	Overige	Totaal
1	Aanschafwaarde begin periode	28.343	156.839	99.184	284.366
2	Cumulatieve afschrijvingen	-14.455	-111.117	-82.689	-208.261
3	Boekwaarde 31 december 2011	13.888	45.722	16.495	76.105
<i>Mutaties gedurende periode</i>					
4	Investeringsen	5.735	10.526	9.226	25.487
5	Desinvesteringsen	-3.370	-7.096	-16.897	-27.363
6	Afschrijvingen	-2.696	-10.416	-9.845	-22.957
7	Afschrijvingen desinvesteringsen	2.393	7.486	15.451	25.330
8	<i>Totaal mutaties</i>	2.062	500	-2.065	497
9	Aanschafwaarde einde periode	30.708	160.269	91.513	282.490
10	Cumulatieve afschrijvingen	-14.758	-114.047	-77.083	-205.888
11	Boekwaarde 31 december 2012	15.950	46.222	14.430	76.602

De overige materiële vaste activa betreffen voornamelijk hardware en software. Zelfontwikkelde software is niet geactiveerd; alleen van derden gekochte software is geactiveerd voor zover geen sprake is van een jaarlijkse betaalplicht. Kunst is niet geactiveerd onder de materiële vaste activa maar als niet in de balans opgenomen activa verantwoord.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn in onderstaande tabel opgenomen:

		Afschrijvingspercentage
Grond en gebouwen	Verbouwingen	10%
Installaties en inventarissen	Installaties	10%
	Meubilair	10-20%
	Kantoormachines	20%
	Stoffering	12,5%
	Audiovisuele middelen	12,5%
Overige materiële vaste activa	Overige	20%
	Hardware	33,33%
	Software	33,33%
	Overig (geen ICT-activa)	20%

Eigendom

Van een deel van de materiële vaste activa is de Rechtspraak wel economisch eigenaar maar geen juridisch eigenaar. Het betreft hier voornamelijk verbouwingen en bedrijfsinstallaties die zijn geplaatst in panden waarin de gerechten zijn gehuisvest. De verbouwingen zijn opgenomen onder de categorie grond en gebouwen, de bedrijfsinstallaties zijn opgenomen in de categorie installaties en inventarissen.

Financiële vaste activa

[2] Vordering Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake vakantiegelden

Bedragen x €1.000	31-12-2012	31-12-2011
Vordering inzake vakantiegelden	21.059	21.059

De vordering op het Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake de financiering van de te betalen vakantiegelden is ontstaan bij het inwerking treden van het baten-lastenstelsel per 1 januari 2005. Met het Ministerie van Veiligheid en Justitie is geen aflossingsschema overeengekomen en er wordt door de Rechtspraak geen rente berekend. Elk jaar wordt het saldo van de resterende vordering door het Ministerie van Veiligheid en Justitie bevestigd.

Vlottende activa

Vorderingen

Alle overige vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan. Voorzieningen voor oninbaarheid zijn niet getroffen.

[3] Overlopende activa

Bedragen x €1.000	31-12-2012	31-12-2011
Nog te ontvangen bedragen en overige overlopende activa	5.389	1.896
Vooruitbetaalde bedragen	5.321	4.177
Totaal	10.710	6.073

[4] Liquide Middelen

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Rechtspraak en bedragen per jaareinde totaal 206,023 miljoen euro. Het saldo bestaat voor 206,013 miljoen euro uit een rekening-courant met het Ministerie van Financiën en het restant van 9.883 euro betreft kasgelden.

Passiva**[5] Eigen vermogen**

Het verloop van de exploitatiereserve is als volgt:

Bedragen x €1.000	31-12-2012	31-12-2011
Stand 1 januari	38.402	18.448
Correctie voorgaand jaar	-410	
Bestemming resultaat	10.715	19.954
Stand 31 december	48.707	38.402

Het totaalresultaat van de Rechtspraak betreft derhalve 10,715 miljoen euro minus 0,41 miljoen euro is 10,305 miljoen euro.

[6] Egalisatierekening

Het verloop van de egalisatierekening is als volgt:

Bedragen x €1.000	31-12-2012	31-12-2011
Stand 1 januari	33.062	61.860
Vrijval egalisatierekening	-7.500	-10.000
Opbrengst/bijdrage meer/minderwerk	32.643	-18.798
Stand 31 december	58.205	33.062

Op basis van de met de minister van Veiligheid en Justitie gemaakte afspraken over de te realiseren en gefinancierde productie heeft de Rechtspraak minderwerk voor een bedrag van 32,643 miljoen euro gerealiseerd. Daarnaast valt in 2012 7,5 miljoen euro vrij naar aanleiding van met de minister gemaakte afspraken.

[7] Voorzieningen

De balanspost voorzieningen betreft de volgende voorzieningen:

Bedragen x €1.000	31-12-2012	31-12-2011
Reorganisatievoorziening HGK	7.144	10.380
Reorganisatievoorziening LDCR en overig	3.474	7.660
FPU-voorziening	446	1.194
Voorziening HES-complex	0	6.527
Voorziening verlieslatende huurcontracten HGK	4.175	0
Voorziening nieuwbouw	7.600	0
Voorziening BWW & WW-gelden	7.924	6.600
Voorziening herverdeling OM	1.475	0
Overige voorzieningen	0	350
Totaal	32.238	32.711

Reorganisatievoorziening HGK

De reorganisatievoorziening verloopt als volgt:

Bedragen x €1.000	31-12-2012	31-12-2011
Stand per 1 januari	10.380	0
Onttrekkingen	0	0
Vrijval	-3.236	0
Dotaties	0	10.380
Stand per 31 december	7.144	10.380

Reorganisatievoorziening LDCR en overig

De reorganisatievoorziening verloopt als volgt:

Bedragen x €1.000	31-12-2012	31-12-2011
Stand per 1 januari	7.660	3.159
Onttrekkingen	-2.710	-642
Vrijval	-1.476	-986
Dotaties	0	6.129
Stand per 31 december	3.474	7.660

FPU-voorziening

De FPU-voorziening is getroffen vanwege de verplichtingen die bij gerechten zijn ontstaan als gevolg van de aanvullingen FPU die zijn toegekend aan werknemers van de Rechtspraak die gebruik (gaan) maken van de zogenaamde Remkes-regeling. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening is gehouden met een disconteringsfactor van 1,8% (2011: 2,6%). In 2012 is 0,77 miljoen euro (2011: 1,045 miljoen euro) onttrokken naar aanleiding van uitbetalingen in het boekjaar en is 0,022 miljoen euro (2011: 0,101 miljoen euro) toegevoegd in verband met de herziene rente. Het gehele bedrag van de voorziening heeft een kortlopend karakter.

Voorziening HES-complex

De voorziening HES-complex is eind 2011 gevormd vanwege de verplichtingen voor het resterende huurcontract van het HES-complex. In 2012 heeft de RGD het pand kunnen verkopen waardoor de boete-clausule voor de Rechtspraak aanzienlijk lager is uitgevallen. De onttrekking was uiteindelijk 1,718 miljoen euro en een bedrag van 4,809 miljoen euro is vrijgevallen.

Voorziening verlieslatende huurcontracten HGK

Als gevolg van de HGK en de verhuizing van Hof Amsterdam naar een nieuw pand, zullen in 2013 25 panden worden afgestoten. Voor deze panden zijn in het verleden huurcontracten afgesloten die ultimo 2012 nog niet geëxpireerd zijn. De onvermijdbare kosten om aan de contractuele verplichtingen te voldoen overtreffen de verwachte voordelen uit de huurovereenkomsten met een bedrag ter hoogte van 4,175 miljoen euro. Van de voorziening is een bedrag van 2,250 miljoen euro als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken.

Voorziening nieuwbouw

In 2012 is besloten dat het pand aan de Parnassusweg in Amsterdam naar verwachting ultimo 2018 gesloopt zal gaan worden om plaats te maken voor een nieuwe rechtbank. Aan de RGD zal een boete betaald dienen te worden die gelijk is aan de boekwaarde

waarvoor de RGD het betreffende pand op het moment van slopen op haar balans zal hebben staan. De contante waarde van deze boekwaarde bedraagt ultimo 2012 7,6 miljoen euro en heeft een volledig langlopend karakter.

Voorziening BWW & WW-gelden

De toekomstige verplichtingen uit hoofde van bovenwettelijke werkloosheidsuitkering en de werkloosheidsuitkeringen zijn in deze voorziening opgenomen. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening is gehouden met een disconteringsfactor van 1,8% (2011: 2,6%). De periode waarover de voorziening BWW & WW-gelden is gevormd loopt tot en met 2028.

Bedragen x €1.000	31-12-2012
Stand per 1 januari	6.600
Onttrekkingen	-2.890
Vrijval	0
Dotaties	4.214
Stand per 31 december	7.924

Van de voorziening is een bedrag van 5,198 miljoen euro als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken.

Voorziening herverdeling OM

De voorziening herverdeling OM is het gevolg van een afspraak tussen het college van PG's en de portefeuillehouder die gemaakt is over de nieuwe opzet voor de verdeling OM/ZM. Deze afspraak ziet ook op een centrale afrekening over 2011 en 2012. Een eerste schatting leert dat het om een bedrag gaat van circa 1,5 miljoen euro. Het bedrag is contant gemaakt met als uitgangspunt dat het bedrag eind 2013 betaald zal worden, hetgeen nagenoeg zeker is.

Langlopende schulden

[8] Leningen bij het Ministerie van Financiën

Specificatie Leningen	Bedragen x €1.000	
	31-12-2012	31-12-2011
Stand per 1 januari lang en kort	82.246	89.066
Aflossing gedurende het jaar	-24.446	-23.608
Leningen aangegaan	28.573	16.788
Stand lang en kort 31 december	86.373	82.246
Kortlopend deel volgend boekjaar	-13.763	-21.882
Stand per 31 december lang	72.610	60.364

De leningen zijn aangegaan ter financiering van de materiële vaste activa. De rente inzake de leningen varieert, afhankelijk van de looptijd van de lening, tussen 0,29% en 4,51%.

Specificatie langlopend deel van de leningen	Bedragen x €1.000
Deel van de lening dat afgelost wordt in 2014;	23.417
Deel van de lening die afgelost worden in 2015-2019;	42.777
Deel van de lening dat afgelost wordt na 2019	6.416
Totaal	72.610

[9] Vooruitontvangen bedragen Openbaar Ministerie

De gemeenschappelijke materiële vaste activa zijn veelal geactiveerd op de balans van de Rechtspraak, omdat die Rechtspraak doorgaans de grootste gebruiker is. In de Modelovereenkomsten gemeenschappelijk gebruikte activa, externe en interne diensten is overeengekomen dat het Openbaar Ministerie niet bijdraagt in de afschrijvingskosten maar wel in de aanschafkosten. Dit betekent dat het Openbaar Ministerie niet heeft bijgedragen in de afschrijvingskosten van de gemeenschappelijke activa. Door haar bijdrage in de aanschafkosten heeft het Openbaar Ministerie haar deel van de afschrijvingskosten immers al voldaan. De bijdrage Openbaar Ministerie is in de balans als vooruitontvangen bedragen Openbaar Ministerie afzonderlijk als passiefpost (langlopende schulden en kortlopende schulden) zichtbaar gemaakt. Als gevolg van nieuwe investeringen komt het voor dat deze balanspost wordt verhoogd. Parallel met de afschrijvingskosten valt deze schuld vrij ten gunste van het resultaat zodat per saldo de afschrijvingskosten van het Openbaar Ministerie-deel van de bestaande gemeenschappelijke activa niet drukken op het resultaat. Met ingang van 1-1-2013 is een nieuwe vaststellingsovereenkomst met het OM vastgesteld. De verwachting is dat hierdoor het vooruitontvangen bedrag voor gemeenschappelijke activa verder zal dalen.

Specificatie vooruitontvangen bedragen OM	Bedragen x €1.000	
	31-12-2012	31-12-2011
Stand per 1 januari lang en kort	4.563	4.495
Vrijval gedurende het jaar	-1.035	-893
Schulden aangegaan	94	961
Stand lang en kort 31 december	3.622	4.563
Kortlopend deel volgend boekjaar	-1.130	-923
Stand per 31 december lang	2.492	3.640

Specificatie langlopend deel vooruitontvangen bedragen OM	Bedragen x €1.000
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt in 2014;	586
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt in 2015-2019;	1.773
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt na 2019.	133
Totaal	2.492

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopend karakter ervan.

[10] Overlopende passiva

Bedragen x €1.000	31-12-2012	31-12-2011
Nog te betalen bedragen		
Reservering vakantiegelden	26.056	26.014
Eindejaaruitkering incl. sociale lasten	3.896	3.811
Rentekosten	506	368
Overig	22.670	18.593
Vooruitontvangen bedragen	2.916	4.094
Lening Ministerie van Financiën (kortlopend deel < 1 jaar)	13.763	21.882
Vrijval vooruitontvangen bedragen OM (kortlopend deel < 1 jaar)	1.130	923
Totaal	70.937	75.685

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Niet in de balans opgenomen rechten

Kunst

De historische aanschafwaarde van de aanwezige kunst ultimo 2012 is circa 1,9 miljoen euro (2011: circa 1,9 miljoen euro).

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

De verplichtingen met betrekking tot door de Rechtspraak gehuurde panden bedragen in 2013 circa 115 miljoen euro (2012: circa 107 miljoen euro). De huurverplichtingen hebben betrekking op contracten die qua looptijd zeer uiteenlopen, waarbij het langstlopende contract als einddatum het jaar 2038 heeft. Huurverplichtingen nemen in de komende jaren gestaag toe. Dit effect ontstaat door de combinatie van de volgende factoren:

- stijging door herinvesteringen die nodig zijn om de panden functioneel op niveau te houden;
- stijging doordat de kosten van nieuwe contracten (uitbreidingen ofwel vervanging van huisvesting) hoger liggen dan de kosten van lopende contracten;
- stijging door indexatie;
- stijging door introductie van een nieuw stelsel financiering rijkshuisvesting.

Facilitaire verplichtingen

Deze verplichtingen bedragen voor boekjaar 2013 circa 11,4 miljoen euro en hebben betrekking op kosten voor onder andere beveiliging, catering en schoonmaak.

Juridische claims

De verplichtingen met betrekking tot de juridische claims zullen niet leiden tot significante verplichtingen.

Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening

[11A] Bijdrage kerndepartement Ministerie van Veiligheid en Justitie

Dit betreft de totale bijdrage zoals die door de Minister van Veiligheid en Justitie is verstrekt.

Opbouw budgettair kader Rechtspraak (x €1.000)	2012	2011
Stand Miljoenennota	989.432	912.611
Mutaties Voorjaarsnota	-42.894	32.575
Mutaties Najaarsnota / Slotwet	41.411	-340
Totaal begrotingsbijstelling	-1.483	32.235
Bijdrage uit egalisatierekening	7.500	10.000
Verrekening bijdrage gerechtskosten	290	225
Totaal beschikbaar	995.739	955.071

In de bijdrage van het Ministerie van Veiligheid en Justitie is een bijdrage in de gerechtskosten begrepen die in 2012 4,1 miljoen euro (2011: 4,1 miljoen euro) bedraagt. Deze bijdrage is gelijk aan de gemaakte gerechtskosten [18]. De gerealiseerde gerechtskosten worden volledig vergoed.

[11B] Overige bijdrage van Ministerie van Veiligheid en Justitie

Overige bijdrage (x €1.000)	2012	2011
OM-bijdrage spir-it	11.616	14.127
Bijdrage OM SSR	9.808	10.401
Kluwer/SDU bijdrage OM en Hoge Raad	1.137	1.268
DJI/ Kenniscentrum rechtbank Utrecht	131	139
Afhandeling klachten jeugdzorginstellingen	92	0
Bijdrage V&J griffierechten	897	257
Totaal	23.681	26.192

Over 2012 is 45,166 miljoen euro aan “bijdragen derden” begroot. Deze 45,166 miljoen euro bestaat uit 33,133 miljoen euro overige bijdrage van het Ministerie en 12,033 miljoen euro overige bedrijfsopbrengsten. De totale realisatie over 2012 bedraagt 31,836 miljoen euro (totaal van [11B] en [12]) en is ten opzichte van de begroting gedaald door met name de OM bijdrage spir-it EUR 10 miljoen lager is dan begroot en de WAO-ontvangsten ten gunste van de personele kosten zijn gebracht.

[12] Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten (x €1.000)	2012	2011
Parketpolitie rechtbank Amsterdam	5.949	5.949
Accountantskamer	918	806
Medisch tuchtrecht	291	244
Nova-baten SSR	261	325
Afkoop DVO OM Zutphen	0	800
Overig	283	1.281
Totaal	7.702	9.405

[13] Bijdrage meer/minder werk

Dit betreft het saldo van meer- en minderwerk van productie zoals dat door de Rechtspraak is gerealiseerd ten opzichte van de met de Minister van Veiligheid en Justitie gemaakte afspraken bij het vaststellen van de begroting. Deze wordt aferekend tegen 70% van de afgesproken tarieven. Voor 2012 heeft de Rechtspraak de Minister de afrekening minderwerk met de egalisatierekening vastgesteld op 32,643 miljoen euro.

[14] Personele kosten

Personele kosten (x €1.000)	2012	2011
Salarissen	545.361	550.122
Sociale lasten	51.728	49.779
Pensioenpremies	79.542	73.745
Overige personele kosten	47.895	65.507
Totaal	724.526	739.153

Gemiddeld aantal werknemers

De personele kosten zijn te relateren aan het gemiddeld aantal werknemers bij de Rechtspraak. Hierover geeft tabel 12 Aantal medewerkers en formatie Rechtspraak in het Jaarverslag Rechtspraak 2012 nadere informatie. Gedurende het jaar 2012 waren 9.006 FTE in dienst op basis van een volledig dienstverband (2011: 9.125 FTE).

Bezoldiging bestuurders

De voorzitter en de drie leden van de Raad voor de rechtspraak worden bezoldigd op basis van artikel 86 van de Wet op de rechterlijke organisatie juncto artikel 1 en 2 van het Besluit rechtspositie leden gerechtsbesturen en Raad voor de rechtspraak juncto artikel 7 en bijlage 3 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren. De totale bezoldiging 2012 van de voorzitter en de leden van de Raad voor de rechtspraak bedraagt 716.000 euro. (2011: 675.000 euro)

[15] Materiële kosten

Materiële kosten (x €1.000)	2012	2011
Huisvestingskosten	121.434	116.112
Exploitatiekosten	109.365	104.731
Totaal	230.799	220.843

De huisvestingskosten zijn gestegen door met name een toename van de huisvestingsvoorzieningen en indexering van de huren (1,66%).

Accountants honoraria

Onder de exploitatiekosten zijn de accountants honoraria opgenomen. Onderstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de Rechtspraak en bij de in de consolidatie betrokken organen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). De volgende bedragen zijn ten laste van het resultaat gebracht:

Accountants honoraria (x €1.000)	2012	2011
Controle van de jaarrekening	1.442	1.301
Andere controlewerkzaamheden	263	348
Fiscale advisering	1	6
Andere niet-controlediensten	17	55
Totaal	1.723	1.710

[16] Afschrijvingen materiële vaste activa

De afschrijvingskosten [zie ook 1] worden verminderd met de vrijval van de balanspost vooruitontvangen bedragen Openbaar Ministerie. Het betreft hier de door het Openbaar Ministerie verstrekte bijdrage in de aanschaf van gemeenschappelijke activa. Door haar bijdrage in de aanschafkosten heeft het Openbaar Ministerie haar deel van de afschrijvingskosten immers al voldaan.

Afschrijvingen (x €1.000)	2012	2011
Totaal afschrijvingen [1]	22.957	24.123
+/- Correcties overig	111	-379
-/- Vrijval vooruitontvangen bedragen OM	-1.035	-893
Afschrijvingskosten	22.033	22.851

[17] Rentelasten

Het betreft hier de rentelasten als gevolg van de door het Ministerie van Financiën verstrekte leningen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa.

[18] Gerechtskosten

Onder gerechtskosten worden verstaan de kosten die het gerecht maakt gedurende of als gevolg van de behandeling van een aan de rechter voorgelegde zaak. Deze gerealiseerde kosten worden volledig vergoed.

Den Haag, 17 april 2013

Waarnemend voorzitter Raad voor de rechtspraak
w.g. mr. F.C. Bakker

Lid Raad voor de rechtspraak
w.g. drs. J.G. Pot

Raad voor de rechtspraak
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

Overige gegevens

Resultaatbestemming

In het Besluit financiering rechtspraak 2005 zijn specifieke afspraken op financieel gebied opgenomen. In deze afspraken is voor de bestemming van het exploitatiesaldo geregeld, in artikel 17 lid 5 en 6, dat het exploitatieresultaat van de rechtspraak wordt toegevoegd aan of in mindering gebracht op de exploitatiereserve van de rechtspraak. Tevens zijn er afspraken gemaakt over de samenstelling en maximale omvang van het duurzaam aan de rechtspraak verbonden vermogen. In overeenstemming met het bovenstaande wordt voorgesteld het exploitatieresultaat over 2012 ten gunste van de reserves te brengen. Dit voorstel is in de balans per 31 december 2012 verwerkt, en verklaard in de toelichting op de reserves.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Leden van Raad voor de rechtspraak

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in hoofdstuk 5 van dit jaarverslag opgenomen jaarrekening van de Rechtspraak gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012 en de winst- en verliesrekening over 2012, met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

De Raad voor de rechtspraak is op grond van artikel 104 van de Wet op de rechterlijke organisatie verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, in overeenstemming met de eisen voor financiële verslaggeving, zoals uiteengezet in de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag. De Raad voor de rechtspraak is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen tot stand moeten zijn gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen. De Raad voor de rechtspraak is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de financieel rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het, grond van artikel 104, vijfde lid van de Wet op de rechterlijke organisatie, geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol ministerie van Justitie - Raad voor de rechtspraak. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Onze controle omvat tevens een toetsing op de financieel rechtmatige totstandkoming van baten en lasten en de balansmutaties.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening door de Raad voor de rechtspraak, en voor het getrouwe beeld daarvan, de financieel rechtmatige totstandkoming van baten en lasten en balansmutaties gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de Raad voor de rechtspraak. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de Raad voor de rechtspraak gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de Rechtspraak per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met de eisen voor financiële verslaggeving zoals uiteengezet in de jaarrekening.

Naar ons oordeel zijn de in de jaarrekening opgenomen baten en lasten alsmede de balansmutaties tot stand gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Tevens melden wij dat het jaarverslag van de Rechtspraak, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

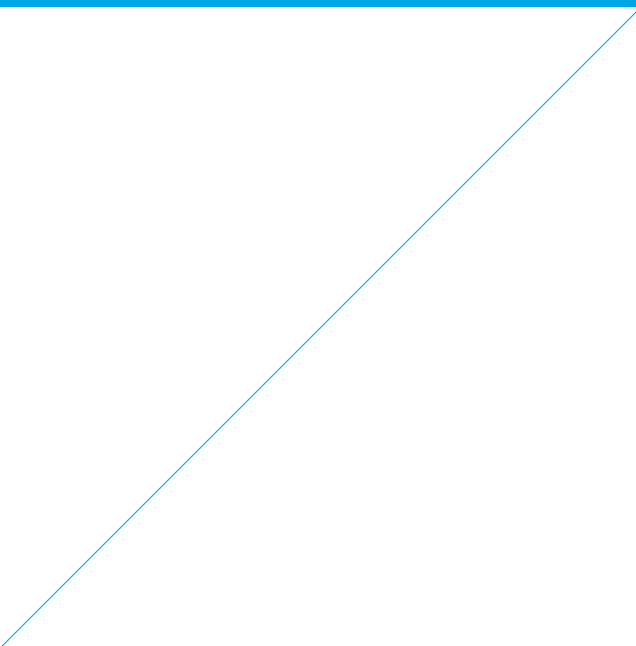
Den Haag, 18 april 2013

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.E. Westerhout-van Kimmenade RA MGA

6

Cijfers

Tabel 1: instroom Rechtspraak in 2007-2012 (aantal zaken, afgerond op tientallen)

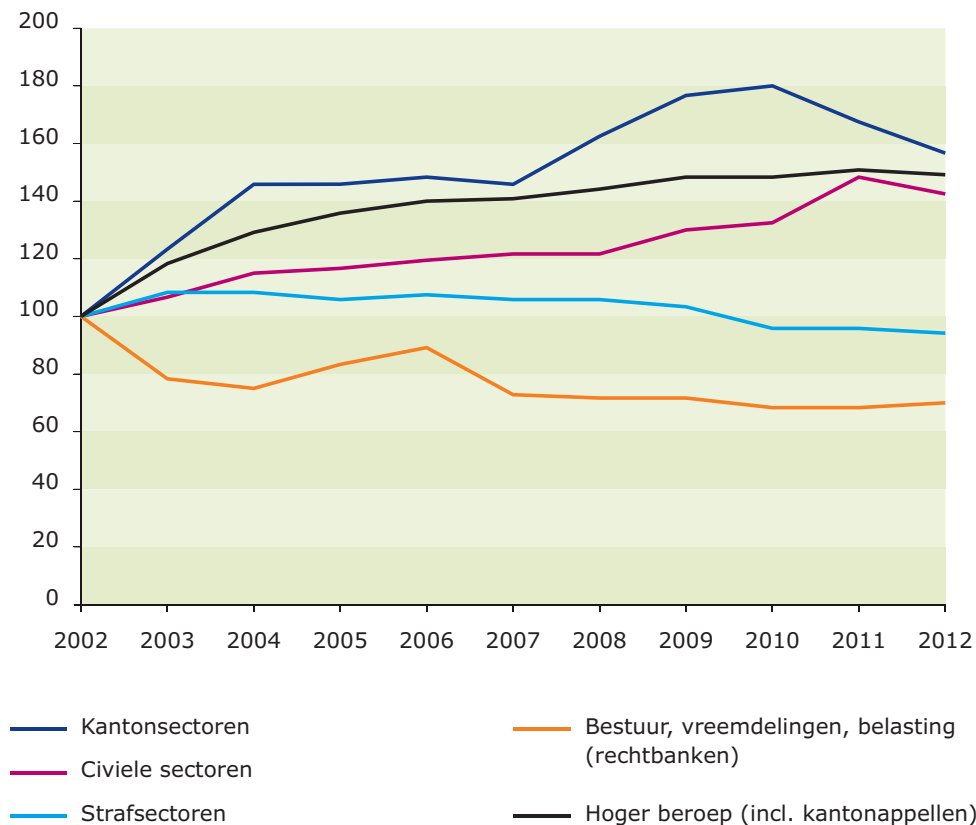
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	groei 2012	groei 2011	groei 2010
Kantonsector rechtbanken	951.500	1.057.120	1.152.770	1.166.150	1.095.350	1.023.160	-7%	-6%	1%
Handelszaken (incl. arbeidzaken en kort gedingen)	497.300	561.150	660.120	658.460	607.460	549.120	-10%	-8%	0%
Familiezaken	192.650	216.760	243.820	266.700	253.490	284.230	12%	-5%	9%
Strafzaken	168.330	172.300	147.220	148.910	138.710	86.060	-38%	-7%	1%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	93.210	106.910	101.610	92.090	95.700	103.760	8%	4%	-9%
Sector civiel rechtbanken	263.870	265.910	283.290	289.130	324.180	309.910	-4%	12%	2%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	107.690	102.030	113.750	118.290	109.730	99.210	-10%	-7%	4%
Familiezaken*	129.630	136.320	138.830	142.210	190.170	189.420	0%	34%	2%
Presidentrekestes	26.550	27.560	30.720	28.640	24.290	21.280	-12%	-15%	-7%
Sector bestuur rechtbanken	118.950	116.090	117.710	113.220	113.060	113.760	1%	0%	-4%
Bestuurszaken	46.390	45.000	46.180	44.830	44.360	45.700	3%	-1%	-3%
Vreemdelingenzaken	48.450	45.800	49.050	45.690	42.100	40.390	-4%	-8%	-7%
Belastingzaken	24.110	25.290	22.480	22.700	26.600	27.670	4%	17%	1%
Sector straf rechtbanken	222.680	220.630	218.010	200.920	202.140	199.030	-2%	1%	-8%
Appelcolleges	64.280	64.620	66.940	66.270	67.630	66.730	-1%	2%	-1%
Handelszaken	9.790	9.720	10.400	10.120	10.090	9.920	-2%	0%	-3%
Familiezaken	4.340	4.890	5.320	5.460	6.080	5.910	-3%	11%	3%
Belastingzaken	3.190	3.500	3.040	3.570	3.980	4.010	1%	11%	17%
Strafzaken	38.680	37.910	39.570	38.500	38.620	38.720	0%	0%	-3%
CRvB + CBb**	8.280	8.600	8.600	8.620	8.870	8.170	-8%	3%	0%
Totaal Rechtspraak	1.621.280	1.724.360	1.838.720	1.835.690	1.802.370	1.712.590	-5%	-2%	0%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

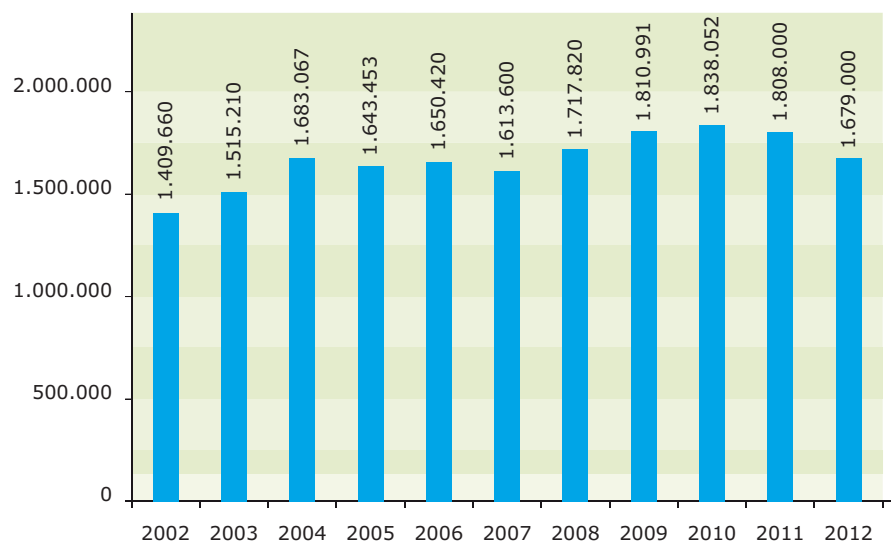
*vanaf 2011 inclusief gezamenlijk gezagsverzoeken welke voordien werden behandeld door de sector kanton; instroom 2012 is gelijkgesteld aan de productie van 45.820 zaken.

**CRvB -9% en CBb -2%

Instroom 2002-2012, geïndexeerd (2002=100)

Totale productie rechtspraak 2002-2012 (excl. akten)

Tabel 2: instroom naar sector, 2005-2012 (aantal zaken afgerond op honderdtallen)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kantonsectoren	952.200	968.400	951.500	1.057.100	1.152.800	1.166.200	1.095.400	1.023.200
Civiele sectoren	255.100	261.400	263.900	265.900	283.300	289.100	324.200	309.900
Strafsectoren	222.200	225.500	222.700	220.600	218.000	200.900	202.100	199.000
Bestuur, vreemdelingen, belasting	135.500	145.700	119.500	116.300	117.700	113.200	113.100	113.800
Hoger beroep	60.700	62.100	63.800	64.400	66.900	66.300	67.600	66.700
Totaal	1.625.600	1.663.100	1.621.300	1.724.300	1.838.700	1.835.700	1.802.400	1.712.600

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 3: productieontwikkeling (x 1.000) in 2005-2012

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Realisatie (absolute productie)	1.643	1.650	1.614	1.718	1.811	1.838	1.808	1.679
Groei absolute productie	-2%	0%	-2%	6%	5%	1%	-2%	-7%
Groei werklust (gewogen productie)	-1%	-3%	-1%	2%	3%	3%	2%	-2%
Productie t.o.v. de afspraak met de Minister	107%	101%	98%	104%	103%	102%	96%	92%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 4: productiegroei naar instantie en sector 2012

	Groei zaken	%	Groei werklust (gewogen productie, minuten)	Groei werklust (gewogen productie, prijs)
Rechtbanken	-7%		-1%	-2%
Kantonsector rechtbanken	-9%		-10%	-10%
Sector civiel rechtbanken	-6%		3%	3%
Sector straf rechtbanken	-3%		0%	0%
Sector bestuur rechtbanken (incl. belasting- en vreemdelingenzaken)	-6%		-5%	-4%
Appelcolleges	-3%		-2%	-2%
Civiele zaken	-5%		-6%	-6%
Belastingzaken	-12%		-7%	-7%
Strafzaken	-1%		4%	4%
CRvB	-3%		0%	0%
CBB	1%		-	-
Totaal	-7%		-2%	-2%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 5: productie Rechtspraak in 2008-2012 (aantal zaken afgerond op tientallen)

	2008	2009	2010	2011	2012	groei 2012	groei 2011	groei 2010	groei 2009	groei 2008
Kantonssector rechtbanken	1.057.440	1.134.430	1.164.530	1.093.110	999.580	-9%	-6%	2%	8%	11%
Handelszaken (incl. arbeidzaken en kort gedingen)	561.900	650.550	661.600	609.640	545.690	-10%	-8%	2%	16%	15%
Familiezaken	213.020	237.280	264.770	241.760	275.540	14%	-9%	12%	11%	12%
Strafzaken	172.170	146.990	144.240	139.550	84.430	-39%	-3%	-2%	-15%	2%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	110.350	99.620	93.910	102.160	93.930	-8%	9%	-6%	-10%	21%
Sector civiel rechtbanken	262.470	280.110	289.560	330.550	310.130	-6%	14%	3%	7%	0%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	102.010	111.740	118.420	115.750	102.450	-11%	-2%	6%	10%	-6%
Familiezaken*	133.050	138.130	142.770	191.330	187.380	-2%	34%	3%	4%	4%
Presidentrekenen	27.410	30.230	28.380	23.470	20.300	-14%	-17%	-6%	10%	4%
Sector bestuur rechtbanken	115.720	113.550	120.920	118.510	110.810	-6%	-2%	6%	-2%	-11%
Bestuurszaken	45.460	44.410	46.960	47.670	44.890	-6%	2%	6%	-2%	-7%
Vreemdelingenzaken	45.090	45.860	50.740	43.520	40.170	-8%	-14%	11%	2%	-21%
Belastingzaken	25.180	23.290	23.220	27.330	25.750	-6%	18%	0%	-8%	2%
Sector straf rechtbanken	219.390	217.460	195.910	197.000	191.750	-3%	1%	-10%	-1%	2%
Appelcolleges	62.410	65.690	67.030	68.980	67.100	-3%	3%	2%	5%	-3%
Handelszaken	10.350	10.740	10.940	10.850	10.230	-6%	-1%	2%	4%	-3%
Familiezaken	4.560	5.390	5.720	6.460	6.200	-4%	13%	6%	18%	14%
Belastingzaken	2.790	3.370	3.660	4.130	3.620	-12%	13%	8%	21%	-15%
Strafzaken	36.370	37.610	37.820	38.790	38.500	-1%	3%	1%	3%	-4%
CRvB + Cbb**	8.340	8.570	8.900	8.750	8.550	-2%	-2%	4%	3%	-2%
Totaal Rechtspraak	1.717.430	1.811.240	1.837.960	1.808.150	1.679.360	-7%	-2%	1%	6%	6%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.
*vanaf 2011 inclusief gezamenlijk gezagsverzoeken; 2012: 45.820 zaken
**CRvB -3% en Cbb 1%

Tabel 6: productie ten opzichte van de afspraken met de Minister, 2012

	begroting afspraken in aantallen	productie in aantallen	productie t.o.v. afspraken
Rechtbanken	1.760.400	1.612.260	92%
Kantonzaken excl. akten en Mulder adres onbekend	1.104.820	973.520	88%
Civiele zaken exclusief akten en verklaringen	341.640	336.190	98%
Reguliere bestuurszaken	47.760	44.890	94%
Vreemdelingenzaken	51.870	40.170	77%
Belastingzaken	27.060	25.750	95%
Strafzaken excl. overtredingen	187.250	191.750	102%
Gerechtshoven	60.550	58.550	97%
Civiele zaken	17.610	16.430	93%
Strafzaken	38.040	38.500	101%
Belastingzaken	4.900	3.620	74%
CRvB	7.800	7.250	93%
CBb	1.320	1.300	98%
Totaal Rechtspraak	1.830.070	1.679.360	92%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.
Civiel is inclusief competentiegrenzaken

Tabel 7: de productie ten opzichte van de instroom in 2009-2012 (aantal zaken afgerond op tientallen)

	instroom 2012	productie 2012	productie t.o.v. instroom 2012	productie t.o.v. instroom 2011	productie t.o.v. instroom 2010	productie t.o.v. instroom 2009
Kantonssector rechtbanken	1.023.160	999.580	98%	100%	100%	99%
Handelszaken (incl. arbeidzaken en kort gedingen)	549.120	545.690	99%	100%	100%	99%
Familieuzaken	284.230	275.540	97%	95%	99%	97%
Strafzaken	86.060	84.430	98%	101%	97%	100%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	103.760	93.930	91%	107%	102%	98%
Sector civiel rechtbanken	309.910	310.130	100%	102%	100%	99%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	99.210	102.450	103%	105%	100%	98%
Familieuzaken	189.420	187.380	99%	101%	100%	99%
Presidentrekestes	21.280	20.300	95%	97%	99%	98%
Sector bestuur rechtbanken	113.760	110.810	97%	105%	107%	96%
Bestuurszaken	45.700	44.890	98%	107%	105%	96%
Vreemdelingenzaken	40.390	40.170	99%	103%	111%	93%
Belastingzaken	27.670	25.750	93%	103%	102%	104%
Sector straf rechtbanken	199.030	191.750	96%	97%	98%	100%
Appelcolleges	66.730	67.100	101%	102%	101%	98%
Handelszaken	9.920	10.230	103%	108%	108%	103%
Familieuzaken	5.910	6.200	105%	106%	105%	101%
Belastingzaken	4.010	3.620	90%	104%	103%	111%
Strafzaken	38.720	38.500	99%	100%	98%	95%
CRVB + CBb	8.170	8.550	105%	99%	103%	100%
Totaal Rechtspraak	1.712.590	1.679.360	98%	100%	100%	99%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 8: werkvoorraad ultimo 2009 t/m 2012 (afgerond op tientallen)

	voorraadontwikkeling 2010			voorraadontwikkeling 2011			voorraadontwikkeling 2012				
	werk- voorraad eind 2009	werk- voorraad eind 2010	afgezet tegen instroomvolume	t.o.v. 2009	werk- voorraad eind 2011	werk- voorraad eind 2012	afgezet tegen instroomvolume	t.o.v. 2010	werk- voorraad eind 2012	afgezet tegen instroomvolume	t.o.v. 2011
Rechtbanken											
Civiel											
Handelszaken	89.270	87.470	-2%	-2%	86.280	87.400	-1%	-1%	87.400	1%	1%
Familiezaken	36.380	35.470	-1%	-3%	37.290	38.330	-1%	-3%	38.330	1%	3%
Beslissing president /civiel algemeen	6.680	6.810	0%	2%	7.660	5.860	2%	12%	5.860	-5%	-23%
Bestuur											
Bestuurszaken	27.190	24.990	-5%	-8%	21.650	21.970	-8%	-13%	21.970	1%	1%
Vreemdelingenzaken	16.190	11.340	-11%	-30%	10.150	10.100	-3%	-10%	10.100	0%	0%
Belastingzaken	15.920	15.390	-2%	-3%	14.630	16.490	-3%	-5%	16.490	7%	13%
Straf											
Strafzaken	41.530	46.540	2%	12%	51.680	54.870	3%	11%	54.870	2%	6%
Kanton											
Handelszaken	62.030	57.160	-1%	-8%	55.010	51.220	0%	-4%	51.220	-1%	-7%
Familiezaken	32.500	34.140	1%	5%	45.860	53.070	5%	34%	53.070	3%	16%
Beslissing president /civiel algemeen	1.530	1.400	0%	-8%	930	900	-5%	-34%	900	0%	-3%
Strafzaken + mulderzaken	56.210	59.040	1%	5%	39.820	45.850	-3%	-12%	45.850	3%	15%
Gerechtshoven											
Civiel											
Handelszaken	12.360	11.690	-7%	-5%	10.810	10.400	-9%	-8%	10.400	-4%	-4%
Familiezaken	3.500	3.240	-5%	-7%	2.810	2.540	-7%	-13%	2.540	-5%	-10%
Belasting											
Belastingzaken	4.180	4.090	-3%	-2%	3.920	4.260	-4%	4%	4.260	8%	9%
Straf											
Strafzaken	20.720	21.400	2%	3%	21.230	20.800	0%	-1%	20.800	-1%	-2%
CRvB											
CRvB	9.240	8.900	-5%	-4%	9.100	8.840	3%	2%	8.840	-4%	-3%
CBb											
CBb	1.620	1.690	5%	4%	1.580	1.450	-9%	-7%	1.450	-11%	-8%
Totaal	437.050	430.760	0%	-1%	420.410	434.350	-1%	-2%	434.350	1%	3%

Tabel 9a: gemiddelde doorlooptijden van procedures in weken, 2008 t/m 2012

	2008	2009	2010	2011	2012	groei 2012	groei 2011
Rechtbanken, sector kanton							
Handelszaak verweer met enquête, descence of pleidooi	47	41	43	49	45	-7%	15%
Handelszaak verweer zonder enq., desc. of pleidooi	19	15	17	17	16	-6%	-1%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	1	1	1	2	2	11%	16%
Ontbindingsprocedure arbeidsovereenkomst met verweer (definitiewijziging sinds 2011)	16	18	26	15	7	-8%	-43%
Overige beschikkingen (handel en huur)	5	4	5	6	7	16%	15%
Familiezaak	5	5	5	5	5	-3%	2%
Kort geding							
Rechtbanken, sector civiel							
Handelszaak met verweer	61	61	59	61	67	10%	3%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	6	6	6	6	9	43%	9%
Verzoekschriftprocedure handel (vooral insolventie)	8	7	8	9	8	-7%	7%
Beëindigde faillissementen	113	114	111	106	onbekend		-5%
Scheidingszaak	16	16	16	15	15	-5%	-1%
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	8	6	5	7	8	1%	37%
Overige familiezaak (bv. adoptie)	23	24	24	24	26	8%	-2%
Kort geding	7	6	6	6	6	-6%	-2%
Rechtbanken, sector straf							
Strafzaak (meenvoudig behandeld=MK)	15	15	17	18	19	3%	8%
Uitwerken vonnis strafzaak voor hoger beroep (MK)	17	17	17	15	15	-5%	-6%
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	5	5	5	6	6	-3%	19%
Rechtbanken, sector bestuur							
Bodemzaak bestuur regulier	46	45	47	44	37	-15%	-6%
Voorlopige voorziening bestuur regulier	6	6	7	6	6	-3%	-10%
Belastingzaak	54	53	53	52	49	-5%	-2%
Vreemdelingenzaak	30	29	32	22	19	-14%	-31%

Tabel 9a (vervolg)

	2008	2009	2010	2011	2012	groei 2012	groei 2011
Gerechtshoven							
Handelszaak	72	72	65	61	55	-9%	-6%
Familiezaak	31	33	34	36	32	-9%	5%
Belastingzaak	85	79	82	74	71	-3%	-10%
Strafzaak (MK en EK)	33	38	42	44	43	-3%	5%
Uitwerken arrest t.b.v. cassatie	24	22	23	22	23	4%	-3%
College van Beroep voor het bedrijfsleven							
Bodemzaak met (appellabele) uitspraak	76	80	87	83	89	8%	-5%
Overige afdoening bodemzaak	54	29	31	27	35	29%	-12%
Voorlopige voorziening	6	7	6	8	4	-47%	36%
Totaal CBb	63	58	60	59	63	8%	-3%
Centrale Raad van Beroep							
Bodemzaak met (appellabele) uitspraak	83	77	73	90	76	-16%	24%
Overige afdoening bodemzaak	26	26	26	22	21	-3%	-16%
Voorlopige voorziening	8	7	10	8	10	24%	-20%
Totaal CRvB	71	68	64	76	66	-13%	19%
Totaal CRvB, exclusief duur prejudiciële beslissingen	71	67	64	67	66	-2%	6%

Tabel 9b: doorlooptijden rechtbanken, uitkomsten op de normering, 2011 en 2012

Civiel- handelszaken rechtbanken	Norm	2011	2012
Handelszaken met verweer - norm 1	90% ≤ 2 jaar	87%	84%
Handelszaken met verweer - norm 2	70% ≤ 1 jaar	62%	54%
Handelszaken zonder verweer (verstek)	90% ≤ 6 wkn.	85%	78%
Beëindigde faillissementen	90% ≤ 3 jaar	80%	81%
Handelsrekestes (vooral insolventie)	90% ≤ 3 mnd.	83%	83%
Kort gedingen / vovo's (inclusief familierecht)	95% ≤ 3 mnd.	92%	93%
Civiel- familiezaken rechtbanken	Norm	2011	2012
Scheidingszaken totaal (exclusief vovo's)	95% ≤ 1 jaar	93%	94%
- waarvan op gemeenschappelijk verzoek	95% ≤ 2 mnd.	93%	91%
Alimentatiezaken, bijstandsverhaal	90% ≤ 1 jaar	93%	93%
Omgang- en gezagzaken	85% ≤ 1 jaar	83%	83%
Jeugdbeschermingszaken kinderrechter	90% ≤ 3 mnd.	92%	91%
- waarvan eerste verzoeken tot OTS	80% ≤ 3 wkn.	81%	80%
Bestuursrechtelijke zaken rechtbanken	Norm	2011	2012
Reguliere bestuurszaken, bodemzaken - norm 1	90% ≤ 1 jaar	75%	81%
Reguliere bestuurszaken, bodemzaken - norm 2	70% ≤ 9 mnd.	59%	68%
Voorlopige voorzieningen bestuur regulier	90% ≤ 3 mnd.	93%	92%
Vreemdelingenzaken, bodemzaken	90% ≤ 9 mnd.	73%	80%
Belastingzaken lokaal, bodemzaken	90% ≤ 9 mnd.	56%	57%
Rijksbelastingzaken, bodemzaken - norm 1	90% ≤ 18 mnd.	79%	80%
Rijksbelastingzaken, bodemzaken - norm 2	70% ≤ 1 jaar	61%	63%
Kantonzaken	Norm	2011	2012
Handelszaken met verweer - norm 1	90% ≤ 1 jaar	95%	95%
Handelszaken met verweer - norm 2	75% ≤ 6 mnd.	80%	80%
Arbeidsontbindingen op tegenspraak	95% ≤ 3 mnd.	94%	97%
Handelsrekestes, niet-arbeidszaken	95% ≤ 6 mnd.	87%	88%
Handelszaken zonder verweer (verstek)	90% ≤ 6 wkn.	98%	97%
Geregelde arbeidsontbindingen	90% ≤ 15 dgn.	87%	87%
Kort gedingen / vovo's	95% ≤ 3 mnd.	96%	97%
Overtredingszaken	85% ≤ 1 mnd.	87%	90%
Mulderzaken	80% ≤ 3 mnd.	78%	84%
Strafzaken rechtbanken	Norm	2011	2012
Strafzaken MK (= meervoudig behandeld)	90% ≤ 6 mnd.	83%	82%
Politierechterzaken (incl. economische)	90% ≤ 5 wkn.	85%	88%
Strafzaken bij de kinderrechter (enkelvoudig)	85% ≤ 5 wkn.	77%	82%
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	100% ≤ 2 wkn.	100%	100%
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	85% ≤ 4 mnd.	83%	85%
Uitwerken strafzaken (EK+MK) ivm hoger beroep, jeugd	100% ≤ 4 wkn.	nog niet meetbaar	
Uitwerken strafzaken (EK+MK) ivm hoger beroep, niet jeugd	100% ≤ 16 wkn.	nog niet meetbaar	
- waarvan gedetineerdzaken	100% ≤ 3 mnd.	nog niet meetbaar	

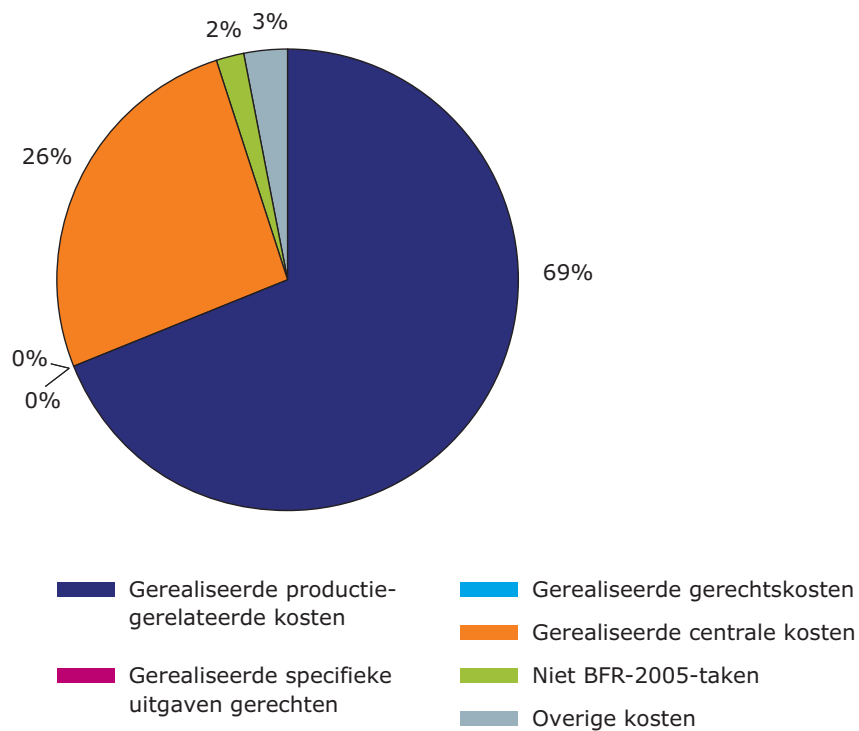
Tabel 9c: doorlooptijden gerechtshoven, uitkomsten op de normering, 2011 en 2012

Civiel - handelszaken hoven	Norm	2011	2012
Handelszaken dagvaarding - norm 1	80% ≤ 2 jaar	79%	80%
Handelszaken dagvaarding - norm 2	70% ≤ 1 jaar	43%	46%
Isolventierekosten	90% ≤ 2 mnd.	49%	51%
Handelsrekeningen, niet insolventie	90% ≤ 6 mnd.	53%	56%
Civiel - familiezaken hoven	Norm	2011	2012
Familierekosten	90% ≤ 1 jaar	89%	91%
- waarvan Jeugdbeschermingszaken	90% ≤ 4 mnd.	84%	89%
Belastingzaken hoven	Norm	2011	2012
Belastingzaken - norm 1	90% ≤ 18 mnd.	74%	73%
Belastingzaken - norm 2	70% ≤ 1 jaar	46%	44%
Strafzaken hoven	Norm	2011	2012
Meervoudige Kamer-zaken	85% ≤ 9 mnd.	56%	59%
EK-strafzaken, niet kantonappellen	85% ≤ 6 mnd.	30%	22%
EK-strafzaken, kantonappellen	85% ≤ 6 mnd.	70%	49%
Raadkamer m.b.t. Voorlopige Hechtenis	90% ≤ 2 wkn.	50%	50%
Raadkamer niet m.b.t. Voorlopige Hechtenis	80% ≤ 4 mnd.	34%	36%
Klachten niet vervolgen (12 Sv)	85% ≤ 6 mnd.	53%	46%
Uitwerken (MK) strafzaak i.v.m. cassatie	100% ≤ 6 mnd.	68%	64%

Tabel 10: kostenspecificatie 2012 (bedragen x €1.000)

Gerealiseerde productiegerelateerde kosten	660.414
Gerealiseerde specifieke uitgaven gerechten	734
Gerechtskosten	4.089
Gerealiseerde centrale kosten	252.308
Bijdrage in de huisvestingskosten gerechten	117.266
ICT	65.557
Opleidingen	18.753
LDCR	16.962
Bureau Raad	18.187
Overig	15.583
Overige kosten	28.572
Megazaken	14.649
Bijzondere kamers	7.206
CBb	6.717
Niet-BFR 2005 taken	14.782
Tuchtrecht	3.981
Commissies van Toezicht	5.216
Niet wettelijke taken	5.585

Kostenspecificatie 2012

Tabel 11a: gerealiseerde minutentarieven 2012

	minutentarief (euro)	
	RA	JO+
Rechtbanken		
Civiel	2,18	3,57
Bestuur (excl. VK)	1,72	2,85
Straf	2,43	3,65
Kanton	1,75	4,07
Bestuur VK	2,97	3,90
Belasting	1,77	2,62
Gerechtshoven		
Civiel	2,15	2,94
Straf	2,37	2,98
Belasting	2,47	2,43
Bijzondere colleges		
Centrale Raad van Beroep	3,11	2,00

Tabel 11b: gerealiseerde productgroepprijs versus afgesproken prijs 2012 (euro)

	Gerealiseerd	Afgesproken	Verschil
Rechtbanken			
Civiel	779,31	908,17	128,86
Bestuur (excl. VK)	2.036,85	2.046,28	9,44
Straf	980,50	887,88	-92,62
Kanton	152,88	141,90	-10,98
Bestuur VK	1.106,18	868,32	-237,86
Belasting	926,69	1.123,09	196,41
Gerechtshoven			
Civiel	4.003,10	3.670,95	-332,15
Straf	1.656,80	1.336,54	-320,26
Belasting	4.358,21	3.104,78	-1.253,44
Bijzondere colleges			
Centrale Raad van Beroep	3.569,79	3.372,62	-197,17

Tabel 12: aantal medewerkers en formatie rechtspraak (excl. de landelijke diensten die voor OM en ZM werken), 2009-2012

	31-12-2009		31-12-2010		31-12-2011		31-12-2012	
	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
Rechterlijke ambtenaren	2.418	2.203	2.502	2.275	2.448	2.230	2.403	2.194
Gerechtsambtenaren (direct)	5.703	5.081	5.797	5.138	5.584	4.935	5.500	4.847
Totaal medewerkers direct	8.121	7.284	8.299	7.413	8.032	7.165	7.903	7.041
% van totaal	82%	82%	83%	83%	83%	82%	84%	83%
Staftaken Gerechten (GA indirect) *	1.693	1.555	1.650	1.495	1.685	1.531	1.540	1.405
Gemeenschappelijk Beheer (GA indirect) **	50	46	46	41	0	0	0	0
Totaal medewerkers indirect	1.743	1.601	1.696	1.536	1.685	1.531	1.540	1.405
% van totaal	18%	18%	17%	17%	17%	18%	16%	17%
Totaal personeel direct & indirect	9.864	8.884	9.995	8.949	9.717	8.696	9.443	8.446
Rechterlijke ambtenaren	2.418	2.203	2.502	2.275	2.448	2.230	2.403	2.194
% van totaal	25%	25%	25%	25%	25%	26%	25%	26%
Gerechtsambtenaren direct en indirect	7.446	6.682	7.493	6.674	7.269	6.466	7.040	6.252
% van totaal	75%	75%	75%	75%	75%	74%	75%	74%
Totaal personeel direct & indirect	9.864	8.884	9.995	8.949	9.717	8.696	9.443	8.446

* = 85% van de totaal geregistreerde stafakten bij gerechten

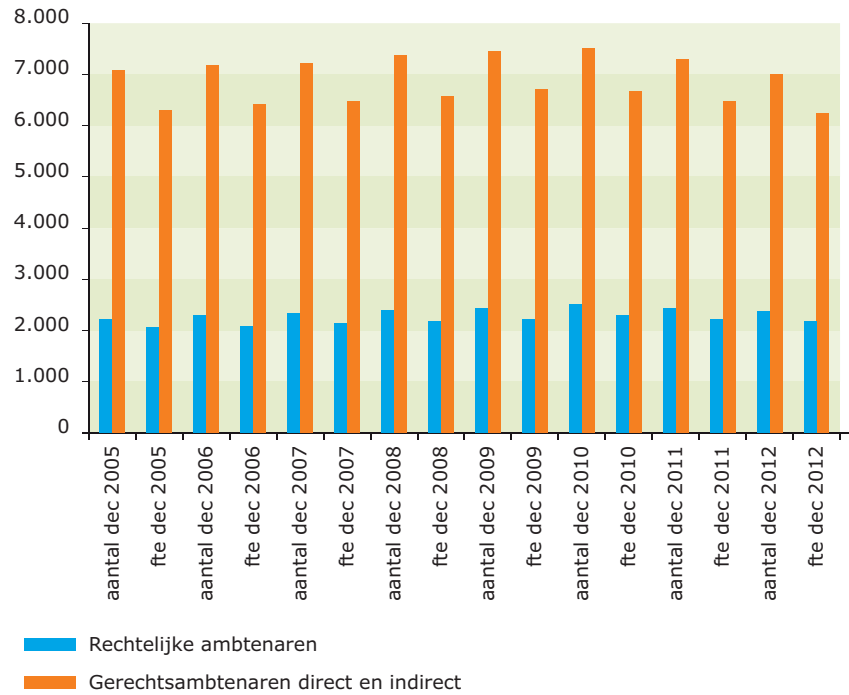
** = 70% van de totaal geregistreerde stafakten bij het Gemeenschappelijk Beheer

Tabel 13: bezetting landelijke diensten en projecten OM/Rechtspraak, 2009-2012

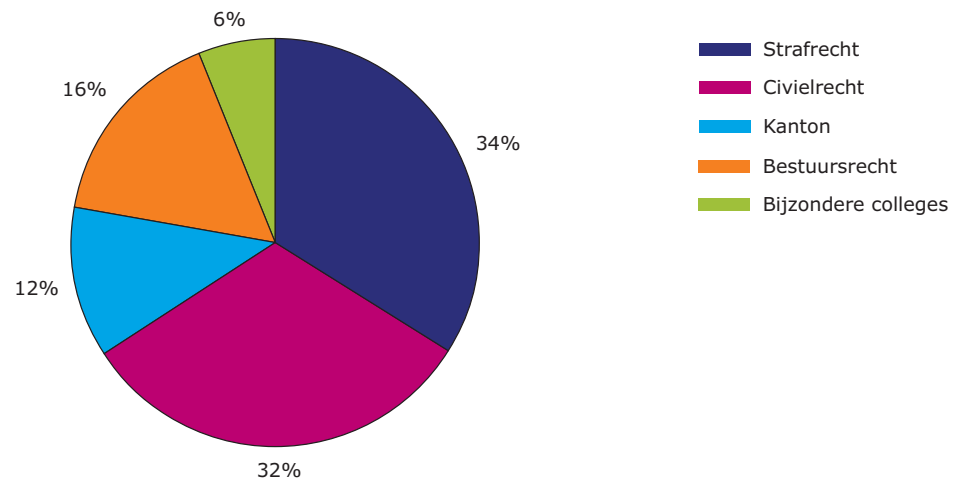
	31-12-2009		31-12-2010		31-12-2011		31-12-2012	
	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
Landelijke diensten en projecten (SSR, Spir-it & Prisma)								
Rechterlijke ambtenaren	nvt	nvt	nvt	nvt	4	4	4	4
Gerechtsambtenaren	494	472	453	428	448	425	588	556

Het betreft hier het totale personeelsbestand van SSR, Spir-it (voorheen ICTRO) en (t/m 2010) dienst Prisma. De SSR wordt door de Rechtspraak en het OM gezamenlijk gefinancierd.

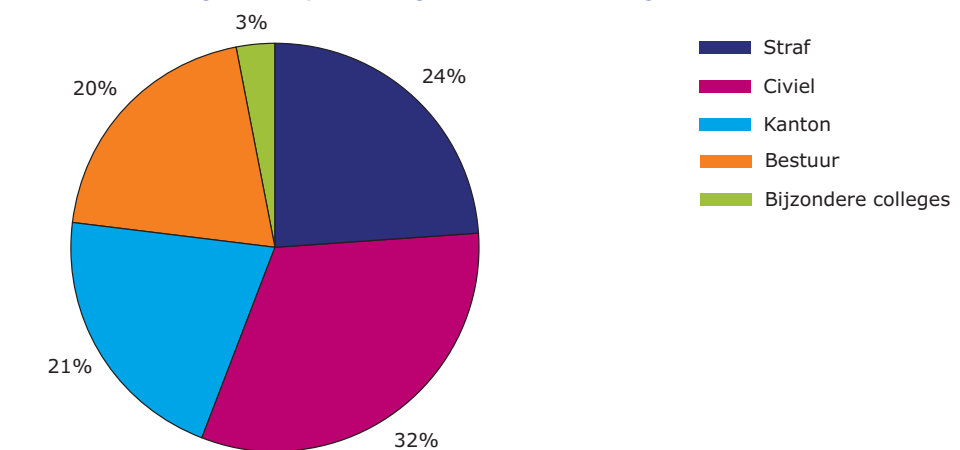
Aantal medewerkers en formatie Rechtspraak 2005-2012

Gemiddelde bezetting (in FTE) per rechtsgebied rechters (rechterlijke ambtenaar) 2012

Gemiddelde bezetting (in FTE) per rechtsgebied niet-rechters (gerechtsambtenaar) 2012

Tabel 14: man-vrouw verdeling primair proces, 2009-2012

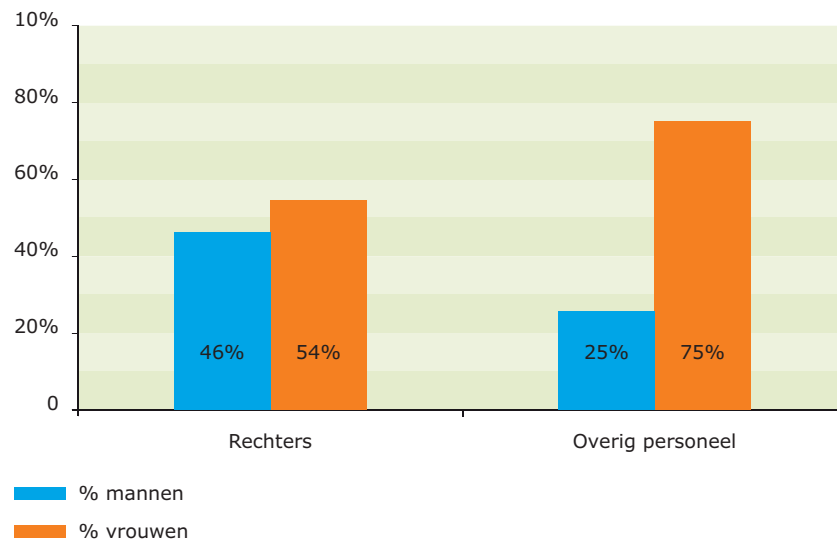
	aantal 31-12-2009		aantal 31-12-2010		aantal 31-12-2011		aantal 31-12-2012	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Rechters	1.181	1.237	1.193	1.309	1.140	1.308	1.098	1.305
	49%	51%	48%	52%	47%	53%	46%	54%
Overig personeel (direct)	1.505	4.198	1.508	4.289	1.421	4.163	1.380	4.120
	26%	74%	26%	74%	25%	75%	25%	75%
totaal	2.418	2.418	2.418	2.502	2.448	2.448	2.448	2.403
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
totaal	5.703	5.797	5.797	5.797	5.584	5.584	5.584	5.500
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 15. man-vrouw verdeling in functies als rechterlijk ambtenaar, 2009-2012

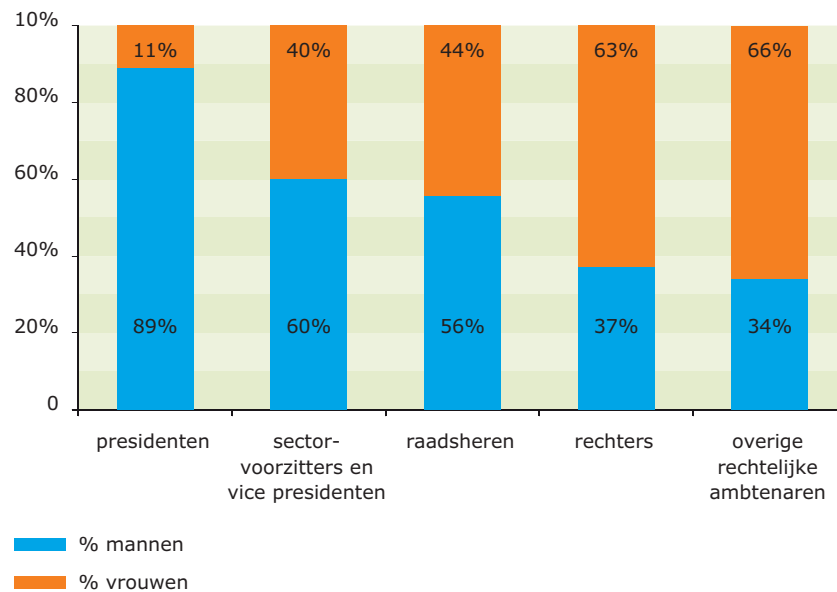
	aantal 31-12-2009		aantal 31-12-2010		aantal 31-12-2011		aantal 31-12-2012	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
presidenten (voorzitter van bestuur)	22	3	23	3	23	3	17	2
hof / bijzonder college	7	0	6	1	6	1	6	0
rechtbank	15	3	17	2	17	2	11	2
sectorvoorzitters (lid van bestuur) en (coördinerend) vice-presidenten	627	410	577	390	455	318	313	206
hof / bijzonder college	147	77	155	80	84	32	65	25
rechtbank	480	333	422	310	371	286	248	181
raadsheer	160	127	169	137	230	188	235	188
rechter	328	604	373	677	397	713	490	819
overige rechterlijke ambtenaren	43	94	47	96	35	79	35	69
Totaal rechters	1.180	1.238	1.189	1.303	1.140	1.301	1.090	1.284
	2.418	2.418	2.418	2.492	2.441	2.441	2.374	2.374

Overige rechterlijke ambtenaren betreft rechterlijke ambtenaren in de volgende functies: gerechtsauditeur tevens plaatsvervanger; gerechtsauditeur; voorzitter/lid van de Raad voor de rechtspraak.

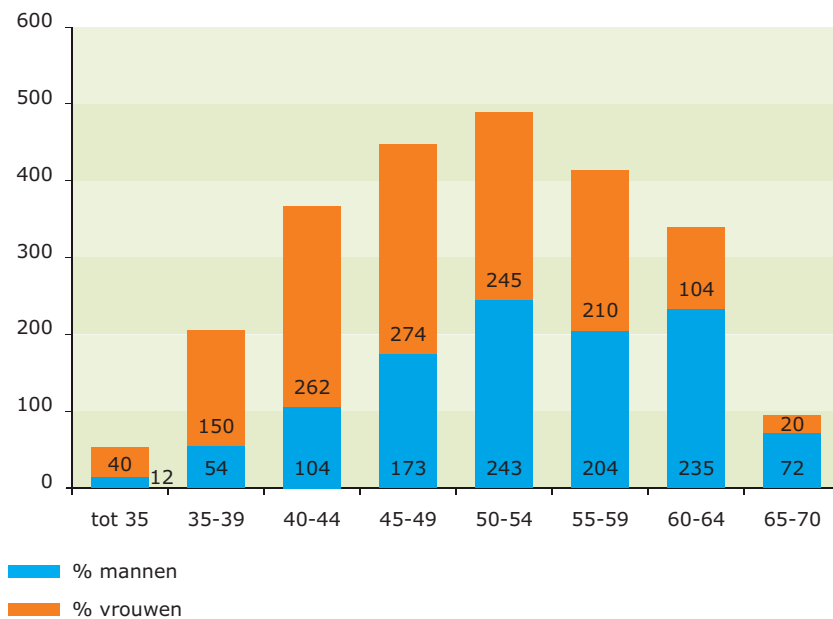
Man-vrouwverdeling primair proces, 31-12-2012

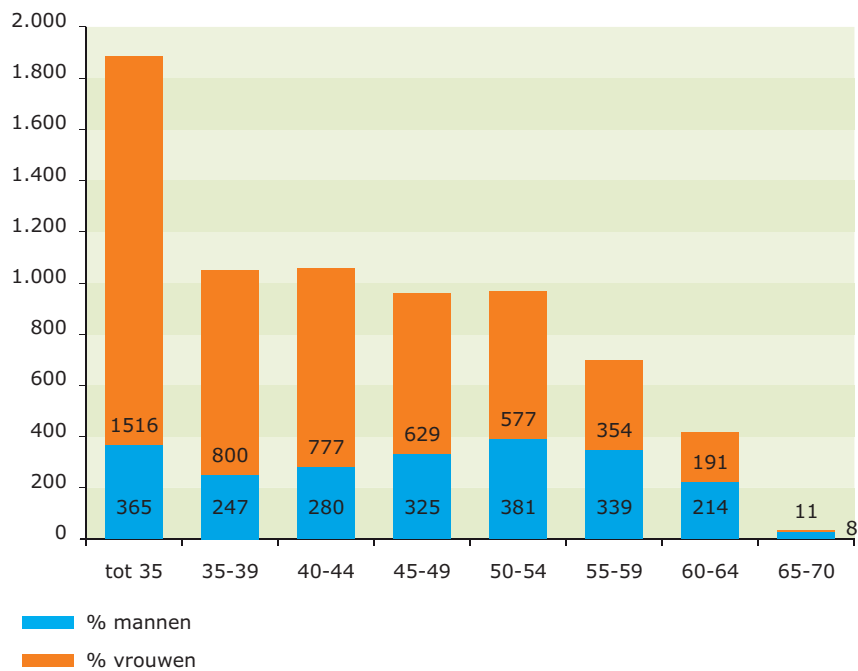
Man-vrouwverdeling rechters naar functie, 31-12-2012

Leeftijd rechters, 31-12-2012

Leeftijd niet-rechters (gerechtsambtenaren), 31-12-2012

Tabel 16. Arbeidsverzuim 2009-2012 (excl. zwangerschapsverlof)

	verzuimpercentage 2009		verzuimpercentage 2010		verzuimpercentage 2011		verzuimpercentage 2012		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
Rechterlijke ambtenaren + GA (direct & indirect) *	3,8%	5,0%	4,5%	3,5%	5,0%	4,5%	3,8%	5,3%	4,7%
Gemeenschappelijk Beheer (100%)	2,4%	3,7%	2,8%	1,4%	3,7%	2,1%	-	-	-
Landelijke diensten OM en Rechtspraak (100%)	3,6%	6,0%	4,2%	4,1%	7,4%	5,0%	4,4%	7,8%	5,4%
Totaal	3,8%	5,0%	4,5%	3,6%	5,1%	4,5%	3,8%	5,3%	4,7%

* = Alle directe en indirecte ambtenaren m.u.v. parketpolitie

Tabel 17. selectiecommissie rechterlijke macht, 2012

	Totaal
Aantal kandidaten	289
-afgewezen*	249
-aanbevolen	41

* inclusief 14 kandidaten die zichzelf teruggetrokken

Tabel 18a: mediations 2005-2012

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 t.o.v 2011
Aantal verwijzingen naar mediation	830	2.133	3.354	3.708	4.183	4.311	3.067	2.716
Aantal gestarte mediations	720	1.943	3.062	3.317	3.850	3.937	2.740	2.429
Aantal afgeronde mediations	357	1.297	2.495	3.203	3.212	3.605	2.948	2.508
- geheel of gedeeltelijk geslaagd	55%	61%	57%	59%	58%	57%	56%	54%
- volledige overeenstemming					50%	50%	48%	44%

Tabel 18b: mediation naar sector, 2012

Type zaak	In 2012 verwezen naar mediation	In 2012 gestarte mediations	In 2012 afgeronde mediations ¹⁾	gedeeltelijk geslaagd	Geheel of gedeeltelijk geslaagd	Volledige overeenstemming
Rechtbanken	2.531	2.273	2.370	54%	54%	44%
Kantonzaken	173	156	134	48%	48%	41%
Handelszaken	157	139	168	47%	47%	41%
Familiezaken	2.016	1.831	1.824	54%	54%	43%
Bestuurszaken belasting	45	34	71	68%	68%	63%
Bestuurszaken algemeen, incl.vk	140	113	173	57%	57%	54%
Gerechtshoven + CBb + CRvB	185	156	138	53%	53%	49%
Totaal	2.716	2.429	2.508	54%	54%	44%

¹⁾ In 2012 afgeronde mediations kunnen vóór 2012 zijn gestart

Tabel 19. Verhouding van seniorfuncties (senior rechter, senior rechter A, senior raadsheer) t.o.v. rechter en raadsheer

	Percentage personen 2011	Percentage personen 2012
Rechtbanken	43,5%	44,2%
Hoven en CBb/CRvB	42%	
Hoven	41,8%	
CBb/CRvB	41,9%	

Bestuurders en managers zijn in deze vergelijking niet meegenomen.

Tabel 20a: Klantwaardering professionals¹³

	(Zeer) tevreden	Neutraal	(Zeer) ontevreden	Weet niet/n.v.t.
Algemene tevredenheid	73%	17%	10%	-
Administratieve contacten	63%	34%	3%	1%
- Telefonische bereikbaarheid	75%	19%	6%	8%
- Informatie vooraf	74%	19%	7%	2%
- Nakomen afspraken	71%	22%	7%	10%
- Flexibiliteit maken afspraken	54%	33%	12%	15%
Ontvangst	40%	47%	13%	3%
- Op tijd aanvangen zitting	63%	20%	16%	4%
- Faciliteiten tijdens wachten	47%	35%	18%	5%
- Privacy wachtruimte	31%	38%	31%	6%
Rechterlijk functioneren	78%	19%	4%	2%
- Ruimte voor uw verhaal	82%	12%	6%	3%
- Rechter luistert naar standpunten	81%	12%	7%	3%
- Rechter leeft zich in situatie in	73%	19%	8%	4%
- Deskundigheid rechter	79%	14%	7%	3%
- Onpartijdigheid rechter	78%	15%	7%	3%
- Hoe de rechter u behandelt	84%	12%	5%	3%
Uitspraak	65%	24%	10%	7%
- Motivering beslissing	67%	19%	15%	8%
- Begrijpelijkheid beslissing	71%	18%	11%	8%
- Rechtseenheid beslissingen	56%	32%	11%	20%
Doorlooptijd	46%	27%	27%	3%
Rechtspraak.nl	65%	30%	5%	14%
Digitale bereikbaarheid	40%	38%	21%	27%

13 De antwoordcategorie weet niet/n.v.t. is gepercenteerd over de totale respons van de desbetreffende vraag. De antwoordcategorieën (zeer) tevreden, neutraal en (zeer) ontevreden zijn gepercenteerd over de totale respons minus de antwoordcategorie weet niet/n.v.t.

Tabel 20b: Klantwaardering justitiabelen¹⁴

	(Zeer) tevreden	Neutraal	(Zeer) ontevreden	Weet niet/n.v.t.
Algemene tevredenheid	81%	13%	6%	-
Bereikbaarheid	67%	30%	3%	39%
- Telefonische bereikbaarheid	72%	25%	3%	51%
- Rechtspraak.nl	64%	32%	5%	60%
- Digitale bereikbaarheid	56%	38%	7%	67%
Ontvangst	56%	40%	4%	-
- Op tijd aanvangen zitting	78%	9%	13%	-
- Faciliteiten tijdens wachten	74%	16%	10%	1%
- Privacy wachtruimte	55%	21%	24%	1%
- Informatie vooraf	71%	16%	12%	7%
Rechterlijk functioneren	87%	12%	2%	-
- Ruimte voor verhaal	87%	7%	6%	1%
- Voorbereiding rechter	82%	12%	6%	4%
- Rechter luistert naar standpunten	91%	5%	4%	1%
- Rechter leeft zich in situatie in	76%	17%	7%	3%
- Deskundigheid rechter	82%	15%	3%	5%
- Onpartijdigheid	79%	15%	5%	2%
- Begrijpelijkheid	91%	6%	3%	-
- Omgang rechter met advocaten / gemachtigden	86%	12%	2%	21%
- Informatie over zaak	81%	10%	9%	11%
Uitspraak	77%	19%	5%	1%
- Motivering beslissing	79%	12%	9%	1%
- Begrijpelijkheid beslissing	84%	9%	7%	1%
Doorlooptijd	55%	17%	29%	1%
Uitleg vervolg procedure	90%	6%	3%	3%

14 De antwoordcategorie weet niet/
n.v.t. is geperceenteerd over de totale
respons over de desbetreffende
vraag. De antwoordcategorieën
(zeer) tevreden, neutraal en (zeer)
ontevreden zijn geperceenteerd
over de totale respons minus de
antwoordcategorie weet niet/n.v.t.

Bijlage

1

Publicaties 2012

Rechtstreeks

In de nieuwe opzet kent Rechtstreeks een hoofdartikel, een beschouwing op het hoofdartikel, een bijdrage in de jaarlijkse serie (in 2012 over de fusie tussen de hoven Leeuwarden en Arnhem) en elk nummer begint met een column. De hoofdartikelen dit jaar waren:

- 2012-1: De Proeftuin, mr. drs. R. Robroek
- 2012-2: Judicial Psychology, prof. dr. J.J. Rachlinski
- 2012-3: De rol van rechterlijke emoties bij het oordelen, mr. dr. M.G. IJzermans
- 2012-4: Het selecteren van rechters: Oude en nieuwe methoden, prof. dr. M.Ph. Born

Tevens is de Rechtspraaklezing uitgegeven als bijzondere uitgaven Rechtstreeks:

- Rechtspraaklezing 2012. Reputatie op afstand, prof. dr. P.H.A. Frissen

Research Memoranda

In 2012 zijn zes Research Memoranda uitgebracht. Het betreft de volgende publicaties:

- *Sociaalpsychologische determinanten van strafrechtelijke besluitvorming*: dr. F.S. ten Velden en prof. dr. C.K.W. de Dreu
- *Specialisatie gewenst? De behoefte aan gespecialiseerde rechtspraak binnen het Nederlandse bedrijfsleven*: dr. ir. T. Havinga, prof. mr. C. Klaassen en N. Neelis
- *Straffen en minimumstraffen bij recidive in zware zaken*: Frank van Tulder & Jacqueline van der Schaaf
- *Reputaties gewogen. Beelden over de rechtspraak bij beslissers en publieke opinieleiders*: Paul Frissen, Paul 't Hart & Stijn Sieckelinck
- *De wrakingsprocedure. Een rechtsvergelijkend onderzoek naar de mogelijkheden tot herziening van de Nederlandse wrakingsprocedure*: Ivo Giesen, François Kristen, e.a.
- *Wraking bottom-up. Een empirisch onderzoek*: Wibo van Rossum, Jet Tigchelaar en Pieter Ippel

Statistische publicaties

In 2012 verscheen de tiende editie van de uitgave *Criminaliteit en rechtshandhaving*, die informatie bevat t/m 2011. Het is een gezamenlijke publicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum en (sinds 2011) de Raad voor de rechtspraak.

Overige onderzoeksrapporten en artikelen/bijdragen

- * *Judicial error by groups and individuals*. Maart 2012. dr. F. van Dijk, dr. J. Sonnemans, mr. prof. E. Bauw
- * *Straftoemeting bij geweld tegen kwalificerende slachtoffers: een replicastudie*. September 2012. International Victimology Institute Tilburg (Intervict): I.A.J. Lodewijks MSc, M. Laxminarayan MA, dr. mr. S. van der Aa & dr. A. Pemberton
- * Frank van Tulder en Rutger Kroon, 'Uiternate effectief? Beelden en feiten over misdaad en straf', *Nederlands Juristenblad*, 2012, afl.32 (p.2233-2238).
- * Jacqueline van der Schaaf en Frank van Tulder, 'Straffen en minimumstraffen bij recidive in zware zaken', *Trema-straftoemetingbulletin* 2012/2 (p.46-52).
- * Frank van Tulder, bijdragen aan *Trema-straftoemetingbulletin* 2012/1: 'De burger als rechter. Een onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland' (boekbespreking), 'Recidiverisico en straftoemeting' (boekbespreking), 'Verschillen in straftoemeting in soortgelijke zaken. Een kwantitatief onderzoek naar de rol van specifieke kenmerken van de dader' (boekbespreking).

Bijlage

2

Wetgevings- en beleidsadviezen

Hieronder staat een overzicht van alle wetgevings- en beleidsadviezen die de Raad voor de rechtspraak in 2012 op grond van zijn adviesrecht ex artikel 95 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie heeft afgegeven. De adviezen zijn op datum van afgifte gerangschikt.

De integrale teksten van alle in 2012 uitgebrachte adviezen zijn raadpleegbaar op de website www.rechtspraak.nl.

- 2012/47 Advies Tweede Nota van Wijziging van Wet forensische zorg (3 december 2012)
- 2012/46 Advies tot wijziging ontslagrecht en WW (20 november 2012)
- 2012/45 Nader advies conceptwetsvoorstel verruiming mogelijkheden bestrijding financieel-economische criminaliteit (14 november 2012)
- 2012/44 Advies Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de versterking van het presterend vermogen van de politie (13 november 2012)
- 2012/43 Advies Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met het terugdringen van geweld onder invloed van middelen (13 november 2012)
- 2012/42 Advies wetsvoorstel Wet digitale handhaving veelvoorkomende overtredingen (13 november 2012)
- 2012/41 Advies conceptwetsvoorstel Wet houdende regels voor een gemeentelijke verantwoordelijkheid voor ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij psychische, psychosociale of gedragsproblemen van de jeugdige en opvoedingsproblemen (Jeugdwet) (8 november 2012)
- 2012/40 Advies ontwerp Besluit landelijk en functioneel parket (7 november 2012)
- 2012/39 Advies concept-besluit aanpassing Besluit bewaren en vernietigen niet gevoegde stukken met het oog op de vernietiging van geheimhoudersgesprekken (25 oktober 2012)
- 2012/38 Advies Ontwerp-besluit houdende wijziging Besluit rechtspositie rechterlijke ambtenaren in verband met nevenbetrekkingen (22 oktober 2012)
- 2012/37 Advies aanpassingsbesluit herziening gerechtelijke kaart (16 oktober 2012)
- 2012/36 Advies concept-inrichtingsplan en concept-realisatieplan nationale politie (16 oktober 2012)

- 2012/35 Advies curatele en bewindregister (5 oktober 2012)
- 2012/34 Advies concept wetsvoorstel tot wijziging van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt en enige andere wetten (5 oktober 2012)
- 2012/33 Advies Besluit wijziging Reglement voor de bijzondere kamers bij het gerechtshof Arnhem en het Reglement voor de ondernemingskamer in verband met de wijziging van de vergoedingen van niet tot de rechterlijke macht behorende leden van die kamers (20 september 2012)
- 2012/32 Advies stroomlijning toelatingsprocedures (26 september 2012)
- 2012/31 Advies invoering flexibel cameratoezicht (26 september 2012)
- 2012/30 Aanvullend advies conceptwetsvoorstel tot Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering e.a. i.v.m. de invoering van adolescentenstrafrecht (20 september 2012)
- 2012/29 Advies concept nota van wijziging herstel omissie Gratiewet en WETSS 2008 (20 september 2012)
- 2012/28 Advies Veegwet Wet op het notarisambt 2012 (14 september 2012)
- 2012/27 Advies Ontwerp uitvoeringsbesluit wetsvoorstel onvrijwillige behandeling (11 september 2012)
- 2012/26 Advies concept-wetsvoorstel verruiming mogelijkheden bestrijding financieel-economische criminaliteit (9 augustus 2012)
- 2012/25 Advies ontwerp-amvb tot wijziging van het Besluit proceskosten bestuursrecht (3 augustus 2012)
- 2012/24 Advies concept Besluit drugs en geneesmiddelen in het verkeer (3 augustus 2012)
- 2012/23 Advies Conceptwetsvoorstel tot implementatie van de richtlijn 2011/93/EU ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ (PbEU L 335) (30 juli 2012)
- 2012/22 Ontwerp-besluit aanpassing rechtspositionele bepalingen herziening gerechtelijke kaart (11 juli 2012)
- 2012/21a Hoofdlijnennotitie aanpassing ontslagrecht en WW (27 juni 2012)
- 2012/21 Advies wetsvoorstel tot herziening van de arbitrageregels (21 juni 2012)
- 2012/20 Advies wetsvoorstel langdurig toezicht gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking (18 juni 2012)
- 2012/19 Advies wetsvoorstel toevoegen gegevens aan procesdossier minderjarige (7 juni 2012)

- 2012/18 Advies wetsvoorstel gebruik camerabeelden en meldplicht datalekken (7 juni 2012)
- 2012/17 Advies Nota van wijziging Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (31 mei 2012)
- 2012/16 Advies Wijzigingsbesluit Actie koperslag (31 mei 2012)
- 2012/15 Advies conceptwetsvoorstel tot Implementatie van kaderbesluit 2009/829/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 23 oktober 2009 inzake de toepassing tussen lidstaten van de Europese Unie van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen inzake toezichtmaatregelen als alternatief voor voorlopige hechtenis (PbEU L 294) (9 mei 2012)
- 2012/14 Advies wetsvoorstel herziening regels betreffende extraterritoriale rechtsmacht in strafzaken en conceptbesluit internationale verplichtingen extraterritoriale rechtsmacht (9 mei 2012)
- 2012/13 Advies conceptbesluit tot wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken en het Besluit identiteitsvaststelling verdachten en veroordeelden i.v.m. de invoering van de Wet herziening ten nadele en de Wet tot wijziging (...) (20 april 2012)
- 2012/12 Advies conceptwetsvoorstel uitvoering verordening (EU) nr. 1227/2011 (19 april 2012)
- 2012/11 Advies conceptwetsvoorstel tot Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de invoering van adolescentenstrafrecht (23 maart 2012)
- 2012/10 Aanvullend advies voorwerp tegengaan huwelijksdwang (13 maart 2012)
- 2012/09 Advies wijziging van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren in verband met de modernisering van het loopbaanbeleid en de introductie van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (2 maart 2012)
- 2012/08 Advies concept besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren (29 februari 2012)
- 2012/07 Advies conceptwetsvoorstel implementatie richtlijn vertolking en vertaling in strafprocedures (29 februari 2012)
- 2012/06 Advies Rijkswet militaire strafwetgeving i.v.m. gewijzigde regelgeving en herstel van technische onvolkomenheden (29 februari 2012)
- 2012/05 Advies consultatiepaper rechtsbijstand (24 februari 2012)
- 2012/04 Advies zittingsplaatsen gerechten (2 februari 2012)
- 2012/03 Advies strafbaarstelling financiering terrorisme (26 januari 2012)
- 2012/02 Initiatiefnota wettelijke verankering mediation (25 januari 2012)
- 2012/01 Advies over wetsvoorstel tegengaan huwelijksdwang (4 januari 2012)